

UNITED NATIONS
UKRAINE

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Аналітичний звіт «Комплексний аналіз системи професійно-технічної освіти в Луганській області та її відповідності потребам регіонального ринку праці» підготовлено в рамках діяльності Програми ООН із відновлення та розбудови миру.

Автор - Сергій Мельник.

Думки, висловлені в цій публікації, належать авторам і необов'язково відображають офіційну позицію Програми ООН із відновлення та розбудови миру. Жодну частину дослідження не можна відтворити або використати будь-яким чином без відповідного посилання на першоджерело і Програму ООН із відновлення та розбудови миру. Повне відтворення тексту дослідження в будь-якій формі можливе лише з письмової згоди Програми ООН із відновлення та розбудови миру.

Програму ООН із відновлення та розбудови миру реалізують чотири агентства ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки), Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) і Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО).

Програму підтримують десять міжнародних партнерів: Європейський Союз, Європейський інвестиційний банк, а також уряди Данії, Канади, Нідерландів, Норвегії, Польщі, Швеції, Швейцарії та Японії.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
------------	---

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЙОГО ВПЛИВУ НА СФЕРУ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ 8

1.1. Загальна характеристика регіону	9
1.2. Демографічна ситуації та її вплив на розвиток сфери освітньої діяльності.....	10
1.3. Характеристика соціально-економічного стану	20
1.4. Зайнятість населення та ринок праці з погляду їх впливу на сферу підготовки кадрів.....	24

РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ОСВІТИ В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ 28

2.1. Вища та фахова передвища освіта.....	29
2.2. Загальна середня освіта	31
2.3. Професійна (професійно-технічна) освіта	31
2.3.1. Мережа закладів професійної (професійно-технічної) освіти	31
2.3.2. Чисельність учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти	33
2.3.3. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення закладів професійної (професійно-технічної) освіти	34
2.3.4. Управління системою професійної (професійно-технічної) освіти.....	36
2.3.5. Кадровий потенціал закладів професійної (професійно-технічної) освіти.....	37
2.3.6. Профорієнтаційна діяльність в регіоні	38
2.3.7. Працевлаштування та безробіття випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.....	39
2.3.8. Чинна регіональна практика прогнозування та формування попиту на робітничі кадри.....	40
2.3.9. Випуск учнів/слухачів ЗППТО області у професійному розрізі.....	42
2.3.10. Застосування закладами професійної (професійно-технічної) освіти нових підходів до професійного навчання.....	44

РОЗДІЛ 3. РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ЗА ОСНОВНИМИ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ ЇХ ДІЯЛЬНОСТІ 46

3.1. Результати рейтингового оцінювання діяльності, ресурсів та кадрового потенціалу ЗППТО Луганської області неаграрного спрямування.....	47
3.2. Результати рейтингового оцінювання діяльності, ресурсів та кадрового потенціалу ЗППТО Луганської області аграрного спрямування	49

РОЗДІЛ 4. РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ КЕРІВНИКІВ, ПРАЦІВНИКІВ ТА УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ 50

4.1. Результати соціологічного опитування керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області	51
4.2. Результати соціологічного опитування працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області	56
4.3. Результати соціологічного опитування учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області	62

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ 66

ДОДАТКИ 74

Додаток 1. Статеві-вікова структура населення регіонів Луганської області.....	75
Додаток 2. Рекомендований перелік нових та перспективних професій, підготовка за якими необхідна для розвитку пріоритетних видів економічної діяльності.....	82
Додаток 3. Огляд зайнятості, незайнятості населення Луганської області та загальної ситуації на регіональному ринку праці	84
Додаток 4. Законодавчо-нормативне, програмно-методичне та стандартно-інформаційне забезпечення модернізації освітньої діяльності.....	87
Додаток 5. Перелік закладів вищої та фахової передвищої освіти в Луганській області (за станом на початок 2019 року)	91
Додаток 6. Перелік закладів професійної (професійно-технічної) освіти в Луганській області (станом на початок 2019 року)	93
Додаток 7. Перелік назв професій (професійних назв робіт, посад, для молодших спеціалістів – спеціальностей), за якими у 2018 році здійснювався випуск учнів та слухачів ЗППТО Луганської області	94
Додаток 8. Рейтингове оцінювання діяльності, ресурсів та кадрового потенціалу ЗППТО Луганської області не аграрного спрямування.....	97
Додаток 9. Рейтингове оцінювання ЗППТО Луганської області аграрного спрямування.....	107

Додаток 10. Відповіді керівників ЗППТО на запитання анкети із соціологічного опитування	114
Додаток 11. Відповіді працівників ЗППТО на запитання анкети із соціологічного опитування	118
Додаток 12. Відповіді учнів ЗППТО на запитання анкети із соціологічного опитування	123
Додаток 13. Методика з оцінювання діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської та Донецької областей, спрямованої на підготовку робітничих кадрів та технічних службовців відповідно до попиту регіональних ринків праці	126
Додаток 14. Витяг з Методичні рекомендації щодо визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури підготовки кадрів у навчальних зкладах відповідно до потреб регіонального ринку праці	131
Додаток 15. Приклад розрахунків збалансованості обсягів та напрямків підготовки учнів відповідно до потреб місцевих ринків праці у розрізі професій випуску ЗППТО Луганської області та попиту на них у центрах зайнятості базового рівня	141
ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	146

Список скорочень:

АТО/ООС – антитерористична операція/операція об'єднаних сил
ВПО – внутрішньо переміщені особи
ДСЗ – державна служба зайнятості
ЄІАС – єдина інформаційно-аналітична система служби зайнятості
ЗППТО – заклади професійної (професійно-технічної) освіти
МЦЗ – міський центр зайнятості
ММСБ – мікро, малий та середній бізнес
РЦЗ – районний центр зайнятості
ЦЗ – центр зайнятості

ВСТУП

Питання кадрового забезпечення функціонування економіки країни загалом і діяльності практично кожного суб'єкта господарювання зокрема набули сьогодні в Україні яскравих ознак загрози для її національної безпеки.

Відтік за кордон кваліфікованих працівників, розбалансованість напрямків та обсягів підготовки кадрів з потребою ринків праці у кваліфікованій робочій силі, слабка координація та взаємодія цих двох ключових стейкхолдерів та інше виступають нагальними проблемами сьогодення. Все це призводить до загрозової ситуації згортання інвестиційної активності та привабливості країни, зниження конкурентоздатності вітчизняної продукції та послуг, вивозу та відтоку капіталу, зuboжіння населення, падіння продуктивності праці тощо.

Найбільш кризове становище з підготовкою кадрів спостерігається у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, якою, по великому рахунку, після розпаду СРСР (втрата училищами базових підприємств, падіння

престижності робітничих професій, поява надлегкого доступу молоді до «формальної» вищої освіти, згортання квотного фінансування, яке повністю покривало всі витрати на професійне навчання та розвиток тощо), влада, держава та регіони майже не займалися.

Зазначимо, що за останні роки влада, як у центрі, так і в регіонах, «повернулася обличчям» до системи професійної (професійно-технічної) освіти. Проводяться парламентські та комітетські слухання відповідного спрямування, змінюється законодавчо-нормативна база, перенесено (через елементи децентралізації) функції управління та фінансування профільних закладів на рівень регіону, на засадах соціального партнерства створюються нові інституції зі сприяння процесам підготовки робітничих кадрів, надається міжнародна/зарубіжна експертна, донорська, грантова допомога та багато іншого.

Попри все це, тягар накопичених десятиріччями соціально-економічних, демографічних, загаль-

носуспільних, комунікативних регіональних проблем не дозволяють успішно проводити модернізацію системи професійної (професійно-технічної) освіти. Особливої актуальності підняті питання набувають у регіонах Донбасу, де на загальнодержавні проблеми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти додатково непомірним тягарем нашарувалися події, наслідки та сьогоденні труднощі, спричинені збройним конфліктом, внаслідок якого частина територій Донецької та Луганської областей стали непідконтрольними уряду України..

Саме для вивчення зазначених питань у межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру й було ініційоване дослідження «Комплексний аналіз системи професійної освіти в Донецькій та Луганській областях та її відповідності потребам регіонального ринку праці».

За результатами цього дослідження, зокрема, підготовлено Звіт «Комплексний аналіз системи професійної освіти в Луган-

ській області та її відповідності потребам регіонального ринку праці», в якому, насамперед:

- Проведено загальний огляд соціально-економічного розвитку Луганської області загалом і демографічного стану в регіоні зокрема (використані матеріали підготовленої автором у межах Проекту Інформаційної записки «Аналіз демографічної ситуації у Луганській області та її вплив на розвиток сфери освітньої діяльності»);
- Здійснено аналіз ситуації із зайнятстю населення, процесів на повному та фіксованому регіональному й місцевих ринках праці. Виявлені ключові тенденції, параметри та масштаби їх впливу на розвиток освітньої сфери регіону та, перш за все, її професійного (професійно-технічного) сегменту;
- В узагальненому вигляді охарактеризовано результати, проблеми (причини їх виникнення), тенденції діяльності закладів освіти області за її секторами, їх типами, видами та формами підпорядкування;
- Більш детально розглянуто складники функціонування системи професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ППТО) (кадрове, матеріально-технічне, інституційне, функціональне та законодавчо-нормативне забезпечен-

ня, рівень відповідності підготовки робітничих кадрів у професійному розрізі потребам ринку праці тощо);

- Проведено рейтингове оцінювання діяльності, ресурсів і кадрового потенціалу закладів ППТО аграрного та не аграрного спрямування, представлені результати соціологічного опитування керівників, працівників та учнів закладів ППТО Луганщини з питань оцінювання стану та розвитку системи ППТО Луганської області;
- Виконані (як приклад) розрахунки відповідності обсягів і напрямків підготовки робітничих кадрів закладами ППТО відповідно до потреб місцевих ринків праці;
- Підготовлено висновки та надано пропозиції щодо модернізації цієї сфери освіти в регіоні зокрема та в країні загалом.

Під час підготовки Звіту були, зокрема, використані матеріали: дослідження під егідою МОН України та Європейського фонду освіти (ЄФО) на тему: «Туринський процес в Україні: регіональний рівень – аналіз системи професійно-технічної освіти Луганської області за 2016-2017 роки» [1], Статистична інформація від ГУ статистики в Луганській області [2], Статистична інформація від Луганського обласного центру зайнятості [3], Статистич-

ний щорічник Луганської області за 2017 рік [4], Статистичний збірник. Чисельність населення Луганської області станом на 1 січня 2018 року [5], оперативні й офіційні статистичні матеріали МОН України [6], результати дослідження під егідою ЄФО «Підвищення ефективності роботи регіональних мереж професійної (професійно-технічної) освіти: співпраця з метою створення центрів професійної досконалості в Україні (Київ, 7.11.2018 року) [7], статистичні дані та інша інформація закладів ППТО тощо.

Звіт підготовлено Сергієм Мельником, консультантом з комплексного аналізу системи професійної освіти та підготовки кадрів у Луганській області та її відповідності потребам регіонального ринку праці.

РОЗДІЛ I

Загальний огляд соціально- економічного розвитку Луганської області та його впливу на сферу підготовки кадрів

1.1. Загальна характеристика регіону

Луганська область – адміністративно-територіальна одиниця України, розташована на сході країни, переважно в басейні середньої течії Сіверського Дінця. До подій 2014 року, а саме – проведення антитерористичної операції, область посідала серед адміністративно-територіальних одиниць країни шосте місце за чисельністю населення і десяте за площею. Територія області до початку проведення АТО, а потім, починаючи з 2018 року – Операції Об'єднаних Сил Збройних сил України (далі – ООС) складала 26,7 тис. км², що становило 4,4% від загалу по Україні. На сьогодні площа територій, підконтрольних українській владі, складає 18,4 тис. км² [1]. Чисельність населення області станом на 1 січня 2018 року становила 2167,8 тис. осіб, зокрема на підконтрольній українській владі території – 692,4 тис. осіб або 31,9%. Із вересня 2014 року обласним центром тимчасово стало м. Сєвєродонецьк, яке виступає одним з найбільших промислових центрів Луганщини. Адміністративний устрій Луганської області до початку проведення АТО складав 17 адміністративних районів, 37 міст, зокрема 14 міст обласного підпорядкування, 109 селищ міського типу, 780 сільських населених пунктів. Станом на січень 2018 року значна кількість населених пунктів області не підконтрольна українській владі. Так, наприклад, на підконтрольній українській владі території розміщено тільки 10 міст (27,3%), зокрема 3 (17,6%) – обласного підпорядкування, 28 селищ міського типу (25,7%) та 511 сіл (65,5%), що входять до складу 12 адміністративних районів [5]. Їх повний перелік визначений Законом України «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей», постановами Верховної Ради України від 17.03.2015 № 252-VIII «Про визначення окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей, в яких запроваджується особливий порядок місцевого самоврядування», та від 17.03.2015 № 254-VIII «Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими територі-

ями».

У зв'язку з проведенням АТО/ООС в області виникає цілий комплекс проблем, пов'язаних із масовим вимушеним внутрішнім переміщенням людей з регіону конфлікту. Певна частина переселенців, попри загрози нових обстрілів, за власним бажанням намагається переїхати до поселень, що знаходяться максимально близько до рідної домівки або повернутися на непідконтрольні уряду України території. Це створює додаткове навантаження на території, що приймають внутрішньо переміщених осіб. За цих умов поширюється тенденція зростання масштабів дитячого сирітства і безпритульності, яка за відсутності належної роботи, не лише провокує збільшення числа дітей, які не отримують освіти, а й створює потенційну загрозу зростання злочинності. З початку проведення АТО в регіоні було зруйновано близько 2 тис. об'єктів соціальної інфраструктури, житлового фонду, систем життєзабезпечення [1].

Слід зазначити, що українській владі підконтрольна переважно північна частина Луганської області, яка є здебільшого сільськогосподарською територією. Важливо, що агропромисловий комплекс регіону має доволі розгалужену структуру, міцний виробничий потенціал, який у достатньою мірою забезпечує населення якісними продуктами харчування в широкому асортименті. Водночас збройний конфлікт та короткотермінова (свого часу) втрата урядом України контролю над частиною територій, вплинув на діяльність підприємств цієї галузі загалом. У зв'язку з проведенням АТО та ООС на території Луганської області та втратою урядом України контролю над частиною її території на сьогодні відсутні певна частина статистичної інформації та доступ до архівних даних, які залишилися на території, не підконтрольній українській владі. Тому зробити порівняльний аналіз за багатьма показниками наразі вкрай складно або зовсім неможливо.

1.2. Демографічна ситуації та її вплив на розвиток сфери освітньої діяльності

Проблеми комплектації, збереження та розвитку мережі закладів системи професійної освіти регіону залежать від багатьох чинників, серед яких провідна роль належить демографічному фактору. Знання темпів зміни чисельності населення (її вікових груп) є основою для прогнозування ринку освітніх послуг і визначення масштабів відповідних видів діяльності.

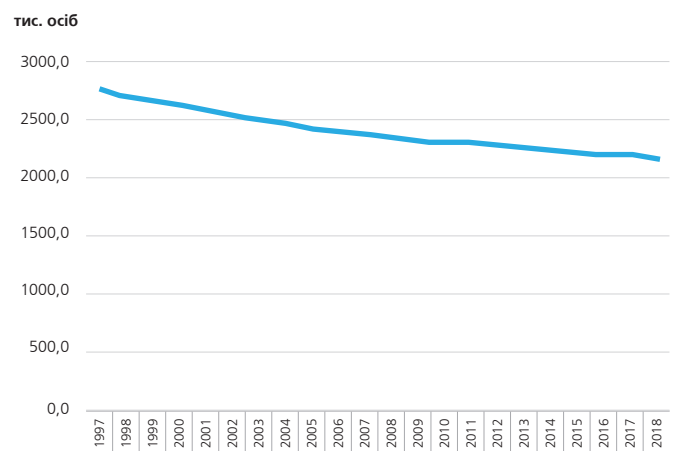
Динаміка чисельності населення.

Луганська область за чисельністю наявного населення посідає шосте місце серед областей і 7 місце серед регіонів України. Упродовж останніх 20 років чисельність населення Луганської області невпинно зменшувалася. Якщо на 01.01.1997 року в регіоні проживало 2739,9 тис. осіб наявного населення, то на початку 2018 року – 2167,8 тис. Загальне скорочення населення за цей період становило 572,1 тис. осіб (Рис.1.2.1). Де-факто населення області скоротилося на більш ніж п'яту частину, адже з початком у 2014 році збройного конфлікту на Сході України чимала кількість людей перетворились на внутрішніх переселенців або біженців, яких точно та об'єктивно порахувати просто неможливо. Практично залишається прихованою статистика смертей, народжень і міграцій на непідконтрольній Україні частині Луганської області, оскільки Державна служба статистики фіксує народження і смерті людей з ОРДЛО тільки в тому випадку, якщо зазначені демографічні події зареєстровані на підконтрольній частині України.

Підконтрольна територія Луганської області охоплює її північну частину, у межах якої перебувають 3 міста обласного підпорядкування (з 14-ти) та 12 (з 18-ти) адміністративних районів. Станом на початок 2018 року на цій частині території проживало 649,0 тис. осіб (29,9% населення області), з них 74,0% – міські, а 26,0% – сільські жителі.

Рис.1.2.1

Динаміка чисельності наявного населення Луганської області, на початок року (за даними Головного управління статистики в Луганській області)

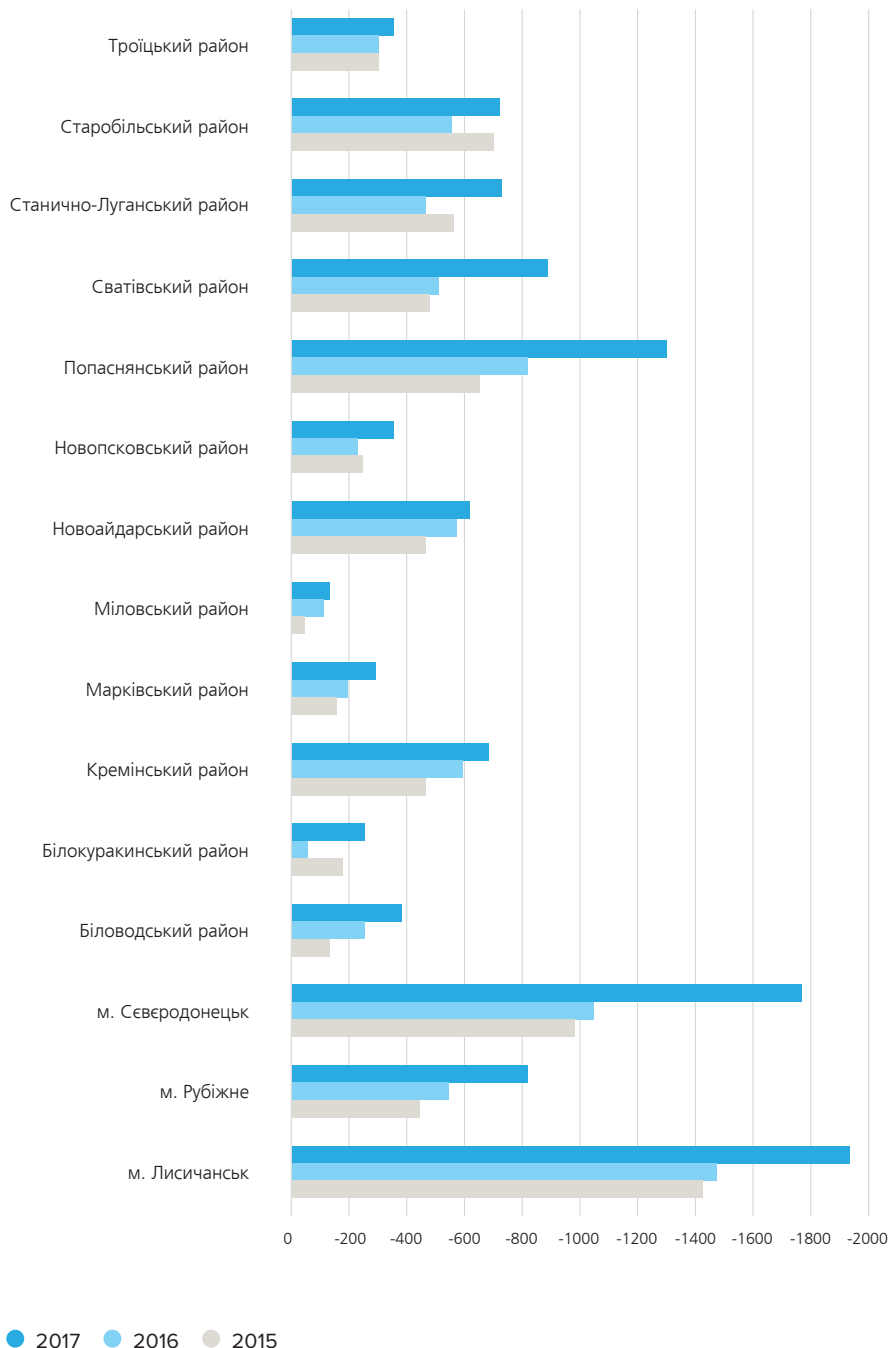

Якщо сільське населення більш-менш рівномірно розміщене по території області, то міське має високий рівень територіальної концентрації в межах Сєверодонецько-Рубіжнянсько-Лисичанської агломерації. Остання відрізняється ексцентричним (у західній частині області) географічним положенням. На 3 міста цієї агломерації – Сєверодонецьк (міськрада), Лисичанськ (міськрада), Рубіжне (місто) – припадає 44,0% всього населення підконтрольної Україні частини Луганської області. Агломерація є осередком найбільшої економічної активності населення, ринком праці для випускників закладів професійної (професійно-технічної) світи та базою для виробничих практик за багатьма спеціальностями.

За період з початку збройного протистояння на Сході України та дотепер в усіх без винятку містах та адміністративних районах області зменшувалась чисельність населення, що видно з Рис.1.2.2. Тільки

Рис.1.2.2

Загальний приріст (скорочення) чисельності населення за регіонами Луганської області (підконтрольна Україні частина області) у 2015–2017 роках

протягом 2017 року населення північної частини області поменшало на 11,4 тис. осіб, що еквівалентно зникненню одного повноцінного малого міста. Незважаючи на відносну стабілізацію політичної ситуації в регіоні, масштаби демографічних втрат населення північної частини області залишаються небезпечно великими. Серед міських поселень регіону за 2014–2017 роки населення найбільших міст – Лисичанська та Северодонецька скоротилося на 4,8 та 3,8 тис. осіб відповідно. Серед адміністративних районів максимальні абсолютні втрати населення за цей період сталися Попаснянському (2,8 тис. осіб) районі, значними вони також були в Старобільському, Сватівському, Станично-Луганському, Кремінському та Новоайдарському районах (2,0–1,7 тис. осіб).

Аналіз показника «темпи росту населення», розрахованого для періоду з 01.01.2013 року (дововенний період) до 01.01.2018 року, дозволяє переконатися в тому, що інтенсивність скорочення чисельності населення за регіонами є доволі диференційованою.

Найбільшими темпами скорочувалось населення в Сватівському, Старобільському, Кремінському, Марківському, Троїцькому адміністративних районах та м. Лисичанську (міськрада). Деяко кращою була ситуація в Міловському, Біловодському, Білокуракинському та Новопсковському районах. У Попаснянському та Новоайдарському районах за цей період статистика показує збільшення

чисельності населення, що пов'язано з адміністративно-територіальними змінами й технічним збільшенням кількості поселень у складі цих районів.

Зазначені вище тенденції скорочення демографічного потенціалу та погіршення інших демографічних характеристик є серйозним викликом і для Луганської області загалом і для кожного її регіону зокрема, оскільки «знелюднення» території практично унеможливує ефективне функціонування економіки, веде до зменшення кількості закладів освіти, інших установ та організацій соціальної інфраструктури, формує негативний імідж «депресивних та безперспективних регіонів», сприяє ще більшому ускладненню демографічної ситуації. Особливу небезпеку становить стійке скорочення населення у «периферійних» регіонах з низькою (менше 13 осіб на км²) щільністю населення – Марківському та Троїцькому адміністративних районах.

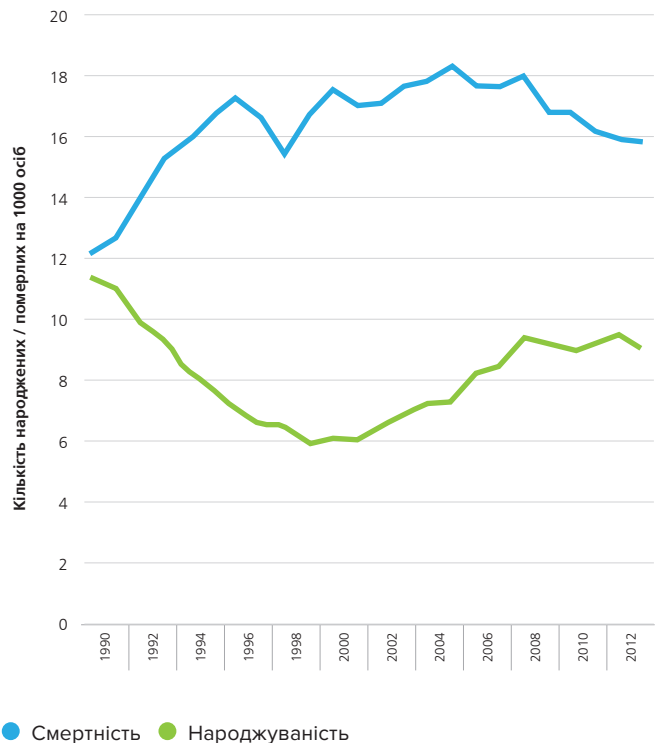
Демографічні процеси.

Складниками формування негативних тенденцій у динаміці чисельності населення Луганської області є процеси депопуляції та міграції (остання має від'ємне сальдо).

Депопуляція є основною детермінантою чисельності населення України, адже демографічне «вимирання» триває не лише в Луганській області, а й в абсолютній більшості регіонів України ще з початку 90-х років ХХ сторіччя (Рис.1.2.3). Зазначимо, що в першому десятиріччі нового тисячоліття в області намітилася позитивна тенденція до уповільнення темпів депопуляції, проте події 2014 року знову

Рис.1.2.3

Динаміка загальних коефіцієнтів народжуваності та смертності населення Луганської області (1990 – 2013 рр.)

● Смертність ● Народжуваність

призвели до її прискорення. Так, якщо в 2013 році на 1 новонародженого припадало 1,7 померлих, то у 2014 році – вже 2,0, у 2015 році – 2,7, у 2016 році – 2,6, у 2017 році – 2,4 (Таблиця 1.2.1).

У 2017 році кількість померлих з розрахунку на одного новонародженого складала в Попаснянському районі 4,6 осіб (максимум), у Новоайдарському, Сватівському, Станично-Луганському районах та Лисичанську (міськрада) – від 3,3 до 3,0, в інших районах – від 2,9 (Кремінський) до 1,9 осіб (Новопсковський).

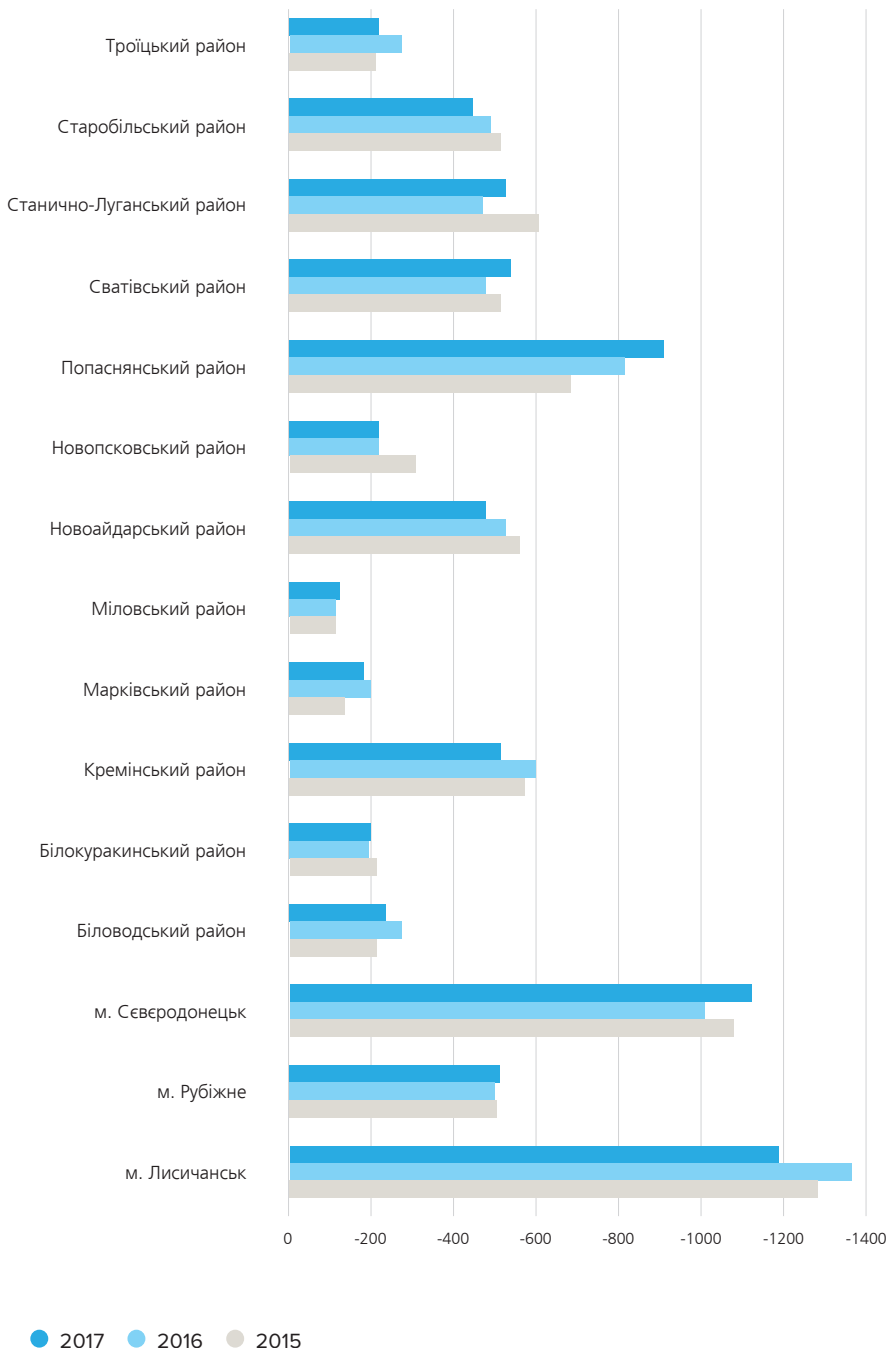
Таблиця. 1.2.1

Співвідношення числа народжених та померлих у Луганській області за роками¹

	2013	2014	2015	2016	2017
Число народжених, осіб	20531	11558	5340	6485	5973
Число померлих, осіб	35822	22760	14468	14097	14314
Число померлих у розрахунку на 1 народженого	1,7	2,0	2,7	2,6	2,4

Рис.1.2.4

Природний приріст (скорочення) за регіонами (підконтрольна Україні частина Луганської області) за роками (за даними Головного управління статистики в Луганській області)

Наведені вище показники свідчать про глибоке порушення процесу відтворення населення, що зумовлено багатьма факторами – зменшенням чисельності жінок репродуктивного віку, зниженням їхньої репродуктивної активності, демографічним старінням, зростанням частоти смертей тощо.

Зазначимо, що в межах підконтрольної Україні частини Луганської області регіони суттєво різняться за інтенсивністю та масштабами процесу депопуляції. Як видно з Рис.1.2.4, в усіх без винятку регіонах у 2015–2017 рр. показник природного приросту мав від’ємне значення.

Коливання коефіцієнту природного приросту (скорочення) для ситуації 2017 року має доволі широкий діапазон – від -15,6 ‰ у Сватівському районі, де населення «вимирає» найбільш інтенсивно, до -6,6 ‰ у Новопсковському районі, де цей процес відбувається вдвічі повільніше (Рис.1.2.5).

Регіональні відмінності процесів народжуваності і смертності для демографічної ситуації 2017 року наочно характеризує Рис.1.2.6, на якому регіони згруповано за ранжиrom значення показника смертності, а для порівняння додано показник народжуваності. Як видно на рисунку, загальний коефіцієнт народжуваності коливається в межах від 9,4 ‰ (Білокуракинський район) до 3,3 ‰ (Попаснянський район). Зазначимо, що показник для характеристики смертності населення має меншу, порівняно з народжуваністю, варіативність (максимальний коефіцієнт смертності – 23,1 ‰ – у Сватівському, а мінімальний – 13,9% – у Міловському районі).

Рис.1.2.5

Загальний коефіцієнт природного приросту населення за регіонами (підконтрольна Україні частина Луганської області) у 2017 р. (розраховано за даними Головного управління статистики в Луганській області)

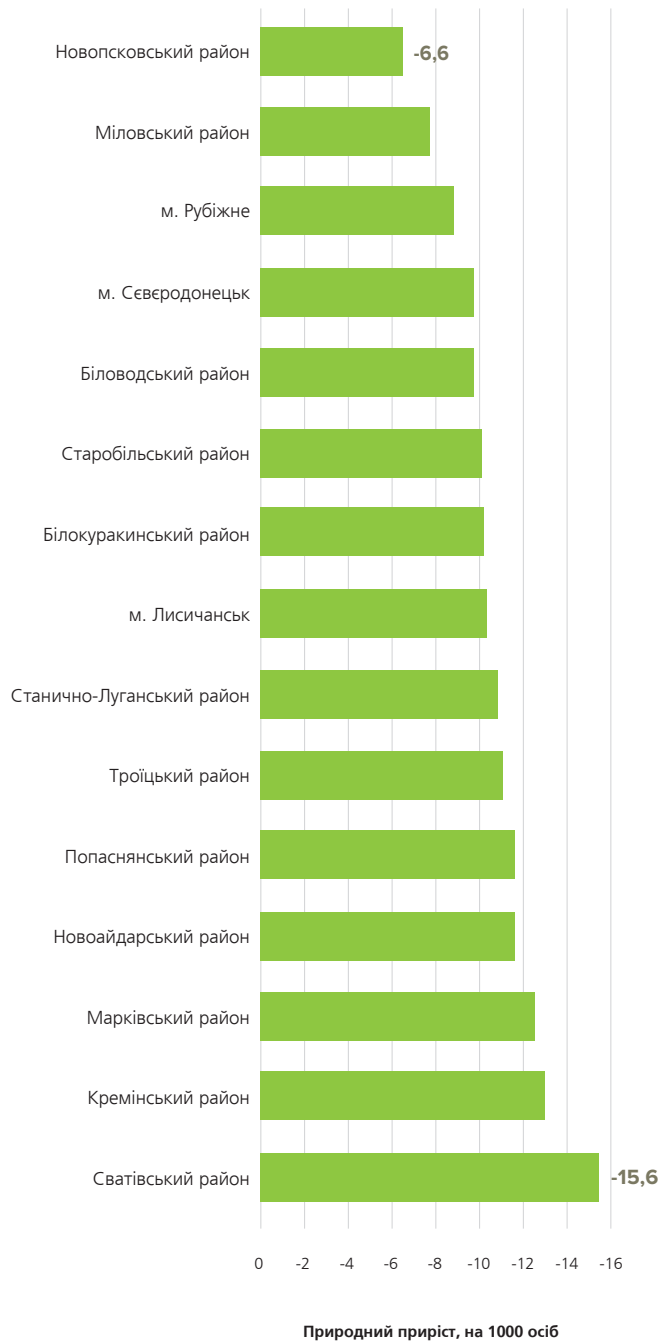
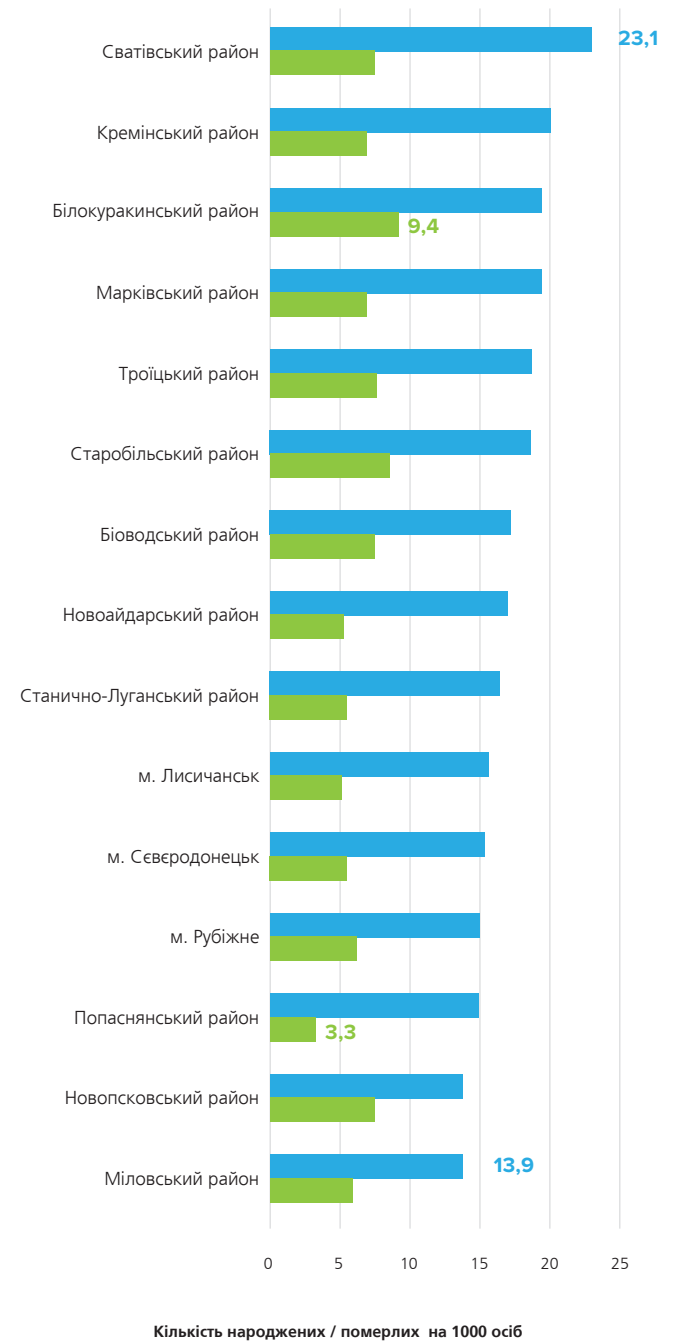

Рис.1.2.6

Загальні коефіцієнти народжуваності та смертності за регіонами (підконтрольна Україні частина Луганської області) у 2017р. (розраховано за даними Головного управління статистики в Луганській області)

● Загальний коефіцієнт смертності
● Загальний коефіцієнт народжуваності

Рис.1.2.7

Питома вага природного та механічного приросту/скорочення у загальному скороченні чисельності населення Луганської області в 2013, 2015 та 2017 роках (за даними Головного управління статистики в Луганській області)

- Природний приріст / скорочення населення
- Механічний приріст / скорочення населення

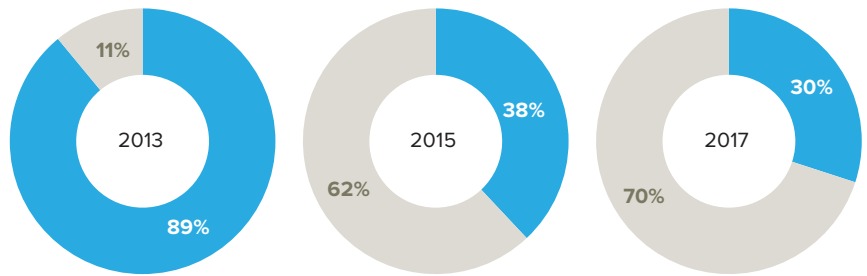
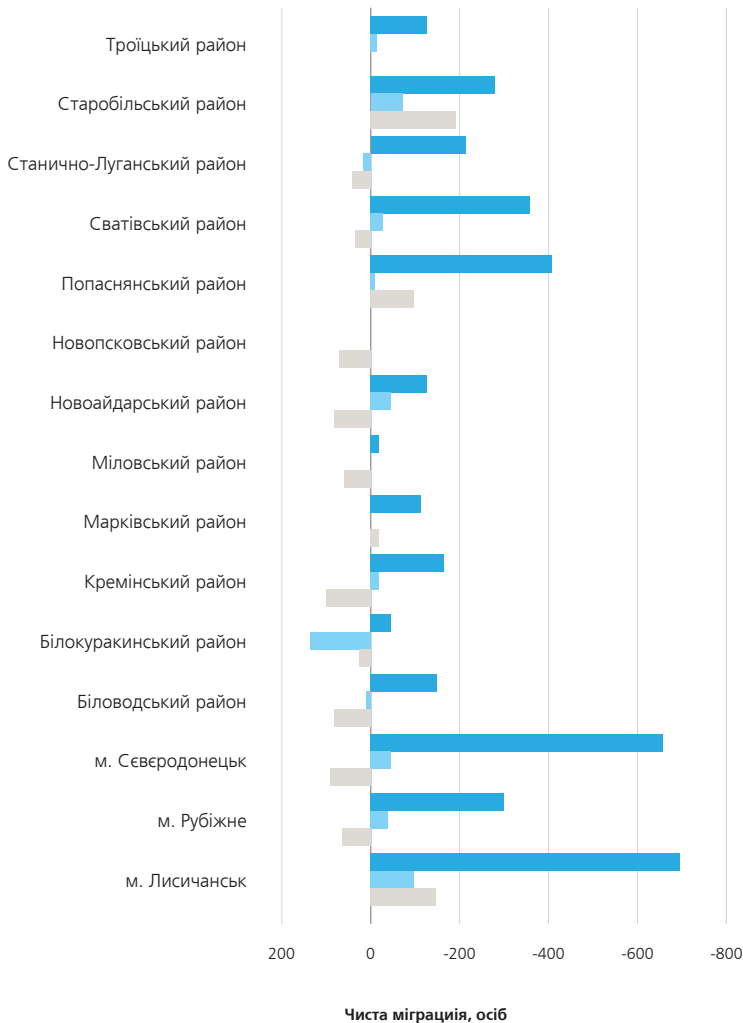

Рис.1.2.8

Загальні коефіцієнти народжуваності та смертності за регіонами (підконтрольна Україні частина Луганської області) у 2017р. (розраховано за даними Головного управління статистики в Луганській області)

- 2017
- 2016
- 2015

Протягом останніх 5 років суттєво зросла роль фактору міграції у формуванні чисельності та структури населення, що, зокрема, пояснюється прямим її зв'язком зі збройним конфліктом, ризиками та небезпекою. Так, якщо в 2013 році в загальному скороченні чисельності населення області на міграцію припадало 11,0%, то в 2015 році – вже 62,0%, а в 2017 році – всі 70,0% (Рис.1.2.7).

Якщо в 2015 році в деяких регіонах позитивне сальдо міграції ще частково компенсувало негативний природний приріст, то в 2017 році в усіх регіонах мало місце від'ємне сальдо, яке стало додатковим фактором скорочення чисельності населення (у першу чергу, молоді) та погіршення його структури (Рис.1.2.8). У 2017 році інтенсивність чистої міграції коливалась в широкому діапазоні – від -10,0 ‰ в Сватівському до -1,4 ‰ в Міловському районі (Рис.1.2.9).

Особливостями механічного руху населення в Луганській області є виїзд молоді на навчання до крупних освітніх центрів – міст Харкова, Києва, Дніпра, незареєстровані трудові міграції за кордон (особливо до Російської Федерації), незворотна міграція населення з непідконтрольних уряду України територій до інших регіонів України, маятникова міграція жителів непідконтрольних уряду України територій за пенсіями (так званий «пенсійний туризм»). Для внутрішньо регіональної міграції характерні також трудові маятникові поїздки населення з периферійних сільських поселень до найближчих центрів (селищ міського типу або міст), з кращою ситуацією на ринку праці.

Рис.1.2.9
Чиста міграція з розрахунку на 1000 осіб за регіонами в 2017 році (підконтрольна Україні частина Луганської області)

Найбільш інтенсивний рух маятникових мігрантів спостерігається в межах Сєвєродонецько-Рубіжнсько-Лисичанської агломерації та навколо неї.

Статеві-вікова структура населення.

З демографічними процесами безпосередньо пов'язана статеві і вікова структури населення регіону. Для оцінки перспектив розвитку мережі закладів освіти важливо мати уявлення про динаміку частки та чисельності молодого населення загалом по Луганській області та в розрізі окремих регіонів.

Населення області «старіє» давно та доволі інтенсивно. Вже після 2000 року вікова структура населення набула рис структури регресивного типу, коли частка дітей є меншою за частку старих людей. Так, у 2000 році питома вага «дітей» складала 16,2%, «осіб похилого віку» – 14,1%, а в 2018 р. – відповідно 11,3% та 20,3% (Рис.10). Порівняно з 2014 роком (довоєнним) у 2018 році зменшилась частка вікових груп «діти» (0-14 років) та «дорослі» (15-64 роки), водночас збільшилась частка «старих» (65 років і більше) (Рис.1.2.10 та 1.2.11). Згідно з міжнародним підходам, населення вважається старим, якщо частка осіб віком 65 і старше в населенні перевищує 7,0%. У 2018 році кожний п'ятий житель області належав до вікової категорії 65 років і старше, тому населення Луганщини можна вважати «дуже старим».

Станом на початок 2018 року Луганська область в рейтингу регіонів України вийшла на 1 місце (Донецька – на 2 місце) за показником «середній вік населення», який складав у цьому році 45,1 років (за середнього в Україні – 41,3 роки), у чоловіків – 42,0 роки, у жінок – 47,8 роки. Луганська область також характеризується найнижчим демографічним навантаженням «дітьми» (0-14 років) (165 осіб цієї вікової групи на 1000 осіб населення віком 15-64 років) і майже найвищим навантаженням «старими» (296 осіб у віці 65 і старше років на 1000 осіб населення віком 15-64 років). Деформована вікова структура населення не сприятиме у довгостроковій перспективі зростанню контингенту учнів закладів освіти Луганської області.

Рис.1.2.10

Співвідношення вікових груп "діти" (0-14 років) і "старі" (65 і старше років) у населенні Луганської області за роками (постійне населення)

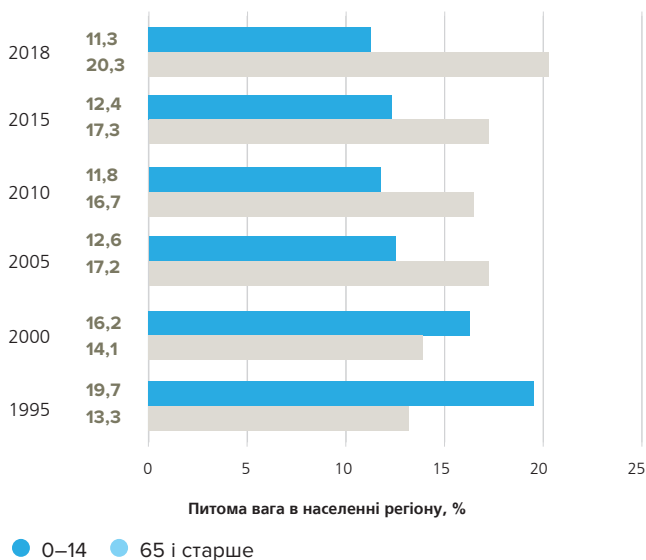
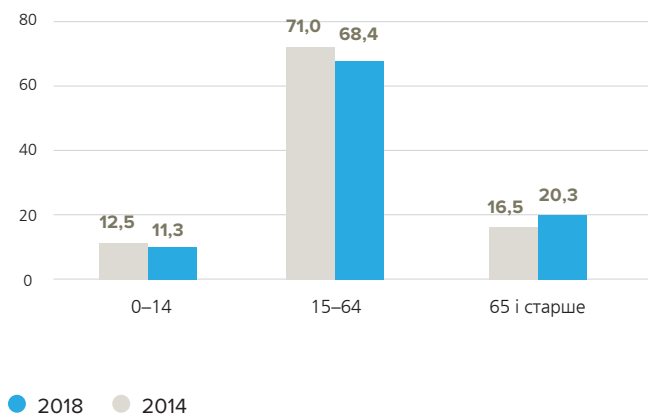

Рис.1.2.11

Питома вага основних вікових груп населення Луганської області в 2014 та 2018 роках

Розподіл чисельності населення категорії «діти» (0-14 років) за регіонами Луганської області (підконтрольна Україні частина області) характеризується значною концентрацією цієї вікової групи в міських поселеннях, особливо в трьох найбільших містах – Северодонецьку, Лисичанську та Рубіжному (41% всіх «дітей» на початок 2018 року). У віковій структурі населення регіонів частка «дітей» (0-14 років) є максимальною в Старобільському районі (15,0%). Найнижчу питому вагу «дітей» мають Новоайдарський (11,7%), Марківський

(11,6%) та Попаснянський (11,8%) адміністративні райони.

Як видно з Рис.1.2.12, за період 2014 – 2017 років кількість осіб віком 0-14 років (категорія «діти») в абсолютній більшості регіонів Луганської області зменшилась. Виняток становлять Попаснянський та Новоайдарський райони, в адміністративному устрої яких у 2015–2016 рр. відбулись зміни, що зрештою призвело до збільшення кількості осіб віком 0-14 років. Найбільше за досліджуваний період абсолютне скорочення населення вікової категорії «діти» зафіксовано в м. Лисичанськ (міськрада) та Станично-Луганському районі (-535 та -414 осіб відповідно), найменше – у Білокуракинському районі (-39 осіб).

Вплив демографічного (зокрема міграційного) фактору на комплектацію учнями шкіл ілюструє Рис.1.2.13, з якого видно, наскільки меншим порівняно з 2005 роком став контингент закладів середньої освіти в останні 8 років. Очевидно, що негативна динаміка контингенту і надалі впливатиме на конфігурацію регіонального освітнього простору та визначатиме перспективи професійної (і не тільки) освіти. Одночасно звертає на себе увагу факт незначного збільшення в 2017-2018 році кількості учнів у школах міст Северодонецька, Лисичанська, Рубіжного та окремих районів, що знаходяться у максимальному наближенні до «лінії зіткнення». Така позитивна динаміка пов'язана з припливом до шкіл молоді з тимчасово непідконтрольної території з метою отримання українських документів про освіту.

Зі старінням і міграцією пов'язане посилення статевої диспропорції в структурі населення, що слід врахувати для врегулювання ситуації на ринках «чоловічої» праці. За даними Всеукраїнського перепису 2001 року, у Луганській області на 1000 жінок припадало 851 чоловіків, тоді як на 1 січня 2014 р. – 844 чоловіків, на 1 січня 2018 року – 845 чоловіків. Як і скрізь в Україні, на Луганщині відбувається «фемінізація» старого населення, зумовлена відмінностями в тривалості життя чоловіків і жінок.

Статеві-вікові піраміди населення (2018 рік) для всіх

Рис.1.2.12

Динаміка чисельності населення віком 0-14 років за регіонами Луганської області (підконтрольна Україні частина області)

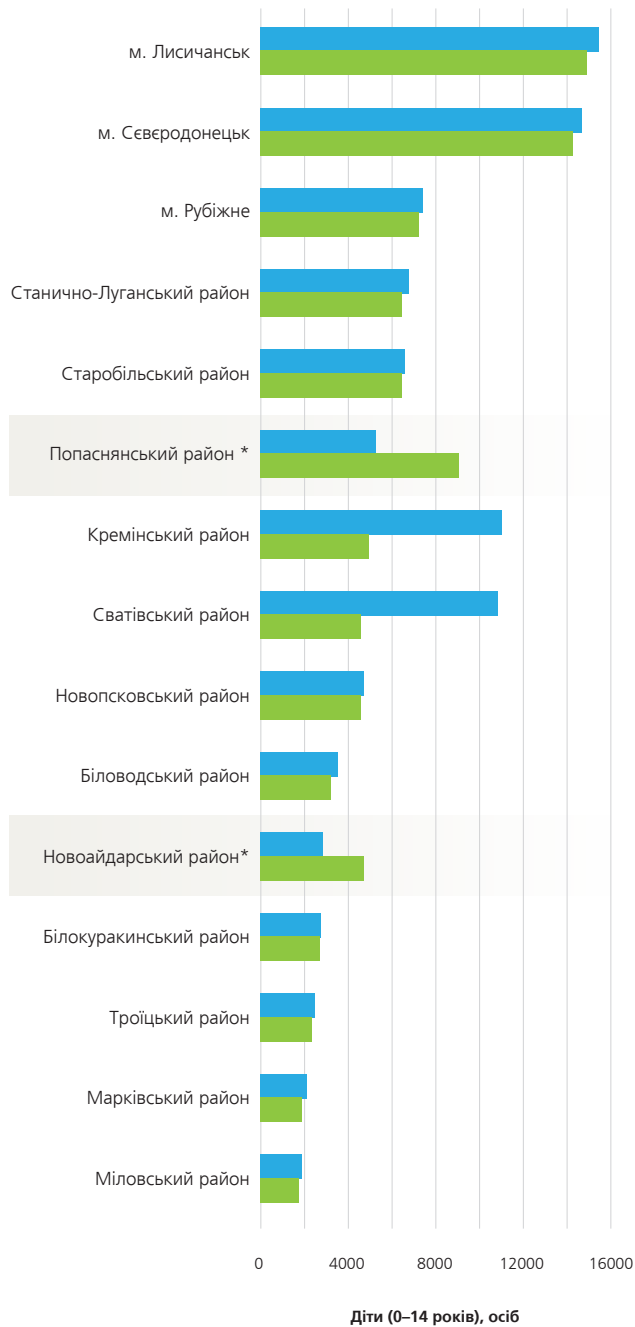
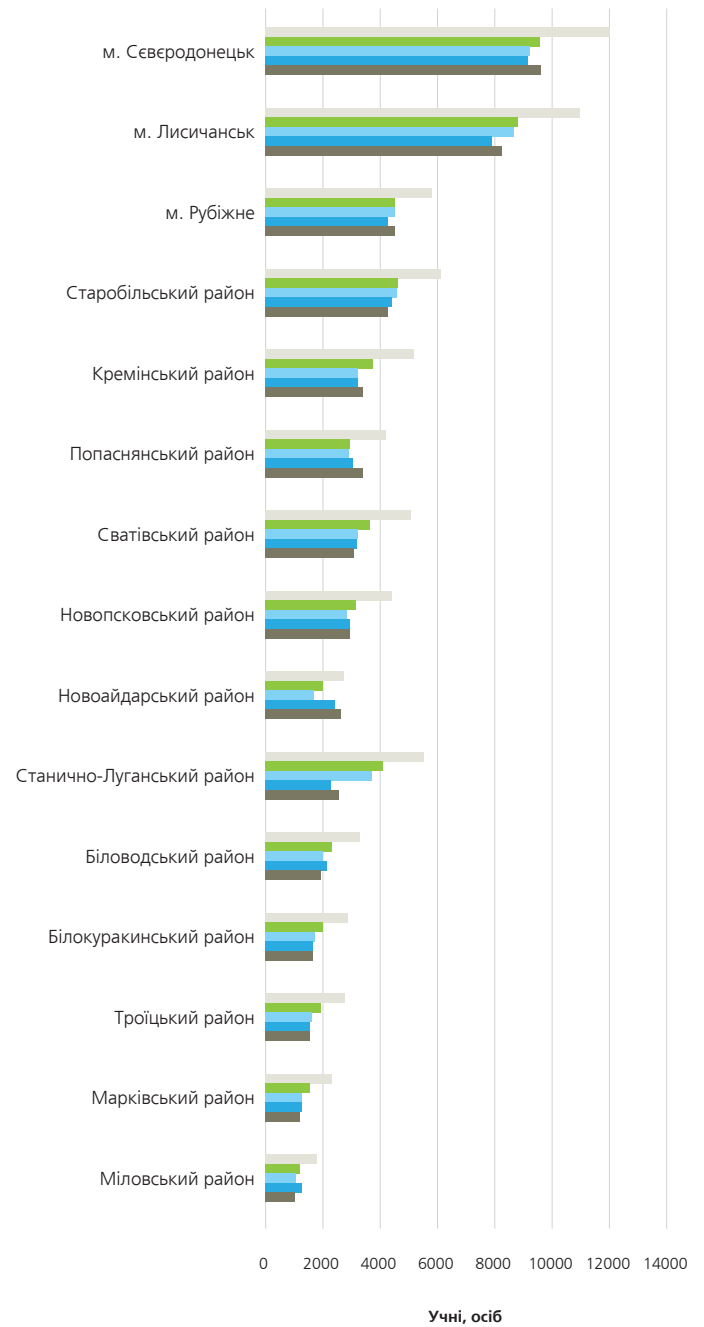

Рис.1.2.13

Динаміка кількості учнів у закладах загальної освіти за регіонами Луганської області (підконтрольна Україні частина)

● 01.01.2014 ● 01.01.2018

● 2005/06 ● 2010/11 ● 2013/14 ● 2015/16 ● 2017/18

* Регіони , у яких відбулися зміни в адміністративному устрої

регіонів Луганської області мають форму урни з за- надто вузькою нижньою частиною, що свідчить про значні деформації у віковій структурі населення, глибоке порушення відтворення населення та швидке «старіння знизу» (Додаток 1).

За період 2015–2018 років у більшості адміністративних районів і містах обласного підпорядкування продовжувалось скорочення «поля дитинства». У 2018 році чисельність населення вікової групи 15-19 років (потенційні вступники до закладів професійно-технічної та вищої освіти) стала ще на 2,8 тис. осіб меншою порівняно з 2015 роком. Отже, демографічне старіння уповільнює формування ринку вступників до закладів професійної освіти і, як наслідок, уповільнюється приплив молоді до складу робочої сили.

Виходячи з аналізу тенденцій демографічних процесів і демографічної ситуації, їх впливу на освітню сферу, Луганська область невідгідно відрізняється від інших регіонів України, перш за все, такими характеристиками:

- Значними людськими втратами внаслідок депопуляції та механічного відпливу населення, що призводитиме до згортання закладів освіти, часткової втрати (за відсутності належної підтримки з боку держави) ефективної, конкурентної та мобільної в частині освітніх послуг мережі закладів, перш за все, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та й вищої освіти;
- Глибоким порушенням процесу відтворення населення за рахунок надзвичайно низької народжуваності та одночасно – високої смертності. Згортання обсягів та темпів народжуваності сформувало тенденцію до динамічного щорічного скорочення контингенту учнів у загальноосвітніх середніх школах загалом та їх «вихідного» сегменту в профільній школі (випускники 9 та 11 класів) зокрема. Іншими словами, для закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти регіону суттєво звужується місцева база вступників, що потребує відповідних зусиль щодо залучення до навчання вихідців з інших областей і представників дорослого населення;
- Зростанням ролі негативного сальдо міграції у

формуванні демографічного потенціалу регіону. Ця тенденція суттєво погіршує перспективи розвитку закладів «післяшкільної» освіти, зокрема для реалізації ними зазначеного вище заходу («... залучення до навчання вихідців з інших областей та представників дорослого населення»);

- Найнижчим в Україні навантаженням «дітей» на населення віком 15-64 роки та найвищим навантаженням «особами похилого віку» на населення у працездатному віці. Це та наявність інших демографічних тенденцій буде катастрофічно знижувати потенціал трудових ресурсів, контингенту учнів і студентів, додатковим негативним наслідком виступатиме згортання професійної мобільності, стимулів і мотивів до продуктивної кваліфікованої праці з боку окремих прошарків робочої сили через її «постаріння»;
- Значними внутрішньорегіональними відмінностями демографічної ситуації. У цьому контексті найбільш проблематично та складно буде працювати з набором учнів певним ЗППТО, перш за все, розміщеним у «периферійних» (Марківський, Біловодський, Білокуракінський) чи «прифронтових» (Станично-Луганський, Новоайдарський) адміністративних районах;
- Недостатнім усвідомленням владою, громадськістю, демографічних змін останніх 5 років як загально регіональної проблеми.

Таким чином, майбутні тенденції демографічного розвитку Луганської області, у будь-якому разі, визначатимуться фактором депопуляції і вікової структури населення, політичною ситуацією, яка зараз є вирішальними чинником міграції, соціально-економічними факторами, серед яких найважливішим є рівень і якість життєдіяльності населення на підконтрольній і непідконтрольній Україні територіях Луганщини. В умовах скорочення демографічного потенціалу буде зменшуватись кількість учнів (студентів), зокрема тих, хто оплачують свою освіту (зростає значення державного фінансування закладів освіти). Посилиться конкурентна боротьба закладів за контингент тощо.

1.3. Характеристика соціально-економічного стану

Луганська область до проведення антитерористичної операції мала значний економічний потенціал і входила до п'ятірки найбільш потужних промислово-економічних регіонів України. На цей час на території, яка підконтрольна українській владі, знаходиться 83 великих підприємства переробної промисловості, що складає 14,6% від загальної кількості великих промислових підприємств «Луганщини – 2013». Решта великих промислових підприємств (близько 600) залишилися на непідконтрольній уряду України території, або вивезена до сусідньої країни. Загалом падіння рівня економічного розвитку після початку збройного конфлікту та втрати Україною значної частки економічного та трудового потенціалу Луганщини призвели до суттєвого скорочення її ключових економічних показників. Так, питома вага валового регіонального продукту Луганщини у ВВП України скоротилася в 2016 році порівняно з 2010 роком у 3,2 рази (з 4,2% до 1,3%), а порівняно з 2013 роком – у 2,8 рази. Обсяг реалізованої промислової продукції у 2017 році скоротився порівняно з 2010 роком у 4,0 рази, обсяг обороту роздрібною торгівлі – в 4,0 рази тощо. Нарівні з цим, питома вага валового регіонального продукту Луганщини у ВВП України у 2016 році порівняно з 2015 роком мала позитивну динаміку – зростання в 1,1 рази. Протягом двох років (2015-2016) формується тенденція відносного покращення ключових показників, наприклад, зростання питомої ваги області в країні за валовою доданою вартістю (з 1,2 до 1,3%), зокрема для таких видів економічної діяльності як сільське господарство (з 1,7 до 1,9%), переробна промисловість (з 1,1 до 1,5%), постачання електроенергії, газу та пару (з 0,8 до 1,8%), освіта (з 1,3 до 1,4%) тощо. Обсяг реалізованої промислової продукції збільшився у 2018 році (очікуваний) порівняно з 2017 роком в 1,2 рази, обсяг виробництва сільськогосподарської продукції – на 1,3%, обсяг прямих іноземних інвестицій – на 5,7%, обсяг обороту

роздрібною торгівлі – в 1,3 рази тощо [2, 4]. За період з 2014 по 2016 роки значною мірою змінюється структура видів економічної діяльності за різними показниками. Так, аналіз змін, що відбулися в структурі валової доданої вартості за видами економічної діяльності свідчить про таке:

- За 5 із 19 ключових видів економічної діяльності спостерігалось підвищення частки валової доданої вартості; найбільше збільшення питомої ваги було характерне для сільського, лісового, рибного господарства (з 11,6% у 2014 році до 20,9% у 2016 році), державного управління й оборони (з 8,1% до 11,3% відповідно), добувної промисловості й розроблення кар'єрів (з 7,7% до 12,0% відповідно);
- Найбільше зменшення цього показника було притаманне 4 із 14 видів економічної діяльності, а саме: оптова та роздрібна торгівля (з 8,2% до 4,8%), транспорт, складське господарство, поштова і кур'єрська діяльність (з 7,2% до 4,8%), операції з нерухомістю (з 9,7% до 7,1%), освіта (із 7,5% до 4,8%) та охорона здоров'я (з 4,6% до 3,6%) [2, 4].

Як зазначалося вище, більшість промислових об'єктів області залишилися на території, непідконтрольній українській владі, що привело економіку регіону до кризового стану, починаючи з другого півріччя 2014 року.

Перспектива запуску в 2019 році виробництва ПрАТ «Северодонецьке об'єднання АЗОТ» сприятиме зменшенню напруженості на регіональному ринку праці, підвищить рівень зайнятості й обсяг регіонального замовлення на підготовку профільних робітничих (перш за все, на базі ДНЗ «Северодонецький професійний ліцей»), технічних (Северодонецький

хіміко-механічний технікум Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля) та інженерних (Східноукраїнський національний університет імені В. Даля) кадрів. Вихід на попередні потужності цього промислового гіганту призведе до зростання попиту на підготовку кадрів у суміжних, зокрема в допоміжних видах діяльності (транспорт, логістика, громадське харчування, охорона здоров'я тощо).

У вугледобувному комплексі, зокрема, внаслідок проведення антитерористичної операції не було забезпечено фінансування прохідницьких робіт, належного постачання матеріалів та обладнання, що призвело до невиконання термінів вводу нових лав і належного навантаження на діючі очисні вибої. 39 вугледобувних об'єднань на непідконтрольних уряду України територіях залишилися 7 об'єднань, обсяг видобутку вугілля на яких (перед початком збройного конфлікту) становив 96,0% від загальнообласного. На території, підконтрольній українській владі, працюють лише 4 шахти ПАТ «Лисичанськвугілля» та 4 із 7 шахт ДП «Первомайськвугілля» [1]. Знаково, що ці два об'єднання та Северодонецька ТЕЦ у 2018 році ввійшли до ТОП-10 боржників перед бюджетом країни серед державних підприємств і холдингів. Беззаперечним є й той факт, що без державних капіталовкладень і зарубіжних інвестицій у відкриття нових лав, придбання прохідницького і стаціонарного обладнання, проведення капітального ремонту, покращення умов праці гірників та «реструктуризації» їхніх професійних кваліфікацій тощо, ці об'єднання у недалекому майбутньому будуть приречені на ліквідацію як безперспективні. Це, так само, прямо чи опосередковано впливає на перспективи профільної діяльності з підготовки кадрів окремих закладів професійної (професійно-технічної) освіти (перш за все, Золотівський професійний ліцей, ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей» тощо).

У переробній промисловості на цей час, поряд із багатьма іншими незадіяними у промисловому виробництві, залишається одне з найпотужніших підприємств регіону – ПрАТ «ЛИНІК». Його запуск і виведення на режим повноцінної роботи пов'язаний з великими

труднощами, перш за все, політичного та стратегічного характеру та потребує втручання держави, прийняття важливих рішень щодо фінансово-економічної та інституціональної підтримки.

Подібні тенденції та проблеми характерні для більшості видів економічної діяльності області та потребують окремого глибокого, деталізованого та системного вивчення, аналізу й узагальнення.

Виходячи з викладеного вище короткого огляду стану економічного розвитку області можна зробити такі попередні висновки стосовно реалізації в регіоні перспективних видів економічної діяльності, за умови їх забезпечення кваліфікованою робочою силою за новими професійними кваліфікаціями/компетентностями. (Перелік назв нових та перспективних професій (професійних назв робіт, посад і спеціалізацій), підготовка кадрів за якими необхідна для забезпечення реалізації в регіоні інвестиційних проектів за пріоритетними видами економічної діяльності, виписано в Додатку 2):

- За умови середньострокової державної підтримки та подальшої реструктуризації/приватизації вугледобувних підприємств, розширення їх виробничої діяльності, наприклад, видобування, перероблення та транспортування шахтного газу (з високою концентрацією метану) тощо, у регіоні зростатиме рівень зайнятості населення та потреба у висококваліфікованих кадрах, перш за все, за робітничими професіями. Зазначимо, що і профільні професійні (професійно-технічні), і фахові передвищі, і заклади вищої освіти загалом будуть готові перекивати цей додатковий попит на робочу силу, але за певних умов. Цими умовами є: ліцензування освітньої діяльності за відповідними спеціальностями та/чи акредитація освітніх програм відповідного спрямування, зокрема шляхом перепідготовки та підвищення кваліфікації окремих груп зайнятих та/або безробітних; наявність і доступ до практичного навчання на виробництві та запровадження його дуальної форми тощо.

- У зв'язку з тимчасовою втратою промислово розвинених територій Луганська область вимушено перетворюється з індустріального регіону на аграрно-індустріальний, що потребуватиме певної переорієнтації у підготовці кадрів; особливо значення набуває підготовка кадрів, які володіють інноваційними та інтегрованими професійними компетентностями, необхідними для здійснення інтенсивної та високотехнологічної діяльності в сфері АПК, перш за все, у підгалузях рослинництва, тваринництва, глибокої переробки сільськогосподарської продукції, її зберігання та пакування. На підконтрольній території вже наявна досить розгалужена мережа профільних закладів освіти, серед яких – 6 професійних аграрних ліцеїв чи інших профільних ЗППТО, Луганський національний аграрний університет України з його відокремленим підрозділом «Старобільський технікум», Луганський державний університет імені Тараса Шевченка (частково) тощо. Безумовно, для переходу на інтенсивну підготовку висококваліфікованих кадрів для АПК за новими та інтегрованими професіями закладам освіти буде необхідна підтримка стейкхолдерів, насамперед держави, стосовно формування навчально-виробничої бази та залучення до освітнього процесу профільних науково-педагогічних працівників і виробників.
- Для проведення більш активних відновлювальних робіт щодо ліквідації наслідків війни та різних чинників техногенного характеру пріоритетом у розвитку також виступає реабілітація довкілля (ландшафту, водойм, мережі річок тощо). Для забезпечення кадрами цього підвиду діяльності слід буде в стислі терміни переорієнтувати чинну формальну (відірвану від практичної діяльності та компетентнісного підходу) освіту в частині підготовки екологів, фахівців садово-паркового господарства, біологів тощо (наприклад, у Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка) на підготовку за новими, перспективними професійними кваліфікаціями. У

цьому контексті мова йде й про відкриття нових спеціальностей (за наявності формування попиту на нові для регіону професійні кваліфікації) серед окремих закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

- Для подолання енергетичної залежності регіону, вимушено «відіраного» від єдиної енергетичної системи країни, важливо отримати державну та міжнародну підтримку в питанні створення малих та середніх підприємств і будівництва об'єктів із системами енергоефективності та енергозбереження. На Луганщині відсутній цей сегмент освітніх послуг, що потребує від влади та інших представників регіонального ринку праці (особливо, роботодавців) докладання великих зусиль щодо його створення. Одним із пріоритетних напрямків підготовки відповідних кадрів виступає розширення практики навчання у закладах освіти дорослого населення, формування мережі навчально-виробничих комбінатів, розширення діяльності ДНЗ «Луганський центр ПТО Державної служби зайнятості» (зокрема шляхом більш ефективної кооперації з іншими регіональними центрами цієї Служби) з підготовкою/перепідготовкою кадрів на виробництві, навчанням на робочих місцях тощо (Додаток 2).

Відомо, що на території Луганщини розвідані та частково експлуатуються приватними суб'єктами господарської діяльності перспективні поклади природного газу та нафти. З огляду на проблему національної безпеки і нагальну потребу в розбудові та відновленні Луганщини, потребують вирішення на державному рівні питання: прозорості діяльності газо- та нафтовидобувних свердловин, виплат у повному обсязі податків (до обласного бюджету, бюджетів громад), відрахувань до фондів загальнодержавного обов'язкового соціального страхування, надання регіону права першочергового розпорядження надрами на період проведення ООС тощо. Для розширення економічної діяльності в галузі видобутку нафто- і газосировини (за умов виконання зазначених вище умов) Луганщина частково

забезпечена освітньою інфраструктурою, яку за середньостроковий період можна переорієнтувати на підготовку кадрів відповідного спрямування (йдеться про окремі вищі професійні училища, коледжі й університети/інститути, розміщені в місцях дислокації підприємств з нафтопереробки, хімічного синтезу, виробництва гумотехнічної та іншої продукції в містах Лисичанськ, Рубіжне та Сєвєродонецьк).

- Для відбудови, реконструкції та розвитку житлової, промислової, дорожньої та комунікаційної інфраструктури регіону, яка потребує модернізації з огляду на нові геополітичні реалії, утворення мережі об'єднаних територіальних громад в рамках реформи децентралізації, незадовільний стан доріг тощо, пріоритетним видом економічної діяльності стає розвиток будівництва. Ця галузь потребує кадрів нового покоління (які б володіли сучасними технологіями в будівництві), для підготовки яких слід мати мережу закладів професійної (професійно-технічної освіти), достатньо розгалужену за переліком спеціальностей та спеціалізацій (Додаток 2). Проблемною ситуацією для Луганщини є те, що за цим сегментом освітніх послуг обсяги підготовки за новими професійними кваліфікаціями є невеликими, а розгалуженість спеціальностей і спеціалізацій у закладах освіти вкрай обмежена. В області практично відсутні профільні заклади освіти, хіба що за виключенням Сєвєродонецького професійного будівельного ліцею та окремих спеціальностей Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля з його відокремленими структурними підрозділами. У зв'язку з цим, пріоритетними напрямками діяльності у сфері підготовки кадрів для галузі будівництва є: розширення (як і в попередніх пріоритетних напрямках) практики навчання у закладах формальної освіти дорослого населення; формування мережі навчально-виробничих комбінатів з підготовкою/перепідготовкою кадрів на виробництві, навчанням на робочих місцях; відповідне перепрофілювання напрямків підготовки закладів професійної (професій-

но-технічної) та фахової передвищої освіти, розташованих у регіонах концентрації будівельних робіт; залучення (із наданням їм евентуальних умов «життєіснування») до регіонального ринку праці висококваліфікованих професіоналів і фахівців, науково-педагогічних працівників і майстрів виробничого навчання з інших областей країни; розширення діяльності ДНЗ «Луганський центр ПТО Державної служби зайнятості» (зокрема шляхом більш ефективної кооперації з іншими регіональними центрами цієї Служби).

- Для забезпечення миру на території Луганщини та запобігання зростання криміногенної та соціально-політичної напруженості, вкрай необхідною є організація «власної» підготовки/перепідготовки та залучення для цього кадрів відповідного професійного (військові тощо) спрямування. За певних умов заклади освіти Луганщини в змозі в короткі терміни започаткувати здійснення відповідної підготовки. В Україні є приклади перетворення наявних закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти на заклади з поглибленою військовою та фізичною підготовкою. Корисним буде для Луганщини вивчення досвіду створення на базі Міжрегіонального вищого професійного училища зв'язку нового ДНЗ «Київський професійний коледж з поглибленою військовою та фізичною підготовкою». Останній вже 3 роки впроваджує освітні програми з підготовки кадрів за диверсифікованими (між цивільною та військовою сферами діяльності) професійними кваліфікаціями, наприклад, майстер з кінології, рятувальник-кінолог тощо.
- Для зниження соціально-побутової напруженості, покращення соціального обслуговування, надання приватних освітніх, медичних та інших послуг тощо через недержавні суб'єкти господарювання, перш за все, малі та середні підприємства, перспективною для регіону буде підготовка та застосування на практиці нових професійних кваліфікацій (Додаток 2). Важливим є те, що на

базі наявної мережі закладів освіти в області не складно запровадити підготовку/перепідготовку кадрів відповідного спрямування. Вона може бути забезпечена такими закладами як: Луганський національний університет імені Тараса Шевченка та його 4 відокремлені підрозділи педагогічного спрямування (педагогічні коледжі), Луганський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Луганський державний медичний університет. Крім того, в регіоні функціонують 3 обласні медичні училища, 2 індустріально-педагогічні коледжі, коледж Луганської державної академії культури і мистецтва та КЗ «Сєверодонецьке музичне училище імені С. С. Прокоф'єва» тощо;

- Для подальшого розвитку на Луганщині підприємств малого та середнього бізнесу як фундаменту економіки, який уже формується в умовах кризових явищ і порушення попередньої схеми розміщення продуктивних сил, розширення ремісництва як основи самозайнятості тощо, в

області актуальним завданням за наявного фінансування, зокрема з регіонального бюджету, виступає вибіркоче форматування наявної мережі закладів освіти в центри (хаби), зокрема з короткотермінової підготовки та перепідготовки старшокласників, учнів та студентів, слухачів із числа працівників та незайнятих.

Зрозуміло, що всі ці напрями реформування структури освітніх послуг можуть бути реалізовані за умови надходження до регіону державних капіталовкладень, приватних, зарубіжних інвестицій і міжнародної технічної допомоги.

1.4. Зайнятість населення та ринок праці з погляду їх впливу на сферу підготовки кадрів

Аналіз сфери прикладання праці та економічної активності працездатного населення на ринку праці Луганській області за останні 15 років свідчить про досить неоднозначні процеси та тенденції, які здатні суттєво впливати на підготовку кадрів (детальний аналіз виписано в огляді, розміщеному в Додатку З), а саме:

- Питома вага економічно активного населення (ЕАН) в загальній чисельності населення області в 2017 році перевищувала відповідні показники 2005 та 2010 років, хоча в абсолютному вимірі

відбулося 3-х кратне її (чисельності ЕАН) скорочення. Серед ЕАН на категорію «молодь» (15-35 років) у 2017 році припадало 35,2%, зокрема віком 15-24 роки – 8,2% [4, 2];

- Для рівня зайнятості населення за період, що аналізується характерне динамічне зростання з 2010 року. Рівень зайнятості молоді у віковій групі 15-24 роки складав у 2017 році 32,5% від загальної чисельності представників цієї групи. Такий невисокий показник пояснюється традиційно тривалим періодом здобуття молодими людьми середньої

та вищої освіти, перебуванням у процесі пошуку першого робочого місця, а також поширенням зайнятості в натуральному (домашньому) господарстві. Водночас для вікової категорії молоді віком 25-29 років рівень зайнятості складав 67,6%, віком 30-34 роки – 73,9%, що свідчить про досить високий рівень залучення молоді регіону до праці;

- Порівняння динаміки чисельності економічно активного та зайнятого населення в регіоні дозволяє зробити висновок про те, що зростання першого показника останніми роками призвело до погіршення зайнятості на місцевих ринках праці, тобто підвищило навантаження на вакансії/вільні робочі місця при частковому заповненні ВПО їх низькооплачуваного сегменту та зростанням навантаження на регіональні органи виконавчої влади і місцевого самоврядування в частині соціального та пенсійного забезпечення громадян;
- Починаючи з 2014 року відбуваються суттєві зміни в галузевій структурі зайнятості населення. Якщо в 2015 році найбільша частка зайнятих у регіоні припадала на промисловість, то останніми роками – на оптову та роздрібну торгівлю. Суттєве зростання в структурі зайнятості характерне і для таких видів економічної діяльності як «державне управління та оборона» та «сільське господарство». У більшості інших видів економічної діяльності частка зайнятих знизилася, зокрема в освіті (з 6,8% до 6,4%). Таким чином, у регіоні поступово згортається прикладання праці в сфері виробництва продукції з глибоким переробленням сировини та матеріалів, а вивільнені у такий спосіб працівники виходять на фіксований ринок праці для пошуку роботи, або частково перерозподіляються в галузі первинного сектору економіки (сільське господарство, видобуток корисних копалин), або в торгівлю, управління та оборону. Також у Луганській області намітилася тенденція до помітного скорочення формальної та розширення неформальної зайнятості, що призводить до суттєвого погіршення умов зайнятості працівників [2, 4];

- У період, що аналізується, намітилась тенденція скорочення чисельності найманих працівників, що відповідає тим загальним змінам, що відбуваються на ринку праці регіону; одночасно спостерігається негативна тенденція зростання рівня безробіття, обчисленого за методологією МОП. Якщо у 2005 році цей показник в регіоні склав 7,8%, а в 2010 році – 7,2%, то в 2015 році відбулося його більш ніж 2-х кратне зростання (15,6%), яке продовжувалось у 2017 році (16,6%). У міжрегіональних порівняннях Луганська (насамперед) та Донецька області через відомі події вийшли на «лідуючі» позиції в країні за цим показником, чого раніше ніколи не було. У 2017 році рівень безробіття в Луганській області в 1,7 рази перевищував цей показник по Україні (16,6% проти 9,5%) [4].

Важливе значення для оцінки та прогнозування сфери підготовки кадрів мають професійні й освітні характеристики безробітних і попит на робочу силу.

Якщо в 2015 році найбільшу частку безробітних склали особи з вищою освітою (41,3%), а друге місце посідали особи, які мали професійну (професійно-технічну) освіту (39,4%), то в 2018 році ситуація змінилась на протилежну (41,7% – це безробітні з професійно-технічною освітою, 36,5% – з вищою освітою).

Структура попиту на робочу силу протягом останніх 4 років залишається стабільною. За питомою вагою вакансій/вільних робочих місць лідирує сільське господарство (29,8% у 2015 році та 23,8% у 2018 році), на 2 місці – переробна промисловість (11,2% та 11,8%), на 3 місці – державне управління та оборона (10,5% та 10,8%), на 4-му, з невеликим відставанням – освіта (10,4% та 10,0% відповідно) [3, 2].

Для діяльності обласного та місцевого рівня центрів зайнятості щодо підготовки кадрів характерно:

- Динамічне зростання (починаючи з 2015 року) чисельності безробітних, направлених на проходження професійної підготовки, яке перевищувало

в 2018 році в 1,5 рази показник 2015 року (3958 та 2570 осіб відповідно), та рівня працевлаштування цієї категорії безробітних;

- Стабільний за роками рівень охоплення безробітних професійно-орієнтаційними заходами;
- Стабільне зростання рівня охоплення, зокрема безробітної молоді, громадськими роботами;
- Фактичне згортання (як і в межах усієї країни) практики надання безробітним ваучерів на професійну підготовку й підвищення кваліфікації та на одноразову допомогу з безробіття для організації підприємницької діяльності;
- Зростання кількості та питомої ваги роботодавців, які результативно співпрацюють із центрами зайнятості (з 2545 одиниць або 43,8% у 2015 році до 3930 одиниць або 57,8% у 2018 році) тощо.

Мережа закладів професійної (професійно-технічної) освіти, у яких проходять профпідготовку/перепідготовку зареєстровані безробітні за направленням центрів зайнятості є доволі розгалуженою. До цієї мережі в Луганській області входять: Білокуракинський професійний аграрний ліцей, ВП «Луганський державний обласний навчальний центр підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів АПК Луганського національного аграрного університету» (м. Старобільськ), ВПУ №92 (м. Сєверодонецьк), ВПУ №94 (м. Лисичанськ), ДНЗ «Сєверодонецьке вище професійне училище», ДНЗ «Сєверодонецький професійний ліцей», ДПТНЗ «Сватівський професійний аграрний ліцей», Лиманський центр професійного розвитку персоналу регіональної філії «Донецька залізниця» (м. Лиман, Донецька область), Лисичанський професійний торгово-кулінарний ліцей, Маневицький професійний ліцей (Волинська область), Марківський професійний аграрний ліцей, Новоайдарський професійний аграрний ліцей, Новопсковський професійний аграрний ліцей, Попаснянський професійний ліцей залізничного транспорту, Рубіжанський професійний хіміко-технологічний ліцей, ТОВ «Луганський навчально-курсний комбінат І» (селище міського типу Біловодськ) та центри професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості, серед яких: ДНЗ «Луганський центр ПТО ДСЗ» (у 2018 році за профе-

сіями: «Електрогазозварник», «Контролер-касир», «Кухар», «Маляр», «Муляр», «Офісний службовець (бухгалтерія)», «Продавець продовольчих товарів», «Продавець непродовольчих товарів», «Робітник з комплексного обслуговування й ремонту будинків», «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», «Токар», «Штукатур»), ДНЗ «Одеський центр ПТО ДСЗ», Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти ДСЗ, Рівненський центр професійно-технічної освіти ДСЗ, Харківський центр професійно-технічної освіти ДСЗ. Обсяги перепідготовки щорічно зростають. Серед безробітних, направлених на підготовку/перепідготовку, переважають пошукачі робітничих професій, серед яких представлені електрогазозварники, перукарі (перукарі-модельєри), продавці продовольчих товарів, кухарі тощо. Останні 2 роки розширюється перелік робітничих професій для професійної підготовки/перепідготовки безробітних за напрямком високої диверсифікації на ринку праці [3].

Існують декілька основних, не притаманних іншим (окрім Донеччини) регіонам країни, причин формування негативних тенденцій на регіональному ринку праці Луганської області, а саме:

а) Збройний конфлікт на території регіону, внаслідок чого було втрачено за деякими оцінками більше двох третин природних, трудових, інфраструктурних, освітніх/інтелектуальних та інших ресурсів, розірвано десятки тисяч кооперативних зв'язків підприємств, зруйновано чи призупинено діяльність більш ніж 2 тисяч середніх і великих суб'єктів господарювання. Через штучне розмежування території області на підконтрольну та непідконтрольну частини звужився ринок збуту сировини, продукції, послуг, знизилась інвестиційна привабливість регіону. Усе це негативно позначилось на практиці створення нових, передусім, високопродуктивних робочих місць/вакансій. Аналіз офіційної статистики Луганського обласного центру зайнятості цього показника за 2015-2018 роки свідчить про те, що роботодавцями пропонувалося щорічно не більше третини вакансій/вільних робочих місць, де заробітна плата перевищувала б середнє її значення по країні. Зрозуміло, що така ситуація призводить до постійного збільшення відтоку та трудової

міграції представників найбільш працездатних вікових груп населення до інших регіонів країни та за її межі.

б) Одна з найгірших серед регіонів України демографічних ситуацій, що напряму погіршує стан використання, комплектування та відтворення трудового потенціалу Луганщини;

в) Кардинальні зміни галузевої структури зайнятості населення; зростання її неформального сегменту, нелегальної економіки; негативні наслідки соціально незахищеного та фінансово не обґрунтованого закриття шахт; суттєві відмінності у просторовій організації виробництва; моногалузева спеціалізація більшості малих міст і селищ міського типу, вплив частини робочої сили до лав Збройних сил України, зокрема для участі в ООС;

г) Поширення серед багатьох прошарків населення соціальної апатії, мотивації до утримання, в окремих випадках, зневіри до влади через певну відсутність в окремих випадках реальної допомоги вимушено переміщеним особам;

д) Залежність регіонального ринку праці від доволі великого сегменту працівників, які зайняті в режимі маятникової трудової міграції, вахтового методу, тимчасової чи неповної зайнятості, зокрема в неформальному секторі економіки, але проживають на непідконтрольних територіях. Ця категорія працівників є доволі нестабільною, відносно упередженою, та в будь-який момент може змінити свою мотивацію до праці чи звільнитися, що ускладнює органам влади можливість якісного прогнозування потреби та пропозиції на місцевих і регіональних ринках праці;

е) Високий рівень мотивації серед молоді до виїзду на навчання до інших регіонів країни, країн ЄС (перш за все, Польщі та Чехії), а також сусідньої Російської Федерації з орієнтиром на подальше закріплення там свого життєвого «коріння»;

є) Поступове скорочення в регіоні чисельності ВПО (з 292,8 тисяч осіб у 2017 році до 286,9 тисяч осіб у 2018 році) та їхньої питомої ваги по Україні (з 19,6% до 19,4% відповідно), що, хоч і незначною мірою, але

скорочує трудовий потенціал області;

ж) Нерозвиненість в області мережі центрів (суб'єктів господарської діяльності), що надають послуги з працевлаштування. Так, наприклад, у 2018 році реально функціонувало лише 9 таких утворень, які працевлаштували 114 незайнятих або 0,06% від загальної чисельності працевлаштованих за сприянням центрів зайнятості.

Молодіжне безробіття в регіоні характеризується таким:

- Зниження питомої ваги працевлаштованої незайнятої молоді за сприяння центрів зайнятості в загальній працевлаштованій (з 39,0% у 2015 році до 33,6% у 2018 році);
- Зростання питомої ваги молоді, працевлаштованої на нові робочі місця з компенсацією центрами зайнятості витрат роботодавців на сплату ЄСВ у загальній категорії працевлаштованих (з 27,2% до 37,2% відповідно);
- Зростання охоплення професійно-орієнтаційними заходами осіб, які навчаються в закладах освіти (з 37,2 тисяч осіб у 2015 році до 42,7 тис. осіб у 2018 році); зниження питомої ваги безробітної молоді в загальній безробітній, які перебували на обліку в центрах зайнятості (з 38,5% у 2015 році до 33,3% у 2018 році) [2,3].

РОЗДІЛ II

Загальна характеристика стану освіти в Луганській області

Для проведення успішних реформ у сфері підготовки кадрів регіону, збалансування для цього обсягів та напрямів підготовки учнів закладами професійної (професійно-технічної) освіти, ключовою умовою виступає наявність і використання на практиці складників законодавчо-нормативного, програмно-методичного та стандартно-інструктивного забезпечення, розробленого на національному рівні.

2.1. Вища та фахова передвища освіта

Для проведення успішних реформ у сфері підготовки кадрів регіону, збалансування для цього обсягів та напрямів підготовки учнів закладами професійної (професійно-технічної) освіти, ключовою умовою виступає наявність і використання на практиці складників законодавчо-нормативного, програмно-методичного та стандартно-інструктивного забезпечення, розробленого на національному рівні.

Перелік прийнятих протягом останніх років (та тих, що розроблюються у цей час) ключових законодавчих, нормативних, стратегічних, методичних, стандартних і концептуальних документів, що напряду чи опосередковано стосуються діяльності закладів освіти, викладено у Додатку 4.

На початок 2018-2019 навчального року до мережі закладів вищої та фахової передвищої освіти Луганщини відносилося 17 технікумів і коледжів, з яких 9 входили до закладів вищої освіти, а 5 було переміщено з непідконтрольної території, та 6 закладів вищої освіти, з яких 5 – переміщені університети з міст Луганська й Алчевська (Додаток 4). Станом на початок 2018-2019 навчального року в системі коледжів і технікумів адміністративних змін не відбулося, чого не можна сказати про університети. Відбулося злиття Донбаського державного технічного університету зі Східноукраїнським національним університетом імені В. Даля та повернення до Луганщини Луганського на-

Перелік прийнятих протягом останніх років (та тих, що розроблюються у цей час) ключових законодавчих, нормативних, стратегічних, методичних, стандартних і концептуальних документів, що напряду чи опосередковано стосуються діяльності закладів освіти, викладено у Додатку 4.

ціонального аграрного університету (з міста Харкова до міста Старобільська) [2,6].

Порівняно з довоєнним періодом, сфера вищої та фахової передвищої освіти Луганської області понесла дуже значні та болючі втрати. На територіях попереднього розташування цих закладів освіти залишилася як матеріально-технічна база, так і лівова частка кадрового потенціалу. Із 34 закладів вищої та фахової передвищої освіти Луганщини, які вона мала у 2013-2014 навчальному році, на сьогодні, як уже зазначалося вище, залишилося (з урахуванням переміщення) на підконтрольній території 23 одиниці, в яких чисельність студентів скоротилася за період, що аналізується, з 81,7 до 24,0 тисяч осіб, тобто в 3,4 рази, зокрема в 2,7 рази в коледжах і технікумах (з 15,4 до 5,6 тисяч студентів) і в 3,6 рази в університетах (з 66,3 до 18,4 тисяч студентів відповідно) [2].

Виділимо ключові характеристики розвитку закладів вищої та фахової передвищої освіти Луганської області в нових умовах функціонування (2015-2018 роки):

- Стабілізація та зростання (для перших) чисельності студентів, як закладів вищої, так і закладів фахової передвищої освіти. Так, наприклад, на початок 2018-2019 навчального року чисельність студентів порівняно з попереднім навчальним роком зросла на 17,1 %, зокрема на 24,4 % за

університетами (перш за все, за рахунок переміщення Луганського національного аграрного університету), за незначного зниження цього показника (на 1,2 %) за коледжами та технікумами;

- Позитивна динаміка прийому студентів, особливо до університетів. Так, за загального зростання вступу до цих типів закладів освіти за останні два навчальні роки на 3,4 %, для закладів вищої освіти був притаманний приріст вступу випускників на 15,0 % (з 6,1 до 7,0 тисяч осіб);
- Позитивна динаміка випуску фахівців, яка за відповідний період склала 8,2 %;
- Підвищення «комерціалізації» вищої освіти, тобто зростання співвідношення студентів університетів, що вступають навчатися за власний кошт до тих, хто прийнятий на бюджетні місця. Якщо у 2015-2016 навчальному році воно становило 0,46, у 2017-2018 навчальному році – 0,94, то в 2018-2019 навчальному році – 1,27 відповідно;
- Певний відрив університетів (на відміну від технікумів та коледжів) від потреб регіонального ринку праці. Це чітко показує питома вага місцевих мешканців у загальній чисельності студентів того чи того закладу вищої освіти. Загалом за університетами цей показник знизився за період, що аналізується з 84,0 % до 71,0 %, а за технікумами та коледжами – з 98,0 % до 96 % відповідно. Тут беззаперечним лідером виступає Луганський національний аграрний університет, в якому на початок 2018-2019 року нараховувалася майже половина студентів з інших областей країни (1148 з 2353 осіб або 48,8 %). Цю ситуацію пояснює той факт, що цей ЗВО було перенесено з м. Харкова до м. Старобільська саме перед початком нового навчального року. Доволі критичний відповідний показник характерний для Луганського національного університету імені Т.Г. Шевченка. На початок 2018-2019 навчального року він складав 66,0 %, а 34,0 % або 1316 студентів відповідно були з інших областей. Порівняно з попереднім

навчальним роком частка місцевих студентів у цьому ЗВО знизилася на 17 відсоткових пункти (з 83,5 % до 66,0 %). Такий стан справ частково можна пояснити тим, що саме до цього університету вступили у 2018-2019 навчальному році на бюджетні місця 40,7 % учасників АТО від їхнього загалу за закладами вищої освіти Луганщини (286 із 701 особи) [6];

- Зниження рівня зареєстрованого безробіття серед випускників закладів вищої освіти. Так, наприклад, питома вага та чисельність безробітних – випускників у загалі офіційно зареєстрованих безробітних у центрах зайнятості Луганської області має постійну динаміку до зниження, починаючи з 2014 року (2014 рік – 1,5% або 508 осіб, у 2015 році – 1,1% або 343 особи, у 2016 році – 0,9% або 255 осіб, у 2017 році – 0,9% або 224 особи, у 2018 році - 0,8 % або 214 осіб відповідно). Паралельно за означений період в регіоні сформувалася загальнодержавна тенденція перевищення частки випускників закладів вищої освіти у загальній чисельності безробітних – випускників закладів освіти. Співвідношення цих показників між випускниками закладів вищої та професійної (професійно-технічної) освіти за останні 5 років має такий вигляд: 2014 рік – 45,1 % та 54,9 %, 2015 рік – 60,8 % та 39,2 %, 2016 рік – 54,3 % та 45,6 %, 2017 рік – 60,1 % та 39,9 %, 2018 рік – 59,9 % та 40,1 % відповідно [3]. Безробіття випускників закладів вищої освіти також характеризується тим, що воно: сконцентровано у міських населених пунктах (перевищення над сільськими територіями коливається за період, що аналізується, в межах 2,5 – 3,0 рази), де відносним лідером виступає м. Рубіжне; формується більшою мірою за рахунок рівня освіти «молодший спеціаліст» (близько третини), переважно за такими галузями знань, як «Освіта», «Інженерія», «Соціальні науки, бізнес і право», та бакалаврів (у діапазоні 24-30 %), переважно за такими галузями, як «Соціальні науки, бізнес і право» та «Інженерія».

2.2. Загальна середня освіта

У зв'язку з відомими подіями кількість закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) Луганської області скоротилася у 2018 році порівняно з 2010 роком в 2,6 рази (із 732 до 280 одиниць). Нині також спостерігається тенденція зменшення кількості ЗЗСО, обумовлена, окрім іншого, формуванням в країні мережі опорних шкіл та іншими інноваційними підходами «Нової української школи». Так, наприклад, у минулому році цей показник знизився порівняно з попереднім роком на 4,4 % або 10 одиниць. Частково подібні співвідношення спостерігаються і за показниками чисельності учнів у школах та чисельності педагогічних працівників, які в 2018 році скоротилися порівняно з 2010 роком у 3,3 та 3,1 рази

(із 176,4 тисяч учнів до 54,1 тисячі учнів та 18,9 тисяч педагогічних працівників до 6,1 тисячі педагогічних працівників відповідно). Водночас, у порівнянні цих показників за минулий з позаминулим роком, спостерігається у першому випадку незначний приріст чисельності учнів (на 1,7 %) та збереження чисельності педагогічних працівників на одному рівні.

Суттєвою проблемою та приводом для роздумів для закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти є те, що у 2018 році порівняно з попереднім роком спостерігається значне зниження чисельності випускників 9 та 11 класів (на 8,8 % та 15,6 % відповідно) [2].

2.3. Професійна (професійно-технічна) освіта

2.3.1. МЕРЕЖА ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

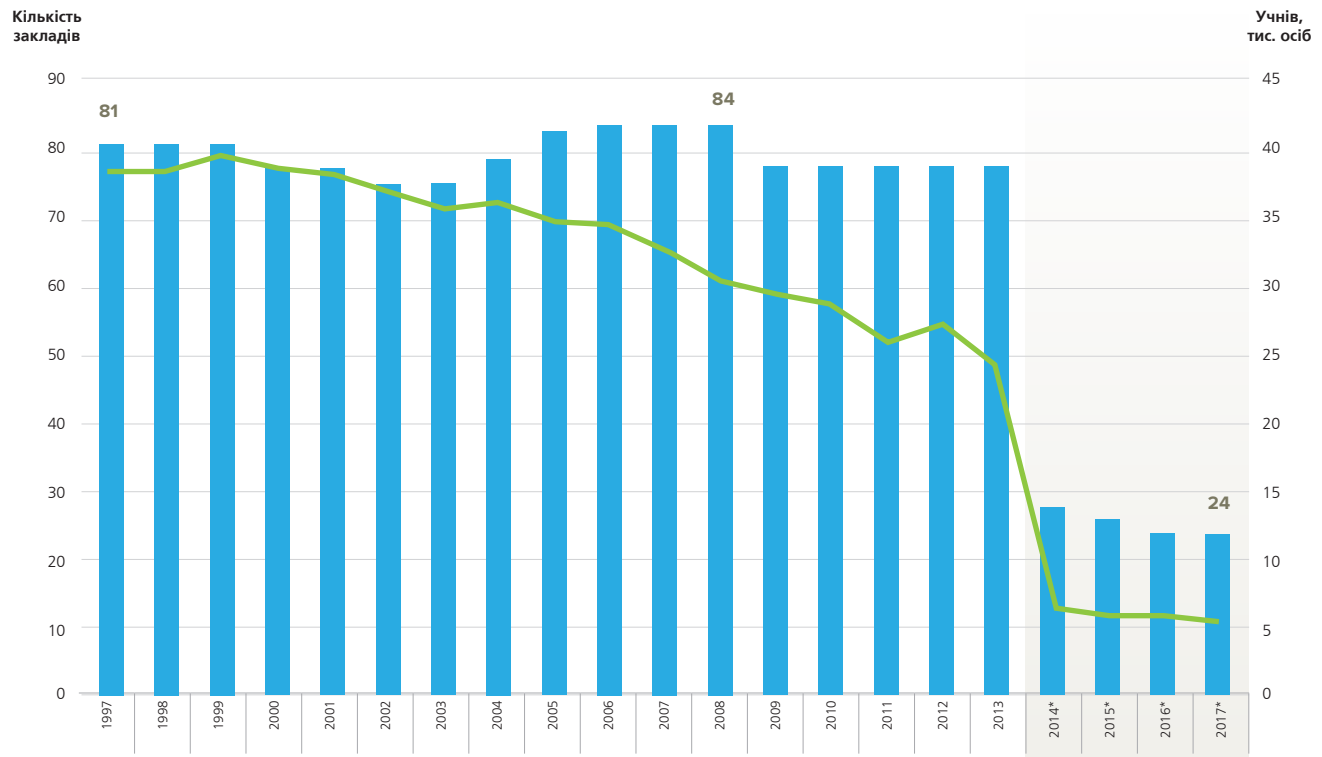
Як і інші сфери освітньої діяльності, порівняно з довоєнним періодом сфера ППТО Луганської області понесла дуже великі та болючі втрати. На територіях попереднього розташування закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗППТО) залишилася як матеріально-технічна база, так і лівова частина кадрового потенціалу. Кількість ЗППТО Луганщини у 2017 році скоротилася порівняно з 2010 роком у 3,1 рази (з 74 до 24 закладів) [4] (Мал.2.3.1). Необхідно також звернути увагу на те, що тенденція до скорочення мережі системи професійної освіти та навчання характерна для всіх без виключення регіонів країни, що свідчить про наявність глибоких кризових явищ у цій системі. На кінець 2018 року 25 ЗПТО за

типами та підпорядкованістю поділялися на 3 вищі професійно-технічні училища, 19 професійних ліцеїв, 1 заклад ППТО, який є структурним підрозділом ЗВО та 2 заклади освіти, які з відповідним рівнем акредитації надають послуги з ППТО (педагогічно-індустріальні технікуми).

1. За галузевою спеціалізацією в підготовці кадрів ЗППТО переважно орієнтуються на промисловість (9), АПК (6), будівництво (6), торгівлю і громадське харчування (3) та транспорт (1) [6]. Слід також звернути увагу на те, що фактична кількість ЗППТО станом на 01.01.2019 року складає 22 одиниці, тоді як у статистичній звітності фігурують цифри у 24 та 25 позицій. Це пов'язано з технічними питаннями укрупнення 2 ЗППТО через призупинення функціонування 3 закладів (відповідно до наказу МОН №

Рис.2.3.1

Динаміка кількості закладів професійно-технічної освіти та кількості учнів у них у Луганській області (1987–2017 рр.)
[побудовано за даними http://lg.ukrstat.gov.ua/sinf/osvita/osvita0511_3n.php.htm]

● Кількість закладів ПТО ● Кількість учнів у ЗПО

*Без урахування невідконтрольних уряду України територій Луганської області

885 від 21.06.2017р. «Про реорганізацію професійно-технічних навчальних закладів міста Лисичанська Луганської області» припинено Державний професійно-технічний навчальний заклад «Лисичанський професійний ліцей» (код ЄДРПОУ 02541183), Державний професійно-технічний навчальний заклад «Лисичанський професійний гірничо-промисловий ліцей» (код ЄДРПОУ 02540261) шляхом їх приєднання до Державного професійно-технічного навчального закладу «Привільський професійний ліцей» (код ЄДРПОУ 02540752) та відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 21.06.2017 року № 886 «Про реорганізацію професійно-технічних навчальних закладів міста Рубіжного Луганської області» припинено Рубіжанський професійний ліцей

шляхом приєднання до Рубіжанського професійного хіміко-технологічного ліцею) (Додаток 5). Слід зазначити, що проведене укрупнення ЗППТО до 22 одиниць, на думку автора та за результатами вивчення стану розвитку системи ППТО, себе вичерпало. Оптимізаційні заходи в майбутньому призводитимуть до руйнації регіональної системи ППТО.

Зауважимо, що всі ЗППТО Луганщини залишаються у державній власності, що ставить під сумнів сам сенс їх модернізації та децентралізації (з позиції автономії та самодостатності), за умови коли до регіонів передано функції фінансування (утримання) та управління ЗППТО, підпорядкованих МОН України, але й досі не переведене їх майно до комунальної власності.

2.3.2. ЧИСЕЛЬНІСТЬ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Як видно на Мал.2.3.1., чисельність учнів ЗППТО регіону за період, що аналізується, також катастрофічно зменшилася, а саме в 5,2 рази в 2017 році порівняно з 2010 роком [4]. Для останніх років характерною та стійкою є тенденція до поступового зменшення чисельності учнів, що є ознакою стагнації і всієї системи професійної освіти та навчання України.

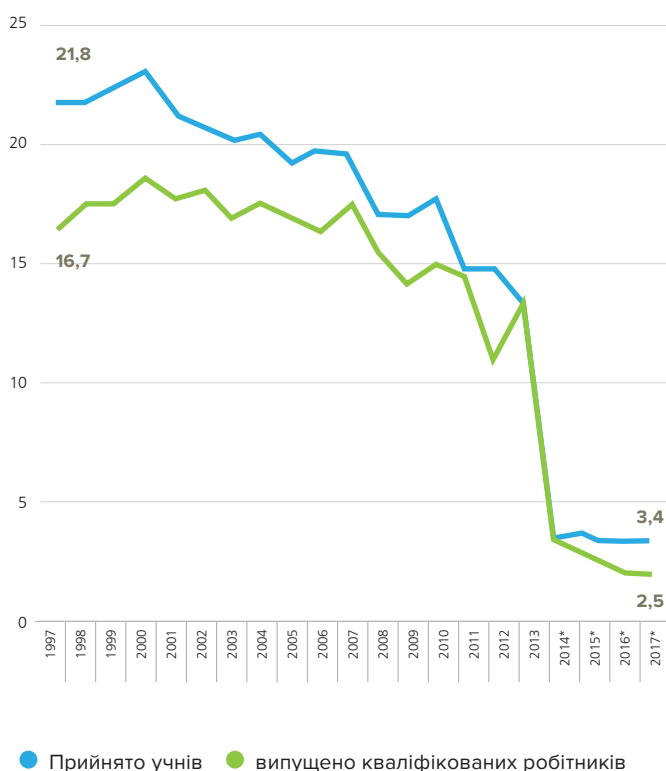
Подібні пропорції спостерігаються при порівнянні показників щодо прийняття учнів і випуску кваліфікованих робітників (молодших спеціалістів). Так, прийом учнів у 2017 році скоротився порівняно з 2010 роком у 5,2 рази, а їх випуск – у 6,0 разів відповідно. Якщо порівнювати ці показники 2017 року з попередніми роками, то їх зниження складає 10,5 % і 16,7 % (до 2015 року) та 5,6 % і 32,4 % (до 2014 року) відповідно [4] (Рис.2.3.2). Водночас, обсяг прийому випускників шкіл у 2018 році був практично на рівні попереднього року (1878 та 1888 учнів відповідно), що є безумовно позитивною характеристикою діяльності системи ППТО області.

У структурі прийнятих учнів до ЗППТО у 2017 році переважали майбутні працівники промисловості (32,4 % від набору), торгівлі та сфері послуг (21,1 %) сільського господарства (14,3 %), житлово-комунального господарства (12,3 %) та будівництва (9,9 % відповідно). Для «галузевої структури» учнів ЗППТО у 2018 році намітилися певні зміни, які ще більшою мірою відповідають процесам і тенденціям, що відбуваються на регіональному ринку праці. Так, розподіл учнів за обраними професійними уподобаннями розподілився у такий спосіб: промисловість (33,5 % від набору), торгівля та сфера сервісу (20,3 %), житлово-комунальне господарство (15,5 %) будівництво (14,0 %) та сільське господарство (13,0 %) відповідно.

Необхідно також зазначити факт зростання кількості робочих місць, які надаються роботодавцями

Рис.2.3.2

Динаміка кількості прийнятих учнів і кількості підготовлених кваліфікованих робітників у закладах професійно-технічної освіти у Луганській області (1987–2017 рр.) [побудовано за даними http://lg.ukrstat.gov.ua/sinf/osvita/osvita0511_3n.php.htm]

*Без урахування невідконтрольних уряду України територій Луганської області

для проходження навчально-виробничих практик (на 18,5 % вище у 2018 році порівняно з попереднім роком або з 4521 до 5358 одиниць) та стовідсоткове їх використання/заповнення на певний період.

У Луганській області, як і по всій Україні, заклади ППТО також виконують важливу соціально значущу функцію – навчання та виховання дітей-сиріт та інших соціально вразливих категорій молоді. Так, у 2017-2018 навчальному році питома вага цих категорій учнів у загальному обсязі випуску складала 5,0 % або 100 осіб. Ознайомлення з цим питанням на практиці засвідчує повну увагу та виконання необхідних вимог до соціального захисту соціально вразливих верств молоді з боку керівництва та персоналу ЗППТО.

2.3.3. ФІНАНСУВАННЯ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Наявна система фінансування ЗППТО функціонує в рамках процесу всеохоплюючої децентралізації в країні, який розпочався у 2014 році. У 2016 році під час оновлення Бюджетного кодексу України та Закону України «Про Державний бюджет на 2016 рік» відбулися кардинальні, істотні, непопулярні та соціально болючі зміни у сфері децентралізації фінансування ППТО. Внаслідок цієї державної політики, відповідальність за фінансування ЗППТО було передано з центрального на місцеві рівні. Передбачалося, що фінансування закладів, розташованих у містах обласного значення (включаючи обласні центри), здійснюватиметься з бюджетів цих міст, а інших ЗППТО – з обласних бюджетів і бюджету міста Києва.

Однак нові механізми так і не були сформовані належним чином, що призвело до суттєвого та «болючого» для працівників системи ППТО її недофінансування. Зокрема, через неспроможність чи небажання місцевої влади виконувати делеговані обов'язки (переважно в містах обласного підпорядкування) затримувалися виплати заробітної плати та стипендій. Частково це можна було пояснити тим, що майже 70% учнів системи ППТО приїжджають з-за меж міст, і міські адміністрації неохоче витрачали свої кошти на підготовку кадрів, які потім працюватимуть деінде. Для вирішення цієї проблеми та закриття «прогалини» в бюджеті у 2016 році Уряд був виділив стабілізаційні дотації (600 млн грн та 1,4 млрд грн) та змінив систему фінансування ЗППТО з прийняттям Державного бюджету на 2017 рік [7].

У 2017 році бюджети міст обласного значення були виключені з ланцюжка фінансування ППТО. Водночас Уряд запропонував стабільні та гарантовані джерела фінансування у вигляді субвенцій, включно з освітньою субвенцією (2,0 млрд грн у 2017 році та 2,1 млрд грн у 2018 році) для надання учням послуг з отримання повної загальної середньої освіти та субвенцію на модернізацію професійної освіти (50 млн грн

у 2017 році), яка передбачала відкриття 25 навчально-практичних центрів професійної освіти щороку. Слід зазначити, що на сьогодні в Україні фактично так і не створено жодного відповідного пілотного навчально-практичного центру професійної освіти, а виділені кошти розподілялися за не зовсім прозорими критеріями на оновлення матеріально-технічної бази наявних окремих ЗППТО країни. Так, наприклад, у 2016 році з 40,3 млн грн, направлених на модернізацію матеріально-технічної бази ЗПТО загалом по Україні на Херсонську область (26 закладів та 8 тисяч учнів) було виділено 17 млн грн (42,2% від загалу), а, для порівняння, на Луганську область – 628,5 тис. грн (1,6% відповідно).

В окремих випадках Уряд також виділяє кошти на розвиток матеріально-технічної бази ЗППТО з інших джерел, наприклад, із Державного фонду регіонального розвитку (через Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України) та Фонду регіонального соціально-економічного розвитку (через Міністерство фінансів України). Однак на практиці ця модель фінансування ЗППТО з декількох джерел, що була рекомендована Національною стратегією розвитку освіти як поєднання дотацій, позик і внесків споживачів у підготовку кадрів, виявилася неефективною, адже вона не гарантує достатніх обсягів коштів для забезпечення високої якості освіти та необхідних інвестицій у модернізацію ЗППТО. За доступною інформацією від деяких ЗППТО різних регіонів, такі джерела, як регіональні програми, спеціальний фонд ЗППТО (власні фінансові ресурси закладу), залишаються недостатньо розвиненими й у середньому перекривають від 2% до щонайбільше 12% загального обсягу фінансування. Дотації від бізнесу, місцевих адміністрацій та інших донорів виділяються лише зрідка та вибірково. Найбільша частка надходить за рахунок державних коштів (Державний та місцеві бюджети), які майже повністю йдуть на покриття поточних витрат. За інформацією Міністерства фінансів України, за 2015–2017 роки капітальні видатки сектору ППТО в Україні коливалися в межах від 1% до 2% від загальних державних видатків на фінансування ППТО.

У Луганській області цей показник був ще гіршим – 1,3% у 2015 році, 0,7% у 2016 році та 0,9% у 2017 році [7].

Так, наприклад, у 2017 році на всі 26 ЗППТО області загалом припадало 2970 одиниць навчально-виробничого обладнання і техніки, зокрема 1203 персональних електронно-обчислювальних машин (40,5%), 473 одиниці гірничого обладнання (15,9%), 432 металообробних верстати (14,2%) тощо. Якщо питома вага персональних електронно-обчислювальних машин віком до 10 років складала на цей період 77,1%, то для іншого обладнання – лише 9,1%, тобто рівень фізичного та морального зношення навчально-виробничого обладнання і техніки ЗППТО (без ПК) сягає 90% межі (термін експлуатації більше 10 років). Катастрофічною ситуацією є експлуатація у навчальному процесі половини (49,5%) вкрай застарілого обладнання («старіше» 20 років). Це й не дивно, зважаючи на те, що в 2017 році заклади отримали ...аж (!) 190 ПК, 1 металообробний верстат, 4 електро-(газо)зварювальних апарати, 43 швейні машини та 3 одиниці гірничого обладнання. Поряд з цим, у 2018 році намітилася тенденція до відносно часткового покращення матеріально-технічного забезпечення навчального процесу ЗППТО. Так, за рік кількість навчально-виробничого обладнання і техніки зросла на 6,2%, було отримано 380 ПК та 486 одиниць іншого обладнання, списано більш як 560 одиниць застарілого устаткування тощо. Хоча слід розуміти те, що це (з урахуванням того, що отримувана техніка далеко не завжди є новою) покращило показник експлуатації застарілого обладнання менш, ніж на відсоток, тобто є «каплею в морі» від реальної потреби ЗППТО [7].

Подібна ситуація (якщо не гірша), характерна й для ЗППТО сільськогосподарського профілю, де за останні 2 роки практично не оновлювався тракторно-машинний парк (надійшло 3 одиниці (культиватор, машина для внесення мінеральних добрив та машина для хімічного захисту рослин) у 2017 році та один причеп у 2018 році).

Важливо, що результати господарської діяльності цих профільних ЗППТО області, незважаючи на загальні проблеми ведення рослинництва на сході країни (коливання температур, засушливий різко континентальний клімат, високі ризики з ціновою політикою на насіння та сировину, мінеральні добрива тощо), мають позитивну тенденцію до зростання чистого прибутку та рентабельності [7].

Позитивною тенденцією, яка сформувалася за 2 останні роки, стало розширення навчально-матеріальної бази ЗППТО області, зокрема збільшення кількості навчальних кабінетів на 18,6% (з 510 до 605 одиниць), лабораторій – в 1,4 рази (з 86 до 100 одиниць) та навчально-виробничих майстерень – на 20,4% (з 186 до 224 одиниць).

Звертає на себе увагу й той факт, що ЗППТО Луганщини вдається зберігати ресурсний потенціал за основними фондами для можливого та бажаного розширення їх діяльності. Так, проектна кількість навчальних місць перевищувала фактичну в 2017 році в 4,3 рази, в 2018 році – в 5,3 рази, місць у їдальнях – в 3,6 та 3,1 рази відповідно, місць у їдальнях – в 5,2 та 4,0 рази відповідно. З одного боку, це позитивна складова ситуації для подальшого розвитку, а з іншого – величезна проблема в умовах недофінансування (чи його відсутності) витрат на утримання, ремонт та реконструкцію основних фондів закладів, згорнутості автономії їх керівників та трудових колективів у прийнятті рішень з питань матеріально-технічного забезпечення.

Однак на сьогодні перед менеджментом ЗППТО наявна непереборна проблема, яка не дозволяє отримувати видатки обласного бюджету на розвиток та оновлення основних фондів – це розтягнутий на роки бюрократичний процес передавання ЗППТО країни з державної до комунальної власності. Непідготовленість процесу децентралізації управління ППТО яскраво відображається саме цим прикладом, коли місяцями МОН України не оформлює довіреності керівникам ЗППТО на проведення відповідних регламентованих процедур тощо.

2.3.4. УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Загальновідомо, що на сьогодні МОН України відповідає за формування та впровадження державної політики у сфері освіти, включно з ППТО. Департамент професійної освіти МОН України свого часу складався з трьох відділів: відділу організаційно-педагогічної діяльності та соціальних питань, відділу змісту та організації навчального процесу, відділу взаємодії з соціальними партнерами та виробництвом. Нещодавно в МОН України був створений Директорат професійної освіти, який, зокрема, відповідає за стратегічні та законодавчо-нормотворчі питання.

Ще одним важливим «гравцем» у сфері підготовки кадрів є Міністерство соціальної політики України, яке, зокрема, бере участь у розробленні законодавства для сфери освіти, розробляє та супроводжує Національний класифікатор України ДК 003 «Класифікатор професій», організовує розроблення та погодження кваліфікаційних характеристик, затверджує професійні стандарти тощо. Мінсоцполітики також відповідає за аналіз ринку праці, зокрема за прогнозування потреби у робітничих кадрах, а також за професійну підготовку й підвищення кваліфікації осіб з особливими потребами. Державна служба зайнятості (ДСЗ), яка підпорядковується Мінсоцполітики, надає широкий спектр безоплатних послуг, спрямованих на забезпечення зайнятості населення, визнання результатів навчання, отриманих через неформальну освіту тощо. Вона також безпосередньо залучена до здійснення короткострокового прогнозування потреб ринку праці, зокрема за допомогою опитувань роботодавців.

У структурі Луганської обласної адміністрації функціонує департамент освіти і науки. Роль цього департаменту, до складу якого входить управління професійної освіти, полягає в забезпеченні реалізації державної освітньої політики на обласному рівні відповідно до регіональної стратегії розвитку. В області також працює Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти, який підпорядковується МОН

України і забезпечує навчально-методичну та науково-методичну підтримку ЗППТО області, здійснюючи навчання викладацького складу, розроблення навчальних планів і програм, допомагаючи з розвитком ЗППТО, забезпечуючи комунікацію між різними рівнями системи, здійснюючи аналіз і дослідження досягнень сектору ППТО тощо.

У 2016 році в області за участі соціальних партнерів була утворена регіональна рада професійної освіти (Розпорядженням Голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 17 червня 2016 року за № 336), одним із завдань якої, згідно з рекомендаціями Розпорядження КМУ за № 994-р від 14.12.2016 року, є формування регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів. Відповідно до положень, що регулюють діяльність Ради, вона також має певні координаційні функції, спрямовані на реалізацію державної освітньої політики на регіональному рівні. Однак за оцінками багатьох експертів, ефективність таких Рад у більшості областей не є ефективною. З такою думкою цілком погоджуються різні зацікавлені сторони, і нещодавно на національній конференції за участі посадових осіб МОН України обговорювалася можливість перегляду функцій і сфери відповідальності цих утворень.

Процес реформування системи ППТО має відбуватися за участі соціальних партнерів як основних зацікавлених сторін і членів згаданих вище регіональних рад, які повинні брати участь у формуванні регіонального замовлення. Проте брак інформації про середньострокові потреби регіональних ринків праці суттєво впливає на якість прогнозування. Наразі процедура формування регіонального замовлення передбачає використання переліку найбільш затребуваних професій (для регіону), але також необхідно враховувати й демографічні, соціально-економічні та освітні характеристики. Також потрібен кількісний та якісний аналіз потреб регіональних ринків праці.

Нещодавно МОН України було розроблено концептуальний документ «Сучасна професійна освіта. Кон-

цептуальні засади реформування професійної освіти в Україні», який пропонує такий розподіл повноважень у сфері ППТО за рівнями.

Рівень держави:

- Визначення політики у сфері професійної освіти, розроблення й затвердження освітніх стандартів, створення системи забезпечення якості професійної освіти;
- Забезпечення підготовки за професіями загальнодержавного значення;
- Формування нормативів фінансового забезпечення здобуття професійних кваліфікацій, забезпечення підготовки осіб з особливими освітніми потребами;

Рівень регіону:

- Аналіз ринку праці – визначення потреби в підготовці кваліфікованих кадрів і розміщення регіонального замовлення;
- Управління та фінансове забезпечення діяльності та розвитку професійної освіти, організація діяльності регіональних рад професійної освіти та керівних рад ЗППТО;
- Формування мережі ЗППТО та їх ліцензування, розвиток соціального партнерства;
- Забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Рівень ЗППТО:

- Розроблення власних стратегій розвитку закладу;
- Організація та забезпечення освітнього процесу, розроблення власних освітніх програм, функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти;
- Налагодження ефективної співпраці з соціальними партнерами, мотивація працівників закладу до розвитку їхніх здібностей, створення інклюзивного середовища;
- Звітування перед керівною радою [1].

2.3.5. КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Перш за все, зазначимо, що чисельність персоналу ЗППТО області, насамперед педагогічних працівників, за останній рік на відміну від більшості регіонів країни та на відміну від тенденцій з кількістю закладів та чисельності в них учнів, хоч і в невеликих обсягах, але все ж таки зростає. Так, наприклад, якщо у 2016 році чисельність педагогічних працівників порівняно з попереднім роком зменшилася на 7,5% (з 916 до 847 осіб), зокрема за рахунок скорочення чисельності майстрів виробничого навчання (на 10,1%) [7], то в 2018 році вона збільшилася порівняно з попереднім роком на 3,0%, як для педагогічних працівників (з 924 до 952 осіб), так і для працівників ЗППТО загалом на 4,3% (з 1800 до 1880 осіб) та майстрів виробничого навчання – на 8,1% (з 374 до 407 осіб) [6]. Така позитивна та неприємна для більшості регіонів країни тенденція пояснюється, передусім, організаційними (розширення напрямків підготовки, підвищення навчання слухачів, збільшення виробничої діяльності аграрних професійних ліцеїв тощо) і мотиваційними (прийнятність відповідних вакансій за високого рівня безробіття в регіоні, підвищення (відповідно до норм прийнятого у вересні 2017 року ЗУ «Про освіту») з початку 2018 року оплати праці педагогічним працівникам загальної середньої школи, послуги з якої надаються для більшості учнів ЗППТО – випускників 9 – х класів тощо) чинниками.

У статевій структурі педагогічних працівників ЗППТО області, як і загалом по Україні та в освітній сфері, переважають жінки (65,9%) (2018 рік). Для Луганщини в цьому контексті характерна динаміка на підвищення питомої ваги цієї категорії працівників (на 2,5 відсоткових пункти порівняно з попереднім роком). Звертає на себе увагу той факт, що рівень заповнюваності штатних одиниць загалом і для педагогічних працівників ЗППТО області зокрема, є одним із найвищих у країні та коливається протягом останніх 2 роки в межах 97 – 99% [6].

Підвищенням професійної кваліфікації, реалізацією інших заходів щодо професійного (кар'єрного) зростання у 2018 році було охоплено 25,7% педагогічних працівників, що на 4,0 відсоткових пункти вище рівня попереднього року та відповідає загальнодержавній тенденції та законодавчій нормі щодо обов'язкового проходження цих процедур педагогами не рідше 1 разу на 5 років. Переважна більшість заходів відповідного спрямування концентрується в закладах вищої післядипломної освіти (у межах 85–88%) [6].

До ключових проблем кадрової політики ЗППТО Луганської області, які потребують невідкладного вирішення, належать:

- Поява за останні 2 роки суттєвої диспропорції в оплаті праці вчителів загальноосвітніх дисциплін які викладають у ЗППТО контингенту учнів, що навчаються після 9 класу, та майстрів професійного навчання. Цей розрив на сьогодні вже коливається в межах 30-40% (залежно від «пакету» надбавок). Зрозуміло, що необґрунтоване підняття оплати праці вчителям у відриві від інших категорій педагогів із числа педагогічних і науково-педагогічних працівників освіти носить загальносистемний характер, але саме в ЗППТО ця проблема «боляче» зійшлася в одному колективі, тому її вирішення, окрім іншого, носить і соціальне забарвлення в контексті виправлення прикладу потурання державою елементів соціальної справедливості;
- Величезна кількість застарілих та необґрунтованих надбавок, доплат і компенсацій в системі оплати праці педагогічних та інших працівників сфери освіти загалом і ЗППТО зокрема, що нівелює мотивацію та стимули до кваліфікованої результативної праці, перш за все, молоді;
- Відтік через так зване хендхантерство окремих найбільш кваліфікованих майстрів професійного навчання за певними спеціальностями до навчання дорослого населення із числа безробітних до Луганського центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості, де пропонуються

набагато кращі умови зайнятості;

- Втрата окремими майстрами професійної освіти відповідного рівня професійних компетентностей і можливості (через брак певних виробництв і відповідних механізмів поєднання двох сфер зайнятості) їх відновлення/покращення, неможливість залучати з виробництва до роботи за сумісництвом кращих робітників за професіями через низькі посадові оклади в ЗППТО тощо.

2.3.6. ПРОФОРІЕНТАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В РЕГІОНІ

На сьогоднішній випускники загальноосвітніх шкіл, ПТНЗ страждають від невизначеності своєї подальшої професійної кар'єри. Більшість з них потребує спеціального профорієнтаційного консультування для визначення професійних інтересів, подальшого професійного становлення та реалізації потенційних можливостей.

рофорієнтаційні заходи проводяться, в основному, міськими та районними центрами зайнятості за участю закладів освіти. Луганською обласною службою зайнятості систематично організовуються та проводяться ярмарки вакансій та міні-ярмарки, зокрема «Знайдемо роботу разом», «Пошук роботи – початок кар'єри», «Дні відкритих дверей», «Уроки реального трудового життя», «Ярмарок кар'єри» тощо. Відповідна робота також супроводжується розповсюдженням інформаційної продукції служби зайнятості та ЗППТО (буклети, листівки, брошури), в них створені інформаційні куточки, встановлені носії інформації про вакансії (зокрема з вільним доступом до мережі Інтернет), проводиться обласний «Марафон робітничих професій» для молоді, зокрема для учнів загальноосвітніх шкіл і ЗППТО, із залученням роботодавців (професіографічні екскурсії на підприємства, зустрічі з представниками трудових династій, профорієнтаційні уроки, презентації актуальних професій, лекції, семінари та тренінги за сучасними методиками), семінари з техніки пошуку роботи, складання резюме тощо [1].

Крім того, значну увагу професійно-орієнтаційній

роботі з учнями шкіл та ЗППТО приділяють заклади вищої освіти Луганщини та сусідніх регіонів, як потенційні «наймачі» майбутніх абітурієнтів. Важливою формою профорієнтаційної діяльності також виступають заходи найбільш успішних та ініціативних роботодавців регіону.

2.3.7. ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ТА БЕЗРОБІТТЯ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Для системи ППТО області у 2018 році порівняно з 2017 роком намітилася тенденція до помітного покращення ситуації з фактичним працевлаштуванням їхніх випускників. Так, наприклад, рівень працевлаштування випускників, які проходили первинну професійну підготовку та взяли участь у державних кваліфікаційних іспитах в минулому році становив 52,8% (917 з 1980 осіб) порівняно з 34,0% у позаминулому році (654 з 1920 осіб відповідно). Майже незмінні значення характерні для такого показника як продовження навчання в інших закладах освіти (28,5% та 29,4% відповідно. Важливо, що більш ніж у 2 рази знизився показник не працевлаштування випускників (з 52,8% до 24,1%). Поряд з цим, однією з вкрай негативних характеристик не працевлаштування виступає зростання питомої ваги учнів, працевлаштування яких було передбачене договорами з роботодавцями (з 46,9% у 2017 році до 90,4% у 2018 році).

Для системи ППТО області характерне стабільне та динамічне зниження за останні 5 років рівня зареєстрованого безробіття серед випускників ЗППТО. Як уже зазначалося вище, питома вага та чисельність безробітних – випускників ЗППТО у загалі офіційно зареєстрованих безробітних у центрах зайнятості Луганської області має постійну динаміку до зниження (2014 рік – 1,8% та 609 осіб, у 2015 році – 0,7% та 298 осіб, у 2016 році – 0,8% та 220 осіб, у 2017 році – 0,8% та 193 особи, у 2018 році - 0,6% та 143 особи відповідно). Важливим результатом для розвитку професійної (професійно-технічної) освіти в регіоні є те, що чітко сформувалася тенденція до

зниження частки випускників ЗППТО у загальній чисельності безробітних – випускників закладів освіти. Цей показник для них має такий вигляд: 2014 рік – 54,9%, 2015 рік – 39,2%, 2016 рік – 45,6%, 2017 рік – 39,9%, 2018 рік – 40,1% відповідно. Безробіття випускників ЗППТО також характеризується тим, що воно: на відміну від закладів вищої освіти сконцентровано у сільській місцевості (перевищення над міськими поселеннями коливається за період, що аналізується, в межах 1,3 – 2,0 разів). Лідерами за цим показником виступають Попаснянський, Новопсковський, Біловодський та Білокуракинський райони. Також важливою для подальшого розвитку ЗППТО регіону тенденцією є те, що на сьогодні нівелюється розбалансованість між обсягами та напрямками підготовки робітничих кадрів і попитом на них на офіційному ринку праці. Свідченням цього може виступати той факт, що якщо в 2014 році у професійному розрізі на безробітних – випускників ЗППТО за 4 професіями припадало 25,1% від загалу (оператор комп'ютерного набору – 8,8%, перукар (перукар-модельєр) – 6,5%, зварники різних спеціалізацій та кухар – по 4,9%), то в 2018 році практично немає професії, яку можна було б привести як приклад хоча б незначного перевиробництва робітничих кадрів [3].

2.3.8. ЧИННА РЕГІОНАЛЬНА ПРАКТИКА ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА РОБІТНИЧІ КАДРИ

Для забезпечення відповідності попиту і пропозиції на регіональному ринку праці в області постійно проводиться моніторингове дослідження на різних рівнях, перш за все, на обласному – Луганською обласною державною адміністрацією, Департаментом освіти і науки Луганської облдержадміністрації, Департаментом економіки Луганської облдержадміністрації, Луганським обласним центром зайнятості.

Окремими результатами такого моніторингу є:

1) Організація курсів цільового призначення, які організовуються за направленням Луганською облас-

ною службою зайнятості для безробітних. На ці курси направляються безробітні, які раніше здобули освіту або мають досвід роботи за певною професією (спеціальністю, спеціалізацією) та потребують подальшого розвитку, отримання, розширення, оновлення тощо нових чи наявних професійних компетентностей. Слухачі курсів поповнюють отримані в системі базового професійного навчання знання та уміння, у яких виникла термінова потреба та мають змогу швидко засвоїти окремі блоки часткових (додаткових часткових) професійних кваліфікацій у межах наявного кваліфікаційного рівня (рівня Національної рамки кваліфікацій) з урахуванням нових вимог ринку праці та роботодавців до відповідної сфери професійної (трудової) діяльності. За останні роки такими курсами в області було охоплено близько 1500 зацікавлених осіб щорічно;

2) Обмін інформацією на обласному рівні між Департаментом освіти і науки Луганської облдержадміністрації та Луганським обласним центром зайнятості щодо кількості випускників ЗППТО та вільних робочих місць для робітничих професій (вакансій для рівня освіти «молодший спеціаліст») на ринку праці в розрізі професій, та аналіз їх фактичного працевлаштування;

3) Визначення перспективних потреб економіки регіону в послугах ППТО;

4) Розробка пропозицій щодо удосконалення законодавства й модернізації ППТО;

5) Участь у проведенні заходів з ліцензування ЗППТО щодо надання освітніх послуг за відповідними робітничими професіями;

6) Участь у підготовці регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів, у реалізації заходів регіональних програм зайнятості тощо [1, с. 15].

У разі офіційно оформленої потреби роботодавців (заявок), центри зайнятості дуже мобільно організують професійне навчання безробітних (під конкретне робоче місце) як у ЗППТО, так і безпосередньо на виробництві чи через коротко-/середньострокову

підготовку в мережі навчальних центрів державної служби зайнятості). У 2018 році партнерами – надавачами профільних освітніх послуг виступали 13 ЗППТО Луганської області (Білокуракинський професійний аграрний ліцей, ВП «Луганський державний обласний навчальний центр підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів АПК Луганського національного аграрного університету» (м. Старобільськ), ВПУ №92 (м. Сєвєродонецьк), ВПУ №94 (м. Лисичанськ), ДНЗ «Сєвєродонецьке вище професійне училище», ДНЗ «Сєвєродонецький професійний ліцей», ДПТНЗ «Сватівський професійний аграрний ліцей»), Лисичанський професійний торгово-кулінарний ліцей, Марківський професійний аграрний ліцей, Новоайдарський професійний аграрний ліцей, Новопсковський професійний аграрний ліцей, Попаснянський професійний ліцей залізничного транспорту, Рубіжанський професійний хіміко-технологічний ліцей) та навчально – виробничий комбінат (ТОВ «Луганський навчально-курсівний комбінат І» (сmt. Біловодськ), заклад ППТО та навчально-виробничий комбінат з інших областей (Лиманський центр професійного розвитку персоналу регіональної філії «Донецька залізниця» (м. Лиман, Донецька область), Манєвицький професійний ліцей (Волинська область), та 4 центри професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості (ДНЗ «Луганський центр ПТО ДСЗ», ДНЗ «Одеський центр ПТО ДСЗ», Дніпропетровський центр ПТО ДСЗ, Рівненський центр ПТО ДСЗ, Харківський центр ПТО ДСЗ) [9, с.16] .

За направленням центрів зайнятості протягом 2018 року професійне навчання проходило 3958 безробітних осіб, що на 10,8% більше за попередній рік і в 1,5 рази – відносно 2015 року. Важливою характеристикою, крім динамічного зростання загального обсягу, виступає постійне щорічне підвищення працевлаштування безробітних за отриманою професійною кваліфікацією (у 2015 – 2018 роках – 88,2, 98,0, 95,8 та 96,9% відповідно) [3]. Поряд з цим, до негативних показників, які свідчать про проблемність у дієздатності ЗППТО області відповідати вимогам та критеріям Луганського обласного центру зайнятості (ЛОЦЗ) щодо мобільного, оперативного та якісного рівня виконання

заявок на професійне навчання безробітних, належить індикатор «питома вага безробітних – отримувачів нових повних чи часткових професійних кваліфікацій в ЗППТО регіону». У 2018 році вона (частка) складала лише 9,0% від загалу. Слід зазначити, що питома частка слухачів ЗППТО Луганської області у кількості безпосередньо направлених на професійну підготовку та перепідготовку безробітних за робітничими професіями з перехідним контингентом протягом 2018 року була значно вищою – 61,0% [3]. Водночас частка слухачів у загальній кількості випускників ЗППТО області, які отримали професійні кваліфікації, в 2018 році не перевищувала 10 відсотків, що свідчить про суттєві внутрішні та зовнішні чинники низької спроможності ЗППТО перейти на підготовку кадрів з числа дорослого населення та навчання працівників для конкретного роботодавця, за конкретним робочим місцем, та за конкретною професійною кваліфікацією. Ключовими чинниками такого стану виступають:

- Відносно низька привабливість ППТО. За окремими оцінками представників ринку праці – опитаних роботодавців, їм зовсім не вигідно приймати на виробничі практики, дуальну форму навчання, навчання на робочому місці учнів ЗППТО через велику кількість ризиків, наприклад: нанесення шкоди механізмам, обладнанню й устаткуванню без відповідного відшкодування; відсутністю гарантій щодо появи та обов'язкового працевлаштування на відповідне робоче місце випускника після закінчення навчання за угодою з підприємством; складнощами з боку дотримання норм трудового законодавства стосовно умов і оплати праці учнів ЗППТО; дуже тривалий період професійного навчання у ЗППТО на відміну від практичної підготовки в центрах безперервного професійного навчання дорослих (навчально-виробничі комбінати, центри ПТО ДСЗ тощо);
- Необ'єктивність і формальність оцінювання та визнання професійних кваліфікацій випускників ЗППТО фактично самими цими закладами (за виключенням окремих випадків проявів принциповості залучених до цього роботодавців). Експерти

зауважують, що одним із механізмів суттєвого підвищення якості освітніх послуг і наближення результатів навчання випускників закладів усіх видів «післяшкільної освіти», стане прозоре та незалежне формування в країні, перш за все, під егідою та координацією роботодавців, мережі кваліфікаційних центрів/центрів з незалежного визнання професійних кваліфікацій (статті 35 – 38 ЗУ «Про освіту»);

- Невідповідність (застарілість, зношеність тощо) навчальної, виробничої, нормативно-стандартної та методичної бази ЗППТО викликам ринку праці загалом і новим технологічно-трудова, компетентнісним вимогам роботодавців (професійні стандарти нового типу) до професійних кваліфікацій зокрема.

Звертає на себе увагу й той факт, що найбільша питома вага безробітних – отримувачів нових повних чи часткових професійних кваліфікацій у 2018 році була характерна переважно для адміністративних районів сільськогосподарського спрямування (80,4% від загалу, зокрема в Білокуракінському – 9,2%, Троїцькому – 8,5% та Новопсковському – 8,0% районах відповідно) [3]. Ця тенденція пояснюється, перш за все, політикою реагування ЛОЦЗ на зміни в обласній структурі зайнятості населення, підвищенням попиту на робочу силу в сфері АПК та сфері сервісу тощо.

Стосовно практики прогнозування потреби регіональних ринків праці на коротко-середньострокову перспективу, формування регіонального замовлення на підготовку ЗППТО робітничих кадрів у професійному розрізі, визначення напрямків збалансування її (підготовки) обсягів та напрямків відповідно до потреб місцевих ринків праці тощо, необхідно констатувати факт відсутності на державному рівні пророблених методичних підходів, програмного забезпечення, підготовки профільних фахівців та експертів, а також розпорошеність і багатовекторність підходів на регіональному рівні, що виступає одним із головних чинників стримування переходу ППТО до модернізації та ефективно-результативної роботи.

2.3.9. ВИПУСК УЧНІВ/СЛУХАЧІВ ЗППТО ОБЛАСТІ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗРІЗІ

Професійна структура випускників ЗППТО Луганської області в 2018 році охоплювала 49 робітничих професій (професійних назв робіт) та 7 спеціальностей за рівнем освіти «молодший спеціаліст» (без визначення конкретної професійної кваліфікації). Із 3548 випускників, які отримали документи, що підтверджують кваліфікацію (дипломи, посвідчення, сертифікати тощо), 3193 особи або 90,0% припадали на учнів (Додаток 7).

Із усієї сукупності випускників їх поділ за найбільшою питомою вагою перших десяти робітничих професій має такий вигляд:

1. Кухар – 8,5%;
2. Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва – 7,1%;
3. Кондитер – 6,5%;
4. Водій автотранспортних засобів – 6,4%;
5. Електрогазозварник – 5,8%;
6. Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин – 5,6%;
7. Перукар (перукар-модельєр) – 5,5%;
8. Штукатур – 5,2%;
9. Манікюрник – 3,8%;
10. Муляр – 2,8%. [6]

Слід зазначити, що на ці ТОП–10 найбільш популярних у ЗППТО робітничих професій припадало 57,2% від загальної чисельності випускників. Серед слухачів із числа дорослого населення (до них відносяться безробітні, які за направленням центрів зайнятості, та працівники, які за власний кошт чи за направленням роботодавців, проходять у ЗППТО професійну підготовку чи перепідготовку) найбільш затребуваною була підготовка в ЗППТО за такими робітничими професіями: «кравець» (53,4% від загального обсягу випуску за цією професією), «перукар (перукар-модельєр)» (46,9%), «манікюрник» (36,8%) та «монтажник гіпсокартонних конструкцій» (32,1% відповідно) [3].

Характерним також є й те, що така професійна моти-

вація учнів/слухачів ЗППТО Луганської області близька до загальнодержавної тенденції. Так, упродовж 2011-2017 років рейтинг найбільш популярних серед учнів ЗППТО України професій виглядав так:

1. Кухар,
2. Водій автотранспортних засобів,
3. Кондитер,
4. Слюсар з ремонту автомобілів,
5. Електрогазозварник,
6. Штукатур,
7. Перукар (перукар-модельєр 2, 1 класу),
8. Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування,
9. Лицювальник-плиточник,
10. Електрозварник ручного зварювання.

Частка випуску учнів і слухачів, які навчались за вищезгаданими професіями, коливалася в період, що аналізується, в межах 82,0 – 87,0%, тоді як на підготовку робітничих кадрів за рештою професій (330-345 позицій) припадало всього 13,0 – 18,0% [8, с. 30].

Якщо згрупувати випуск учнів і слухачів за 5 першими (за абсолютними значеннями) видами професійної діяльності, то цей розподіл матиме такий вигляд:

1. Приготування їжі та надання послуг із харчування (кухар, кондитер, офіціант, майстер ресторанного обслуговування) – 16,4%.
2. Будівельно-опоряджувальні роботи (штукатур, муляр, лицювальник-плиточник, маляр, пічник, монтажник гіпсокартонних конструкцій) – 13,5%.
3. Роботи з ремонту, обслуговування та експлуатації сільськогосподарської техніки (тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва, слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування) – 12,7%.
4. Послуги з візажу та перукарського мистецтва (перукар/перукар – модельєр), манікюрник, візажист/візажист-стиліст) – 11,1%.

5. Електрогазозварювальні та подібні до них роботи (електрогазозварник, газозварник, газорізальник, електрозварник ручного зварювання) – 9,6% [3].

Важливо, що на ці види професійної діяльності припадає майже 2/3 випуску ЗППТО (62,7%) та 13,4% вільних робочих місць (вакансій) на регіональному ринку праці (2018 рік). Якщо співвіднести обсяги підготовки кадрів ЗППТО за цими професійними групами до відповідної кількості вакансій (вільних робочих місць), зафіксованих центрами зайнятості в 2018 році, то коефіцієнт збалансованості обсягів та напрямків підготовки кадрів відповідно до потреб обласного ринку праці складатиме:

Гостродефіцитні професії:

- Роботи з ремонту, обслуговування та експлуатації сільськогосподарської техніки – 0,28 (449 випускників та 1612 вільних робочих місць). Такий великий дефіцит робочої сили за цими професіями пояснюється, як правило, сезонним характером відповідної праці, тобто тимчасовим штучним зростанням попиту на сільськогосподарські професії саме в осінньо-зимовий період, через тимчасове вивільнення з робочих місць механізаторів та інших працівників, зайнятих у рослинництві.

Професії, для яких характерна повна збалансованість підготовки кадрів з потребою регіонального ринку праці:

- Приготування їжі та надання послуг із харчування – 1,24 (576 випускників та 463 вільних робочих місць);
- Електрогазозварювальні та подібні до них роботи – 1,3 (341 випускник та 262 вільних робочих місць).

Професії, для яких характерна відносна розбалансованість, яка нівелюється попитом на повному ринку праці:

- Будівельно-опоряджувальні роботи – 2,17 (463 випускники та 213 вільних робочих місць);

- Послуги з візажу та перукарського мистецтва – 2,91 (393 випускники та 135 вакансій (вільних робочих місць)).

Слід зазначити, що на випуск учнів ЗППТО за 7 спеціальностями освітнього рівня «молодший спеціаліст» припадало 3,3%, що загалом відповідає цьому показнику по Україні [3].

Важливим питанням, перш за все, в контексті формування та виконання регіонального замовлення на підготовку кадрів, для органів управління ППТО регіону, центрів зайнятості та ЗППТО є планування на близьку та середню перспективу напрямів та обсягів підготовки робітничих кадрів у професійному розрізі відповідно до потреб місцевих ринків праці. На сьогодні в Україні на державному рівні відсутній методологічний інструментарій, направлений на вирішення цього питання.

Автором пропонується для цього застосовувати окремі розробки ДУ НДІ соціально-трудова відносин Міністерства соціальної політики (2004 —2012 роки) та подальші авторські напрацювання відповідного спрямування, апробовані на практиці. У цьому дослідженні запропонований приклад розрахунків щодо подальшого застосування наявних напрямків професійного навчання за укрупненими спеціальностями. В їх (розрахунків) основу покладені елементи Методичних рекомендацій щодо визначення відповідності обсягів і професійно-кваліфікаційної структури підготовки кадрів у навчальних закладах відповідно до потреб регіонального ринку праці (ДУ НДІ соціально-трудова відносин, Луганськ, 2011 рік, 36 с.).

Крім того, частково були використані результати прогнозування попиту на місцевих ринках праці Луганщина короткострокову перспективу, виконані консультантом проекту ПРООН Панциром С. І. Це прогнозування проведене згідно до авторських Методичних підходів щодо визначення обсягів потреби регіону в робочій силі на короткотермінову перспективу (Проект «Управління людським капіталом», Київ, 2016 рік, 26 с.).

Запропонований приклад розрахунку не може бути безпосередньо використаний для прийняття оперативного рішення, оскільки:

- Для більшої об'єктивності необхідно аналізувати обсяги підготовки за попередні 3-5 років. У нашому випадку бралися останні 2 навчальні роки, бо період 2014-2015 років через відомі причини, носив кризовий і нестабільний характер;
- Не враховувалися дані ЗППТО, діяльність яких була призупинена через приєднання до інших, що вплинуло на реальний стан речей на ринку освітніх послуг відповідного регіону;
- Не бралися до уваги ЗППТО, переміщені з непідконтрольної уряду України території;
- За окремими показниками статистичні дані через цілу низку причин були відсутні, тому розрахунки проводилися за спрощеним інструментарієм, що також вплинуло на їх результати.

Отже, відповідна робота потребує удосконалення методики, навчання їх користувачів, формування автентичної бази даних та інструментарію тощо. З урахуванням того, що Методичні рекомендації щодо визначення відповідності обсягів і професійно-кваліфікаційної структури підготовки кадрів у навчальних закладах відповідно до потреб регіонального ринку праці через об'єктивні причини не розміщені для вільного доступу, у Додатку 14 викладено витяг з них.

Як приклад, можна розглянути деталізовані розрахунки за укрупненими 96 напрямками підготовки за робітничими професіями 21 ЗППТО області:

- У 10 (10,4%) випадках пропонується збільшити обсяги підготовки в межах 1,2 - 1,5 разів;
- Майже за половиною напрямків (46 або 47,9%) рекомендується збереження обсягів підготовки;
- У 18 (18,8%) випадках пропонується зменшення набору абітурієнтів;
- За 22 (22,9%) напрямками рекомендується тимчасове чи остаточне згортання набору (яке за окремими ЗППТО уже здійснено). Звертаємо увагу на те, що питання згортання та зменшення обсягів підготовки потребують 1-2 річного підготовчого періоду, необхідного для підбору, навчання май-

стрів виробничого навчання, створення навчально-виробничої та навчально-методичної бази з підготовки кадрів за новими пріоритетними професіями (Додаток 15).

2.3.10. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКЛАДАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ НОВИХ ПІДХОДІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У Луганській області, як і в інших регіонах країни, проводиться робота із запровадження в системі ППТО елементів дуальної форми освіти. Цей підхід передбачає розширення практичних занять через виробниче навчання та практику в умовах виробництва з використанням потенціалу підприємства обсягом 60–70,0% від повної тривалості навчального процесу. В основі запровадження цієї форми навчання лежать такі документи та рішення:

- Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду на період 2017-2020 роки, розділ 3 «Розвиток людського капіталу», підрозділ 8 «Модернізація професійно-технічної освіти»;
- Норми Закону України «Про освіту»;
- Наказ МОН України від 16.03.2015 року за № 298 «Про дослідно-експериментальну роботу всеукраїнського рівня «Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної форми навчання»;
- Наказ МОН України від 23.06.2017 року за № 916 «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників»;
- Наказ МОН України від 15.05.2018 року за № 473 «Про розширення переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти для впровадження елементів дуальної форми навчання», План заходів для реалізації примірного Положення про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників та примірний Договір про дуальну форму навчання тощо.

За інформацією МОН України, в Луганській області в 2018-2019 навчальному році 6 ЗППТО здійснюють

підготовку учнів за елементами дуальної форми навчання, а заплановано на наступний навчальний рік долучити ще 5 ЗППТО, охоплено та планується охопити підготовкою 6 та 9 професій відповідно.

Ознайомлення на практиці із застосуванням цього підходу засвідчило наявність низки проблем, як у роботодавців, так і в керівництва ЗППТО. Перш за все, складним питанням є проходження виробничої практики неповнолітніми учнями, які вступили до ЗППТО після 9 класу. Керівники підприємств підпадають під обмеження Кодексу законів про працю України стосовно роботи підлітків, перш за все, в умовах підвищеної виробничої небезпеки. По-друге, трудове законодавство чітко визначає умови зайнятості молоді віком до 18 років, що не відповідає змісту, структурі та термінам навчального процесу учнів. Отже, без внесення відповідних змін і доповнень до чинного законодавства запровадити у повному обсязі дуальну форму навчання в Україні вкрай проблематично.

Серед інших інноваційних підходів стосовно запровадження нових за змістом освітніх і навчальних програм у системі ППТО слід виділити формування модульних навчальних програм, навчальних програм, розроблених за стандартами ППТО на основі компетентнісного підходу, навчальних програм з підготовки за інтегрованими робітничими професіями тощо. Цей процес програмного оновлення в Україні тільки започатковано, а найбільш значимі результати, які треба розповсюджувати, отримано в областях, де реалізуються міжнародні проекти відповідного спрямування (Волинська та Львівські області).

Зазначимо, що ЗППТО Луганської області в цій царині «не пасуть останніх». Наприклад, у Золотівському професійному ліцеї розроблена й успішно застосовується на практиці навчальна програма з використанням технології дистанційного навчання учнів і дорослого населення, які проживають у населених пунктах на «лінії зіткнення» тощо.

РОЗДІЛ III

Рейтингове оцінювання закладів професійної (професійно-технічної) освіти за основними характеристиками їх діяльності

Рейтингове оцінювання діяльності 22 закладів ППТО Луганської області проведено із застосуванням елементів авторської Методики з оцінювання діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської та Донецької областей, направленої на підготовку робітничих кадрів та технічних службовців відповідно до попиту регіональних ринків праці (далі – Методика) (Додаток 13). Методика розроблена спеціально для проведення цього дослідження. В її основу покладені підходи до рейтингового оцінювання рівня соціально-економічного розвитку міст обласного підпорядкування та адміністративних районів Луганської області (2008 – 2010 роки) та оцінювання результатів діяльності структурних підрозділів і результатів роботи спеціалістів державної служби (2004-2006 та 2010-2013 роки), застосовувані ДУ НДІ соціально-трудова відносин міністерства соціальної політики України.

Користувачам результатів рейтингового оцінювання слід звернути увагу на те, що:

- ▶ Ці результати є суб'єктивними, тому що була звужена з різних причин вибірка показників;
- ▶ Для ЗППТО Луганської області додатковим чинником суб'єктивізму виступає переміщення окремих закладів, призупинення діяльності 3 ЗППТО шляхом їх включення до інших, суттєві коливання даних у кризові для регіону 2014-2015 роки тощо;
- ▶ При розрахунках показників використовувалася та перевірялася інформація від ЗППТО та дані офіційної статистики;
- ▶ За окремими закладами освіти з різних причин були відсутні дані в окремі роки за деякими показниками, що знижувало об'єктивність розрахунків;
- ▶ Зважаючи на суттєві відмінності в організації навчального та виробничого процесу в закладах ППТО аграрного й іншого спрямування рейтингове оцінювання проводилося за 2 відповідними групами закладів.

Отже, проведене рейтингове оцінювання діяльності, ресурсів та кадрового потенціалу ЗППТО області носить пілотний/експериментальний (для подальшого використання управлінцями доопрацьованої Методики) характер, а його результати – рекомендаційний зміст та вигляд.

3.1. Результати рейтингового оцінювання діяльності, ресурсів та кадрового потенціалу ЗППТО Луганської області неаграрного спрямування

Серед 16 ЗППТО Луганської області неаграрного спрямування до числа «лідерів» потрапили Сєвєродонецький професійний будівельний ліцей, Лисичанський торгово-кулінарний професійний ліцей та Сєвєродонецьке вище професійне училище № 92. Близько до них наблизилися Лисичанське вище професійне училище № 94 та Кременський професійний ліцей. Саме на ці заклади ППТО припадає найбільша кількість «призових» місць за 44 показниками.

Зазначимо, що останні позиції займають Рубіжанський хіміко-технологічний професійний ліцей, Рубіжанський індустріально-педагогічний технікум та Привільський професійний ліцей, на що, перш за все, вплинули/впливають наслідки об'єднувального характеру (Таблиця 3.1).

Деталізовані рейтингові значення показників за кожним ЗППТО викладені в Додатку 8.

Таблиця 3.1

Результати рейтингового оцінювання діяльності, ресурсів та кадрового потенціалу ЗППТО Луганської області неаграрного спрямування

Місце за рейтингом	Назва закладу ППТО	Загальна сума балів	Кількість показників, що оцінювалися	Середній бал
1-3	Сєвєродонецький професійний будівельний ліцей	283	44	6,43
	Лисичанський торгово-кулінарний професійний ліцей	288	44	6,55
	Сєвєродонецьке вище професійне училище №92	289	44	6,57
4-5	Лисичанське вище професійне училище №94	299	44	6,80
	Кремінський професійний ліцей	305	44	6,93
6	Сєвєродонецький професійний ліцей	325	44	7,39
7-8	Сєвєродонецьке вище професійне училище	334	44	7,59
	Золотівський професійний ліцей	339	44	7,70
9-11	Старобільський професійний ліцей	371	44	8,43
	Щастинський професійний ліцей	339	40	8,48
	Первомайський індустріально-педагогічний технікум	205	24	8,54
12	Попаснянський професійний ліцей залізничного транспорту	386	44	8,77
13	Регіональний центр професійної освіти ЛНУ імені Тараса Шевченка	391	44	8,89
14-15	Рубіжанський хіміко-технологічний професійний ліцей	245	26	9,42
	Рубіжанський індустріально-педагогічний технікум	363	38	9,55
16	Привільський професійний ліцей	495	44	11,25

3.2. Результати рейтингового оцінювання діяльності, ресурсів та кадрового потенціалу ЗППО Луганської області аграрного спрямування

Серед 6 ЗППО Луганської області аграрного спрямування одноосібним «лідером» виступає Марківський аграрний професійний ліцей. Близько до нього наблизилися Білокуракінський аграрний професійний ліцей та Новоайдарський аграрний професійний лі-

цей. Саме на ці заклади ППО припадає найбільша кількість «призових» місць за 48 показниками.

Зазначимо, що останню позицію займає Біловодський аграрний професійний ліцей (Таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Результати рейтингового оцінювання діяльності, ресурсів та кадрового потенціалу ЗППО Луганської області аграрного спрямування

Місце за рейтингом	Назва закладу ППО	Загальна сума балів	Кількість показників, що оцінювалися	Середній бал
1	Марківський аграрний професійний ліцей	130	48	2,70
2 - 3	Білокуракінський аграрний професійний ліцей	146	48	3,04
	Новоайдарський аграрний професійний ліцей	150	48	3,13
4	Сватівський аграрний професійний ліцей	160	48	3,33
5	Новопсковський аграрний професійний ліцей	165	48	3,44
6	Біловодський аграрний професійний ліцей	218	48	4,54

Деталізовані показники, рейтингові значення показників за кожним ЗППО викладені в Додатку 9.

РОЗДІЛ IV

Результати соціологічного опитування керівників, працівників та учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області

Для вивчення думки ключових стейкхолдерів регіону щодо стану та розвитку системи ППТО Луганської області керівникам, працівникам та учням ЗППТО були запропоновані 3 опитувальники відповідного спрямування. Опитування проводилося у першій половині березня поточного року шляхом онлайн-опи-

тування із застосуванням програмного забезпечення «Google=форми». Зведені результати анкетування формувалися за Луганською та Донецькою областями у загальному масиві бази даних, після чого були відібрані відповіді респондентів 3 категорій з Луганського регіону та відсіяні некоректно заповнені анкети.

4.1. Результати соціологічного опитування керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області

У вивченні думки зацікавлених у розвитку ППТО регіону взяли участь 60 керівників, які представляли 17 із 22 профільних закладів. Анкета для керівників складалася із 11 запитань, серед яких перша позиція відображала приналежність респондента до відповідного закладу ППТО.

На перше тематичне запитання щодо відповідності навчальних планів теперішнім вимогам 13 опитаних або 21,7% відповіли ствердно. Більшість респондентів зупинилася на думці про те, що навчальні плани, як мінімум, відповідають вимогам стандартів МОН України до документів відповідного спрямування (35 осіб або 58,3%). Водночас 8 керівників або 13,3% від їхнього загалу зазначають на недостатню адаптованість навчальних планів для застосування дуальної форми навчання. І лише тільки 4 респонденти або 6,7% категоричні в оцінці навчальних планів як застарілих (Діаграма 4.1.1., Таблиця 10.1 Додатку 10).

На запитання «Чи залучається ваш ЗППТО до розроблення/обговорення стандартів ППТО з конкретних професій відповідного спрямування?» більшість керівників (34 особи або 56,7%) зазначають, що їх залучали до колективного обговорення вимог і компетентностей які містять певні стандарти. На безпосередню участь у розробленні проектів стандартів професійно-технічної освіти вказала чверть респондентів (14 осіб або 23,3%). Водночас 9 керівників до цієї роботи

ніяк не залучалися, а 2 респонденти вказують на нерозуміння цих питань.

Слід зазначити той факт, що загалом для сфери участі у розробленні, проектуванні та застосуванні стандартів ППТО за конкретними професіями керівники ЗППТО Луганщини показують доволі високий рівень залучення до цього процесу (Діаграма 4.1.2., Таблиця 10.2 Додатку 10).

На запитання «Як ви ставитеся до створення регіональних центрів (міст із сукупністю закладів ППТО) професійної освіти, наприклад, Старобільського?» половина опитаних проявляє розуміння формування таких нових інституційних структур, але відзначає неприхований скепсис щодо їх реального сприяння вирішенню нагальних проблем ППТО області. Більше чверті респондентів виражають повну підтримку таким утворенням, 10 керівників або 16,7% бачать ключову роль цих центрів у координації зусиль регіональних органів влади, ЗППТО, роботодавців, інших зацікавлених сторін у реформуванні системи професійно-технічної освіти. Тільки 4 опитаних (6,7%) не бачать сенсу в створенні, утриманні та фінансуванні чергової «управлінської» структури. Загалом негативне сприйняття цієї інновації свідчить про низький рівень обізнаності керівників закладів освіти, недостатню популяризацію місця, ролі, завдань та повноважень регіональних центрів у новій системі ППТО (Діаграма 4.1.3., Таблиця 10.3. Додатку 10).

На запитання «Чи задовольняє вас участь роботодавців у діяльності вашого ЗППТО?» переважна більшість респондентів (можна було указувати не більше двох варіантів відповіді) зупинилися на відповіді стосовно того, що взаємодія із роботодавцями обмежується тільки сприянням останніх у проведенні виробничої практики (35 відповідей або 58,7%). Тільки 10 керівників виказали повне задоволення співпрацею із цією групою стейкхолдерів (Діаграма 4.1.4, Таблиця 10.4 Додатку 10).

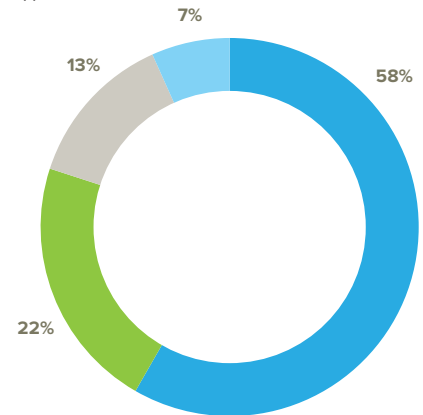
Доволі оптимістично, на перший погляд, оцінюють керівники ЗППТО сучасний підхід до фінансування ППТО. Так, повністю він (підхід) влаштовує 8 (13,3%) респондентів, частково (що потребує пошуку нових варіантів покращення фінансування) – 23 опитаних (38,3%), а разом - більше половини керівників (51,6%).

Не влаштовує відповідний стан речей через безвихідь із ситуації (у зв'язку із відповідним урядовим рішенням 19 керівників (31,7%), а повністю не влаштовує – 8 респондентів або 13,3% (Діаграма 4.1.5, Таблиця 10.5 Додатку 10). Зазначимо, що поміркований оптимізм у цьому питанні може пояснюватися тривалим періодом роботи та професіоналізмом керівників ЗППТО, відносно кращим рівнем фінансування порівняно з окремими іншими бюджетними підгалузями, особливо в умовах проведення ООС тощо.

4.1.1.

Чи відповідають навчальні плани, за якими ведеться підготовка кваліфікованих робітників у Вашому ЗППТО, реаліям сьогодення?

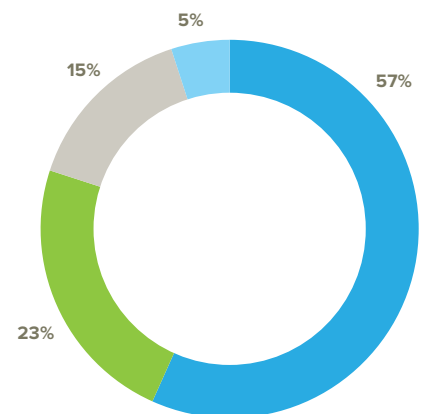
- Навчальні плани створені з урахуванням затверджених МОН України стандартів ППТО за конкретними професіями
- Так, навчальні плани відповідають сучасним вимогам
- Навчальні плани недостатньо враховують можливості запровадження дуальної освіти
- Навчальні плани застаріли, вони уже не відповідають сучасним запитам

4.1.2.

Чи залучається Ваш ЗППТО до розроблення стандартів ППТО з конкретних професій відповідного спрямування?

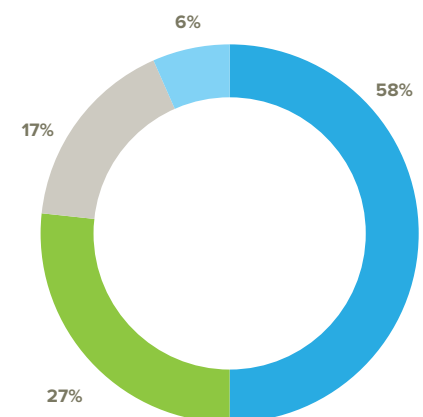
- Мене залучали до колективного обговорення вимог і компетентностей, які містять Стандарти
- Так, я брав безпосередню участь у підготовці проектів таких Стандартів
- Ні, мене не залучають до розроблення Стандартів
- Інші варіанти відповідей

4.1.3.

Як Ви ставитеся до створення регіональних центрів (міст із сукупністю закладів ППТО) професійної освіти?

- Вони, можливо, і потрібні, проте не сприятимуть вирішенню проблем професійної (професійно-технічної) освіти регіону
- Позитивно, вони потрібні для вирішення проблем ринку праці, зокрема узгодження напрямків і кількості підготовки фахівців і потреби у них
- Вони потрібні для координації зусиль регіональних органів влади, ЗППТО, роботодавців, інших зацікавлених сторін у реформуванні системи професійно-технічної
- Інші варіанти відповідей

На запитання «Якою, на Вашу думку, має бути система фінансування ЗППТО?» думки респондентів суттєво розділилися. Майже половина з них (27 осіб або 45,0%) наголошує на повному фінансуванні за коштом Державного бюджету, близько чверті (13 опитаних або 21,7%) – за комплексне (державна, регіон, роботодавці) фінансування, така ж сама кількість – за змішане (державна, область, регіони) фінансування, а 7 респондентів (11,7%) – за збереження наявної моделі фінансування (Діаграма 4.1.6, Таблиця 10.6 Додатку 10).

Автор загалом підтримує ідею повернення до повного фінансування за коштом Державного бюджету, але виключно на період проведення ООС та визначений державою і її міжнародними/зарубіжними партнерами період відновлення Донбасу після його повернення. Ключова мета такого кроку (рішення) – збереження системи ППТО регіону в період політичної та соціально-економічної стабільності.

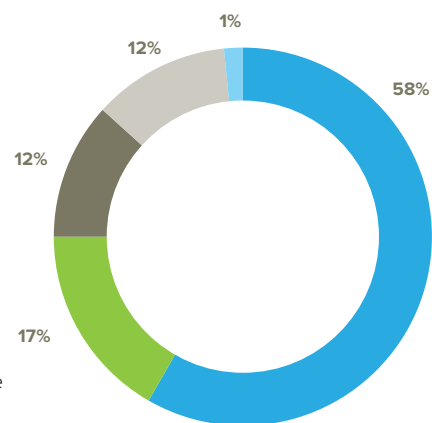
Серед перспективних напрямків взаємодії та співпраці з роботодавцями відповіді (можна було вказувати не більше двох варіантів) розподілилися за такими пріоритетами:

- Вони мають створювати необхідні умови для якісного проходження учнями виробничої практики – 45,0%;
- Вони мають забезпечити ЗППТО сучасним обладнанням, на якому будуть навчатися учні – 23,3%;

4.1.4.

Чи задовольняє Вас участь роботодавців у діяльності Вашого ЗППТО? (укажіть не більше двох варіантів відповіді)

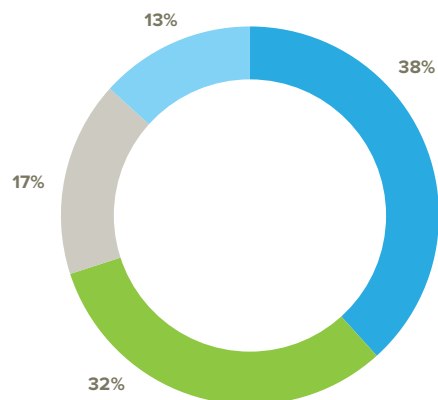
- Роботодавці лише сприяють проходженню виробничої практики наших учнів
- Так, повністю задовольняє
- Роботодавці формують свої вимоги до професійних компетентностей випускників
- Роботодавці забезпечують проходження виробничої практики та надають допомогу у придбанні (передачі) обладнання
- Роботодавці сприяють проходженню виробничої практики наших учнів, але це поодинокі випадки на жаль.

4.1.5.

Чи залучається Ваш ЗППТО до розроблення стандартів ППТО з конкретних професій відповідного спрямування?

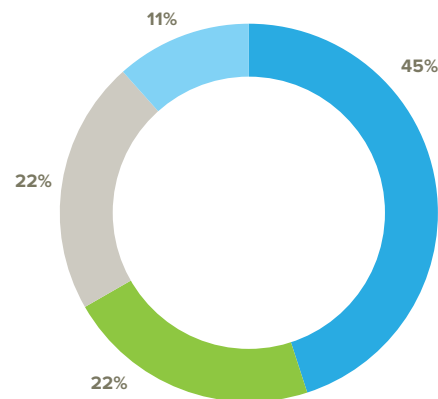
- Влаштує частково, а тому потрібно шукати варіанти його покращання
- Не влаштує, проте іншого виходу немає, оскільки є рішення КМ України
- Не влаштує, оскільки у ближньому майбутньому призведе до руйнації системи професійної (професійно-технічної освіти)
- Так, повністю влаштує

4.1.6.

Якою, на Вашу думку, має бути система фінансування ЗППТО?

- Фінансування має здійснюватися лише з державного бюджету
- Фінансування має бути змішаним – частина з державного бюджету, частина – з місцевих і регіональних бюджетів
- Фінансування має бути комплексним – із регіонального, місцевого бюджетів, а також за участі роботодавців
- Такою як тепер

- ▶ Вони мають бути активними співучасниками дуальної освіти – 18,3%;
- ▶ Вони мають брати участь у розробленні вимог до компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників – 8,8%;
- ▶ Вони мають брати участь у фінансуванні ЗППТО – 3,9% (Діаграма 4.1.7., Таблиця 10.7. Додатку 10).

Отже, керівники ЗППТО бачать роль роботодавців, перш за все, у взаємодії та їх участі у підготовці компетентних кваліфікованих робочих кадрів відповідно до їх потреб та попиту на місцевих/регіональному ринках праці, а не в тривіальному фінансуванні, утриманстві чи опції.

Відповіді респондентів на запитання щодо їх відношення до створення в регіоні на базі окремих наявних ЗППТО мережі центрів професійної освіти характеризуються неоднозначністю. Повністю підтримують цю новачію 16 керівників (26,7%), неоднозначно, але з підтримкою рішення про створення такого центру саме на базі їхнього закладу – 28 осіб (46,7%), нейтрально, але з баченням ризиків для чинних ЗППТО – 9 респондентів (15,0%), негативно – 7 осіб та 11,7% відповідно (Діаграма 4.1.8, Таблиця 10.8 Додатку 10).

Подібне розмаїття думок можна пояснити, перш за все, низьким рівнем обізнаності керівників закладів освіти, недостатньою популяризацією місця, ролі, завдань та повноважень центрів професійної освіти у новій системі ППТО тощо.

4.1.7.

Які Ви бачите шляхи участі роботодавців у підтримці закладів ППТО? (позначте не більше двох варіантів відповідей)

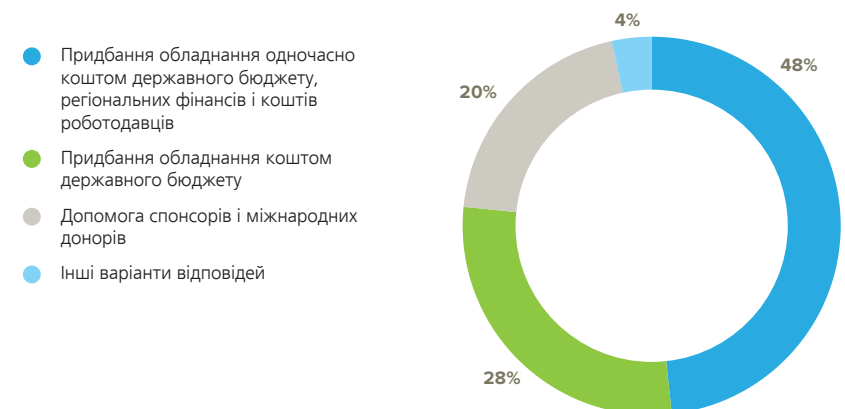
4.1.8.

Яке Ваше ставлення до створення на базі окремих ЗППТО центрів професійної освіти

4.1.9.

Які шляхи покращення матеріально-технічної бази Вашого ЗППТО Ви вважаєте найбільш дієвими (вкажіть не більше двох варіантів відповідей)

На запитання про шляхи покращення матеріально-технічної бази ЗППТО їхні керівники мали можливість давати не більше двох відповідей, які розподілилися так:

- Придбання обладнання одночасно коштом Державного бюджету, регіональних фінансів і коштів роботодавців – 48,3 %;
- Придбання обладнання коштом Державного бюджету – 28,3 %;
- Допомога спонсорів і міжнародних донорів – 20,0 %;
- Постачання обладнання (інструментів) коштом роботодавців – 2,5 % (Діаграма 4.1.9, Таблиця 10.9 Додатку 10).

Зважаючи на теперішній стан матеріально-технічної навчальної бази ЗППТО (до якого привела бездіяльність державної влади та регіональна вибірковість у капіталовкладеннях), яка сягає 90,0 % рівня матеріальної та майже 50,0 % рівня фізичної зношеності, патерналістські орієнтири керівників цих закладів нагадують нездійснені мрії.

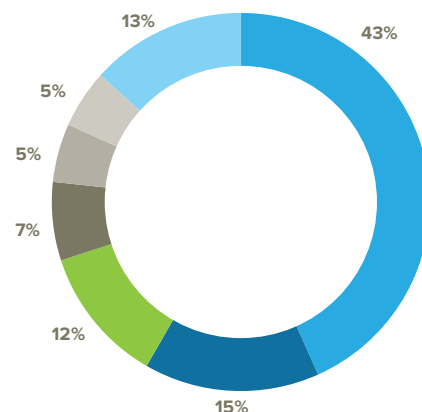
На запитання про шляхи реформування системи ППТО їх керівники мали можливість давати не більше двох відповідей, які розподілилися так:

- Кардинально оновити навчальні плани, стандарти освіти, матеріально-технічну базу – 43,3 %;
- Змінити систему фінансування ЗППТО – 15,0 %;
- Максимально узгодити перелік спеціальностей, обсяги підготовки і потребу в робочій силі – 11,7 %;

4.1.10.

Які шляхи реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти Ви можете запропонувати? (укажіть не більше двох варіантів відповідей)

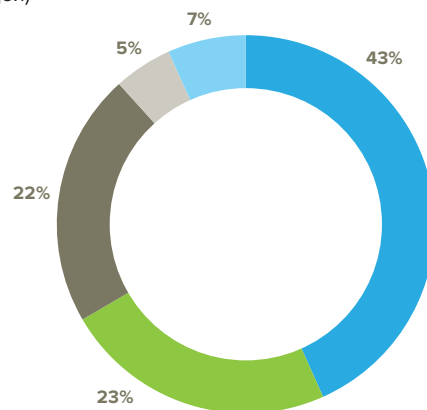
- Кардинально оновити навчальні плани, стандарти освіти, матеріально-технічну базу
- Змінити систему фінансування
- Максимально узгодити перелік спеціальностей, обсяги підготовки і потребу в робочій силі
- Залишити в ЗППТО лише ті спеціальності, які відповідають його профілю
- Провести оптимізацію ЗППТО і залишити лише найкращі з них
- Здійснювати лише професійне навчання (на базі повної середньої освіти)
- Інші варіанти відповідей

4.1.11.

Як, на Вашу думку, можна підвищити престижність професійної (професійно-технічної) освіти? (укажіть не більше двох варіантів відповідей)

- Високим рівнем заробітної плати працівників робітничих професій
- Демонстрацією переваг робітничих професій, наприклад, щодо гарантованого працевлаштування
- Наданням певних преференцій (фінансових, соціальних) для учнів ЗППТО
- Широком рекламуванні робітничих професій через центри професійної освіти
- Інші варіанти відповідей

- Залишити в ЗППТО лише ті спеціальності, які відповідають його профілю – 6,7 %;
- Провести оптимізацію ЗППТО і залишити лише найкращі з них – 5,0 %;
- Здійснювати лише професійне навчання (на базі повної середньої освіти) – 5,0 %;
- Інше – 13,3 % (Діаграма 4.1.10, Таблиця 10.10 Додатку 10).

Як видно з відповідей респондентів, вони віддають суттєву перевагу

прагматичним заходам, направленим на реформування методів, змісту та форм навчання, оновленню стандартів на компетентнісній основі та формуванні на цій основі нової навчально-виробничої бази, а не жорстким заходам оптимізаційного плану та суворій профілізації.

На останнє запитання про заходи з підвищення престижності системи ППТО їх керівники також мали можливість давати не більше двох відповідей, які розподілилися так:

- Високий рівень заробітної пла-

ти працівників робітничих професій – 43,3 %;

- Демонстрація переваг робітничих професій, наприклад, щодо гарантованого працевлаштування – 23,3 %;
- Надання певних преференцій (фінансових, соціальних) для учнів ЗППТО – 21,7 %;
- Широке рекламування робітничих професій через центри

професійної освіти – 5,0 %;

- Інше – 6,7 % (Діаграма 4.1.11, Таблиця 10.11 Додатку 10).

Отже, майже половина відповідей зорієнтована на підвищення престижності робітничої професії через підвищення оплати праці. Спірність цього пріоритету полягає в тому, що за оцінками експертів і результатами незалежних об-

стежень роботодавців, серед найбільш оплачуваних і затребуваних посад/робочих місць (у кількісному вимірі) більше половини припадає саме на робітничі професії. Іншим аргументом виступає факт виїзду за межі країни трудових мігрантів з метою працевлаштування на менш оплачувані робочі місця за вітчизняні аналоги, наприклад до металургійних підприємств Польщі.

4.2. Результати соціологічного опитування працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області

У вивченні думки зацікавлених у розвитку ППТО регіону взяли участь 361 викладач і майстер виробничого навчання, які представляли 21 із 22 профільних закладів. Анкета для працівників складалася із 14 запитань, серед яких перша позиція відображала приналежність респондента до відповідного закладу ППТО.

У професійно-категоріальному розрізі респонденти розподілилися так:

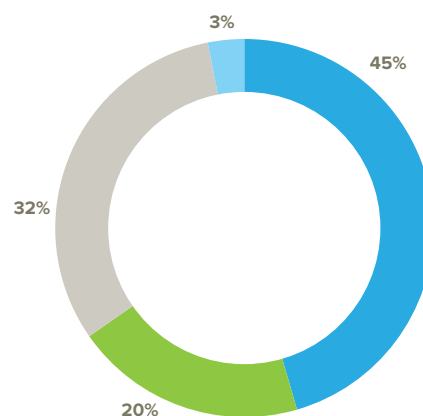
- Майстер виробничого навчання – 173 особи або 45,5%;
- Викладач загальноосвітніх дисциплін – 120 осіб або 31,6%;
- Викладач спеціальних (профільних) дисциплін – 76 осіб або 19,8%; Інші – 12 осіб або 3,1% (Діаграма 4.2.1, Таблиця 11.1 Додатку 11).

За віковою структурою опитані майже пропорційно представляють всі вікові групи, окрім групи «працюючих пенсіонерів» (старше 60 років) (Діаграма 4.2.2, Таблиця 11.2 Додатку 11).

4.2.1.

До якої категорії педагогічних працівників Ви належите?

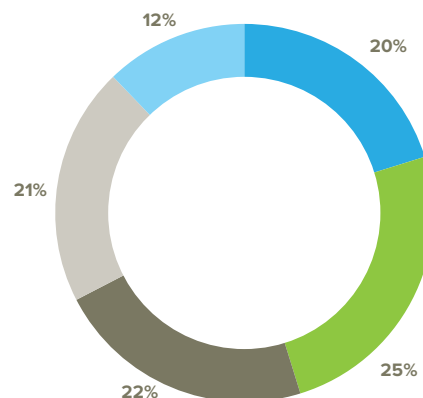
- Ставлення неоднозначне, проте не проти, щоб такий центр був створений на базі нашого ЗППТО
- Позитивне, вони будуть взірцем того, як має здійснюватися система професійної (професійно-технічної) освіти
- Нейтрально, хоча загрозу діяльності окремих ЗППТО вони все ж несуть
- Негативне, тому що їх відкриття несприятливо позначиться на розвитку інших ЗППТО

4.2.2.

До якої вікової категорії працівників Ви належите?

- до 35 років
- 36-45 років
- 46-55 років
- 56-60 років
- понад 60 років

На запитання «На скільки за 10-ти бальною системою ви оцінює рівень і новизну (застарілість) матеріально-технічної бази вашого закладу ППТО?» половина опитаних (192 особи або 50,3%) ставить середню оцінку в 7-8 балів, тоді як третина оцінює цей рівень нижче середнього (133 особи або 34,9%), а низьку оцінку дають 25 осіб (6,7%). Високу оцінку виставило лише 8,2% (31 особа) респондентів (Діаграма 4.2.3, Таблиця 11.3 Додатку 11).

Такий стан справ на фоні реальної статистичної інформації щодо рівня морального та фізичного зношення навчального обладнання та устаткування може свідчити про певну професійну ангажованість та корпоративну не-об'єктивність оцінювання певної групи викладачів та, перш за все, майстрів виробничого навчання.

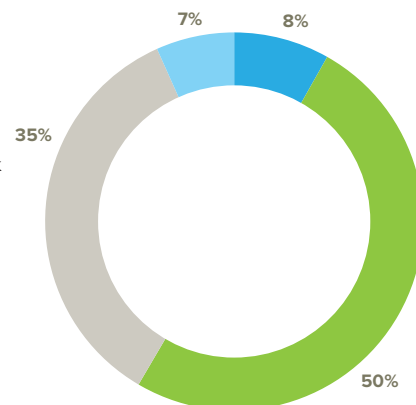
На запитання «Яке Ваше ставлення до реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти в області, наприклад, до об'єднання закладів ППТО, створення центрів професійної освіти?» за відповідями респонденти розподіляються у такий спосіб:

- ▶ Реформувати потрібно систему навчання, практичної підготовки, матеріально-технічну базу, проте не закривати і не об'єднувати заклади ППТО – 199 осіб або 52,3%;
- ▶ Система професійної (професійно-технічної) освіти потребує кардинальних змін, вона не може існувати в теперішньому вигляді – 83 особи або 21,9%;
- ▶ Система професійної освіти потребує модернізації, проте я проти оптимізації кількості закладів ППТО – 66 осіб або 17,3%;
- ▶ Реформувати потрібно окремі еле-

4.2.3.

На скільки за 10-бальною системою Ви оцінюєте рівень і новизну (застарілість) матеріально-технічної бази Вашого закладу?

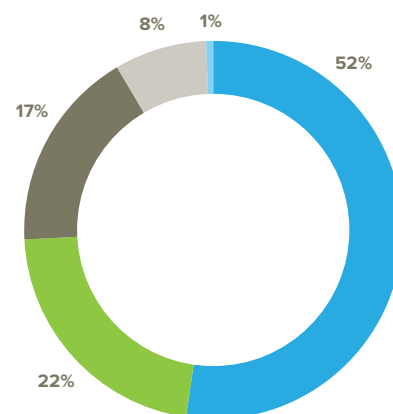
- Ставлення неоднозначне, проте не проти, щоб такий центр був створений на базі нашого ЗППТО
- Позитивне, вони будуть взірцем того, як має здійснюватися система професійної (професійно-технічної) освіти
- Нейтрально, хоча загрозу діяльності окремих ЗППТО вони все ж несуть
- Негативне, тому що їх відкриття несприятливо позначиться на розвитку інших ЗППТО

4.2.4.

Яке Ваше ставлення до реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти в області, наприклад, до об'єднання?

- Реформувати потрібно систему навчання, практичної підготовки, матеріально-технічну базу, проте не закривати і не об'єднувати
- Система професійної (професійно-технічної) освіти потребує кардинальних змін, вона не може існувати в теперішньому вигляді
- Система професійної освіти потребує модернізації, проте я проти оптимізації
- Реформувати потрібно окремі елементи професійної (професійно-технічної) освіти
- Інші варіанти

менти професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема практичну підготовку за рахунок розвитку дуальної освіти – 31 особа або 7,9% (Діаграма 4.2.4, Таблиця 11.4 Додатку 11).

Отже, переважна більшість працівників ЗППТО зупиняється на м'якому розвитку подій, та не бачить потреби у терміновому жорсткому реформуванні систе-

ми ППТО з орієнтиром на якість підготовки робітничих кадрів та їх реальній спроможності відповідати вимогам роботодавців.

Стосовно саме місця і ролі роботодавців, їх участі в процесі формальної підготовки робітничих кадрів відповіді респондентів (кожен мав можливість указати не більше двох відповідей) розподілилися у такий спосіб:

- ▶ Роботодавці лише сприяють

проходженню практики наших учнів – 73,2%;

- ▶ Роботодавці формують свої вимоги до професійних компетентностей випускників – 11,2%;
- ▶ Так, повністю задовольняє – 7,9%;
- ▶ Роботодавці забезпечують проходження практики та надають допомогу в придбанні (передачі) обладнання – 5,6% (Діаграма 4.2.5, Таблиця 11.5 Додатку 11).

Отже, переважна більшість працівників схиляється до думки про недостатність взаємодії між ЗППТО та роботодавцями, яка полягає сьогодні лише у сприянні проходження виробничих практик учнів.

На запитання «Чи влаштовує вас сучасний підхід до фінансування закладу ППТО?» думки респондентів розподілилися в основному між 3 варіантами відповідей. Третину респондентів такий підхід влаштовує частково, а тому потрібно шукати шляхи його покращення (123 особи або 32,4%), майже третину – не влаштовує, проте іншого виходу немає, оскільки є рішення КМ України (120 осіб або 31,6%), а 29,1% (111 осіб) – не влаштовує, оскільки у найближчому майбутньому призведе до руйнації системи професійної (професійно-технічної) освіти (Діаграма 4.2.6, Таблиця 11.6 Додатку 11).

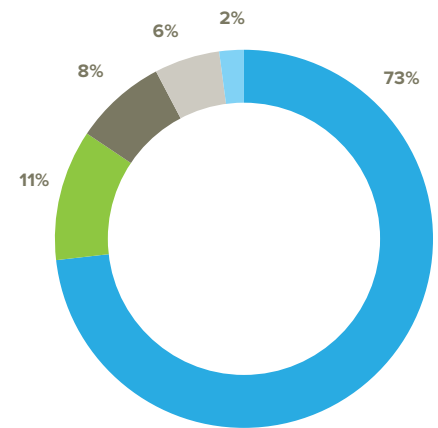
Таке розмаїття думок відображає складність самої проблеми з фінансуванням системи ППТО в умовах її децентралізації.

Бачення шляхів розв'язання піднятої проблеми респонденти виказали у своїх відповідях на запитання «Якою, на Вашу думку, має бути система фінансування

4.2.5.

Чи задовольняє Вас участь роботодавців у діяльності Вашого закладу ППТО? (позначте не більше двох варіантів відповідей)

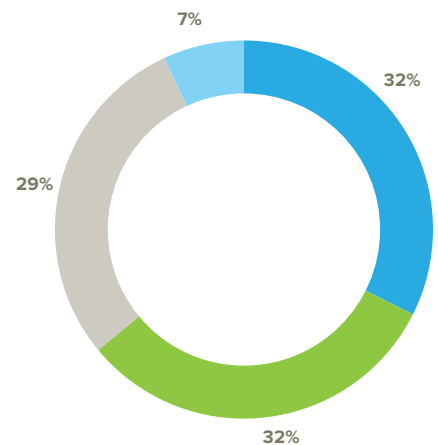
- Роботодавці лише сприяють проходженню практики учнів
- Роботодавці формують свої вимоги до професійних компетентностей випускників
- Так, повністю задовольняє
- Роботодавці забезпечують проходження практики та надають допомогу у придбанні (передачі) обладнання
- Інші варіанти відповідей

4.2.6.

Чи влаштовує Вас сучасний підхід до фінансування навчального закладу ППТО?

- Влаштовує частково, а тому потрібно шукати варіанти його покращення
- Не влаштовує, проте іншого виходу немає, оскільки рішення КМ України
- Не влаштовує, оскільки у найближчому майбутньому призведе до руйнації системи професійної (професійно-технічної) підготовки
- Так, повністю влаштовує

закладів ППТО?». Як і в результатах опитування керівників ЗППТО, так і в відповідях працівників, домінує варіант фінансування за рахунок коштів Державного бюджету (180 осіб або 47,2%), а на застосування змішаної та комплексної моделі фінансування вказує по чверті респондентів (93 та 92 особи відповідно) (Діаграма 4.2.7, Таблиця 11.7. Додатку 11).

Отже, як і в попередньому випадку опитані віддаючи перевагу

бюджетній моделі, все ж таки не в змозі визначитися із застосуванням двох перспективних, але нових у застосуванні моделей.

На запитання «Які Ви бачите шляхи участі роботодавців у підтримці закладів ППТО?» респонденти мали можливість указувати не більше двох відповідей, які розподілилися у такий спосіб:

- ▶ Вони мають створювати необхідні умови для якісного проходження учнями вироб-

ничої практики – 53,6%;

- ▶ Вони мають бути активними співучасниками дуальної освіти – 13,3%;
- ▶ Вони мають забезпечити заклади ППТО сучасним обладнанням, на якому будуть навчатися учні – 11,8%;
- ▶ Вони мають брати участь у фінансуванні закладів ППТО та вони мають брати участь у розробленні вимог до компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників – по 10,0% відповідно (Діаграма 4.2.8., Таблиця 11.8. Додатку 11).

Слід зазначити, що як і у випадку з керівниками ЗППТО, але меншою мірою, працівники низько оцінюють функцію роботодавців щодо розроблення вимог до компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників, яка є ключовою в контексті якісної підготовки кадрів для потреби ринку праці.

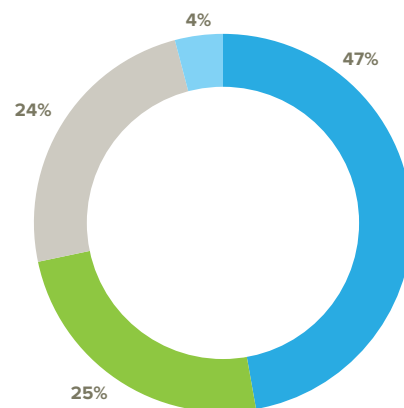
Звертає також на себе увагу нерозуміння ролі роботодавців у спів-фінансуванні ЗППТО, без якого нормальна, а не надумана, дуальна форма навчання (включення до штату підприємств учнів, оплата їх праці у повному обсязі тощо) просто неможлива.

На запитання «Яке Ваше ставлення (бачення) до створення на базі окремих закладів ППТО центрів професійної освіти, наприклад, Сєверодонецького центру професійної освіти на базі одного (декількох) закладів ППТО?» респонденти майже пропорційно дають 3 «різнонаправлені» відповіді. Так, позитивне ставлення виказують 112 осіб або 29,2%, неоднозначне – 100 осіб або 26,2%, негативне – 99 осіб або 25,9%. На «нейтральний статус» указують 68

4.2.7.

Якою, на Вашу думку, має бути система фінансування закладів ППТО?

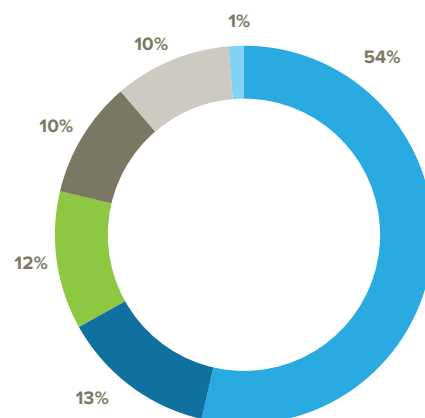
- Фінансування має здійснюватись лише з державного бюджету
- Фінансування має бути змішаним - частина з державного бюджету, частина - з місцевих і регіональних бюджетів
- Фінансування має бути комплексним - із регіонального, місцевого бюджетів, а також за участі роботодавців
- Такою як тепер

4.2.8.

Які Ви бачите шляхи участі роботодавців у підтримці закладів ППТО? (позначте не більше двох варіантів відповідей)

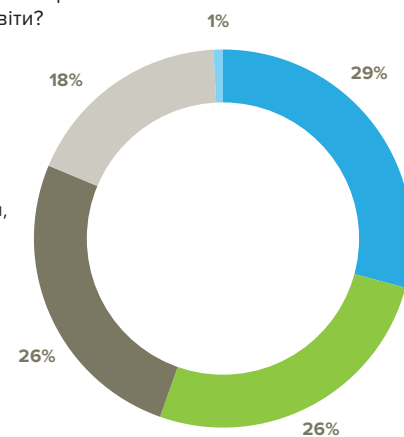
- Вони мають створювати необхідні умови для якісного проходження учнями виробничої практики
- Вони мають бути активними співучасниками дуальної освіти
- Вони мають забезпечити заклади ППТО сучасним обладнанням, на якому будуть навчатися учні
- Вони мають брати участь у розробленні вимог до компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників
- Вони мають брати участь у фінансуванні
- Інші варіанти відповідей

4.2.9.

Яке Ваше ставлення до створення на базі окремих закладів ППТО центрів професійної освіти?

- Позитивне, вони будуть взірцем того, як має здійснюватися система професійної (професійно-технічної) освіти
- Ставлення неоднозначне, проте не проти, щоб такий центр був створений на базі нашого закладу ППТО
- Негативне, тому що їх відкриття несприятливо позначиться на розвитку інших закладу ППТО
- Нейтральне, хоча загрозу діяльності окремих ЗППТО вони все ж несуть
- Інші варіанти відповідей

осіб або 17,9% (Діаграма 4.2.9., Таблиця 11.9. Додатку 11).

Така «різновекторність» поглядів, перш за все, засвідчує неповне володіння інформацією про подібні центри в інших країнах та неіформованість про зиски від формування відповідної мережі.

Респонденти мали можливість позначити не більше двох відповідей на запитання «Як, на вашу думку, мають змінитися навчальні плани підготовки кваліфікованих робітників у закладі ППТО?». Їхні відповіді розподілилися так:

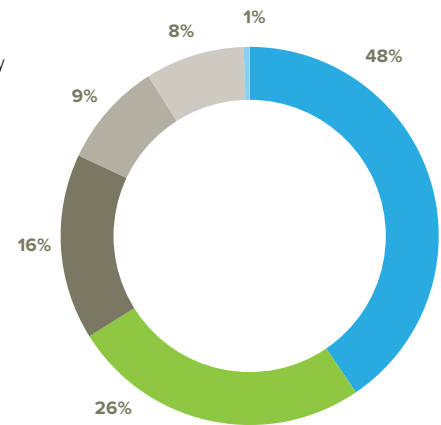
- У навчальних планах потрібно значно більше часу відвести на фахову підготовку, адже саме вона забезпечує формування професійних компетентностей – 40,5 %;
- Їх потрібно кардинально змінити відповідно до вимог сучасних стандартів підготовки кваліфікованих робітників – 25,6 %;
- У навчальних планах потрібно змінити фахову складову, а загальноосвітні дисципліни залишити без змін – 15,9 %;
- Навчальні плани потрібно змінити з урахуванням побажань роботодавців – 9,0 %;
- Навчальні плани потрібно змінити відповідно до вимог дуальної освіти - 8,5 % (Діаграма 4.2.10, Таблиця 11.10 Додатку 11).

Слід зазначити, що опитані працівники, як і в питанні щодо участі роботодавців у сфері підготовки робітничих кадрів, доволі малу роль відводять їх ролі у формуванні вимог до змісту навчальних планів.

4.2.10.

Як, на Вашу думку, мають змінитися навчальні плани підготовки кваліфікованих робітників у закладі ППТО? (позначте не більше двох варіантів відповідей)

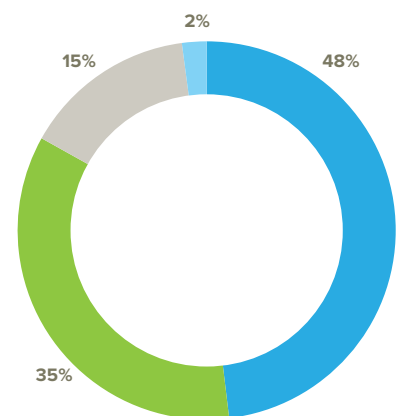
- У навчальних планах потрібно значно більше часу відвести на фахову підготовку
- Навчальні плани потрібно кардинально змінити відповідно до вимог сучасних стандартів підготовки кваліфікованих робітників
- У навчальних планах потрібно змінити фахову складову, а загальноосвітні дисципліни залишити без змін
- Навчальні плани потрібно змінити з урахуванням побажань роботодавців
- Навчальні плани потрібно змінити відповідно до вимог дуальної освіти
- Інші варіанти відповідей

4.2.11.

Які шляхи покращення матеріально-технічної бази Вашого закладу ППТО Ви вважаєте найбільш дієвими? (позначте не більше двох варіантів відповідей)

- Придбання обладнання одночасно коштом державного бюджету, регіональних фінансів і коштів роботодавців
- Придбання обладнання коштом державного бюджету
- Допомога спонсорів і міжнародних донорів
- Інші варіанти відповідей

Опитані працівники також мали можливість позначити не більше двох відповідей на запитання «Які шляхи покращення матеріально-технічної бази вашого закладу ППТО Ви вважаєте найбільш дієвими?».

Відповіді респондентів розподілились у такий спосіб:

- Придбання обладнання одночасно коштом державного бюджету, регіональних фі-

нансів і коштів роботодавців – 48,1 %;

- Придбання обладнання коштом державного бюджету – 35,0 %;
- Допомога спонсорів і міжнародних донорів – 14,8 %;
- Постачання обладнання (інструментів) коштом роботодавців – 1,9 % (Діаграма 4.2.11, Таблиця 11.11 Додатку 11).

Як і з відповідями на це питання

керівників ЗППО, патерналістські орієнтири працівників цих закладів нагадують нездійснені мрії.

На запитання «Які шляхи реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти Ви можете запропонувати?» працівники могли позначити не більше двох варіантів відповідей, які розподілилися так:

- Кардинально оновити навчальні плани, стандарти освіти, матеріально-технічну базу – 35,0 %;
- Змінити систему фінансування – 23,4 %;
- Залишити в закладах ППТО лише ті спеціальності, які відповідають профілю закладу ППТО – 16,5 %;
- Провести оптимізацію закладів ППТО і залишити лише найкращі з них – 4,9 %;
- Здійснювати лише професійне навчання (на базі повної середньої освіти) – 4,0 %;
- Повністю перейти на систему дуальної освіти – 3,8 % (Діаграма 4.2.12, Таблиця 11.12 Додатку 11).

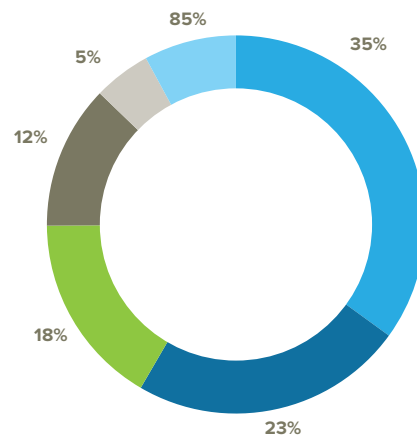
Як і у випадку з керівниками ЗППО, працівники також віддають суттєву перевагу прагматичним заходам, зорієнтованим на реформування методів, змісту та форм навчання, оновленню стандартів на компетентнісній основі та формуванні на цій основі нової навчально-виробничої бази, а не жорстким заходам оптимізаційного плану та суворій профілізації, хоча не в таких великих співвідношеннях.

В останньому запитанні працівникам також була надана можливість позначити не більше двох варіантів відповідей. Підвищення престижності ППТО, вважають вони, слід досягати:

4.2.12.

Які варіанти реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти Ви можете запропонувати?

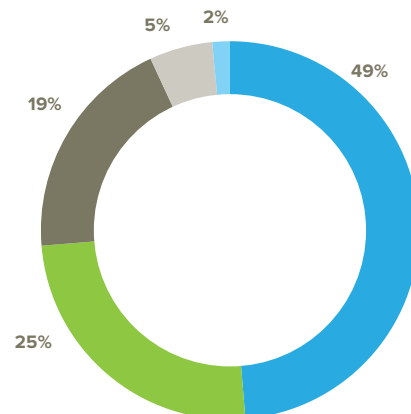
- Кардинально оновити навчальні плани, стандарти освіти, матеріально-технічну базу
- Змінити систему фінансування
- Максимально узгодити перелік спеціальностей, обсяги підготовки і потребу в робочій силі
- Залишити в закладах ППТО лише ті спеціальності, які відповідають профілю закладу ППТО
- Провести оптимізацію закладів ППТО і залишити лише найкращі з них
- Інші варіанти відповідей

4.2.13.

Як, на Вашу думку, можна підвищити престижність професійної (професійно-технічної) освіти? (позначте не більше двох варіантів відповідей)

- Високим рівнем заробітної плати працівників робітничих професій
- Демонстрацією переваг робітничих професій, наприклад щодо гарантованого працевлаштування
- Наданням певних преференцій (фінансових, соціальних) для учнів закладів ППТО
- Широком рекламуванні робітничих професій через центри професійної освіти
- Інші варіанти відповідей

- Високим рівнем заробітної плати працівників робітничих професій – 48,7 %;
- Демонстрацією переваг робітничих професій, наприклад, щодо гарантованого працевлаштування – 25,0 %;
- Наданням певних преференцій (фінансових, соціальних) для учнів закладів ППТО – 19,4 %;
- Широком рекламуванні робітничих професій через центри професійної освіти

– 5,4 % (Діаграма 4.2.13, Таблиця 11.13 Додатку 11).

Отже, як і у випадку з керівниками, але меншою мірою, працівники зорієнтовані на підвищення престижності робітничої професії через підвищення оплати праці, що викликає певні застереження.

4.3. Результати соціологічного опитування учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області

Для вивчення думки учнів ЗППТО щодо якості наданих ним освітніх послуг, наявних проблем і перспектив розвитку закладів загалом, їхнього особистісного професійного майбуття, була запропонована відповідна анкета. Вона складалась із 2 особистих (місце навчання та місце проживання) та 9 тематичних запитань.

Усього в опитуванні взяли участь 2086 учнів, які представляли 21 ЗППТО та в переважній більшості мешкали на території Луганщини. Частка вихідців з окупованих територій та/чи з інших областей України (Донецька та Харківська) не перевищує 3 відсотків.

Серед причин, які спонукали до навчання саме в цьому закладі освіти, учні, маючи можливість надавати не більше 2 варіантів відповідей, визначили такі:

- ▶ Я хотів (-ла) отримати робітничу професію – 30,8%;
- ▶ Він знаходиться у місці мого проживання – 21,9%;
- ▶ Після навчання в закладі ППТО я зможу відносно легко працевлаштуватися й отримувати достойну платню – 13,5%;
- ▶ Порада друзів/знайомих/родичів – 13,4%;
- ▶ Він знаходиться найближче до поселення, де я проживав (-ла) і навчався (-лася) у школі – 10,3%;
- ▶ На цьому наполягли мої батьки – 4,8%;
- ▶ Я не вступив (-ла) до закладу вищої освіти, оскільки отримав (ла) низькі оцінки на ЗНО – 4,1% (Діаграма

4.3.1 (тут і далі нумерація діаграм та таблиць співпадає з номером запитання анкети), Таблиця 12.1 Додатку 12).

Таким чином, учні підтверджують своїми відповідями свідомий вибір закладу освіти та наявність професійно-орієнтаційної моти-

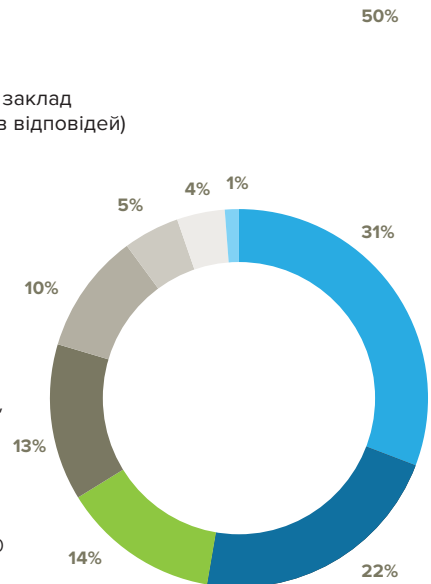
вації до отримання саме робітничої професії, як «щабелю» до професійного зростання, подальшого навчання та дорослого життя.

Звертає на себе увагу той факт, що вплив на рішення учнів порад батьків та невелика спроба вступу

4.3.1.

Чому Ви обрали для навчання саме цей заклад ППТО? (укажіть не більше двох варіантів відповідей)

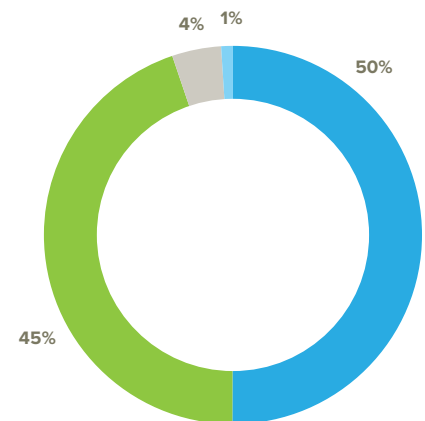
- Я хотів (-ла) отримати робітничу професію
- Він знаходиться у місці мого проживання
- Після навчання в закладі ППТО я зможу відносно легко працевлаштуватися й отримувати достойну платню
- Порада друзів/знайомих/родичів
- Він знаходиться найближче до поселення, де я проживав (ла) і навчався (лася) у школі
- На цьому наполягли мої батьки
- Я не вступив (ла) до закладу вищої освіти, оскільки отримав (ла) низькі оцінки на ЗНО
- Інші варіанти відповідей

4.3.2.

Як за 10-бальною шкалою Ви оцінюєте рівень викладання загальноосвітніх (шкільних) предметів (дисциплін)?

- 9-10
- 7-8
- 5-6
- менше 5

до закладів вищої освіти є незначними, що свідчить про самостійність у прийнятті рішень, а також на орієнтування «невдах» на підготовку до нової вступної компанії.

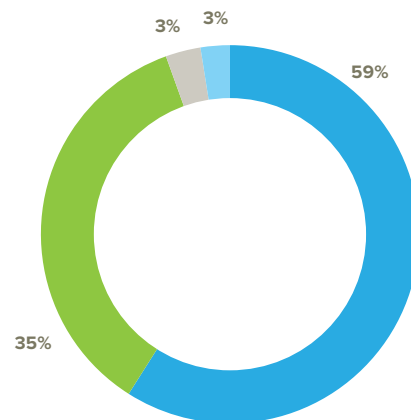
Учні доволі високо оцінюють за 10-бальною шкалою рівень викладання загальноосвітніх (шкільних) предметів (дисциплін) та у 50% випадках надають максимальні оцінки (9-10), у 44,7% випадках – високі оцінки (7-8) (Діаграма 4.3.2, Таблиця 12.2 Додатку 12). Така показово висока оцінка викладання викладачів ЗППТО може свідчити, з одного боку, про підлітковий максималізм, а з іншого, про «іміджеві» відстоювання інтересів певного закладу.

Ще вищі максимальні оцінки були виставлені учнями рівню викладання спеціальних (профільних) дисциплін (Діаграма 4.3.3, Таблиця 12.3 Додатку 12). Це може також пояснюватися попереднім припущенням. Більшість учнів цілком задовольняє рівень проведення виробничого навчання (1285 осіб або 61,6%), тоді як більше чверті учнів (620 осіб або 29,3%) при загальній задоволеності вказують на потребу покращення цієї форми навчання, перш за все, у частині розширення практичної діяльності. Не задоволені з різних причин (неповне сприяння формуванню професійних кваліфікацій, відрив від отриманих умінь і навичок тощо) 163 особи або 6,8% (Таблиця 12.4 Додатку 12). Таким чином, учні загалом дуже високо оцінюють організацію та зміст виробничого навчання, що є важливою характеристикою діяльності ЗППТО та їх партнерів – роботодавців.

4.3.3.

Як за 10-бальною шкалою Ви оцінюєте рівень викладання спеціальних (профільних) дисциплін?

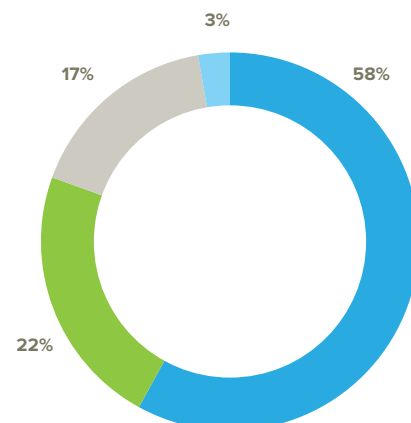
- 7-8 (обладнання не найсучасніше, проте досить якісне і відповідає вимогам навчального процесу)
- 9-10 (обладнання, інструменти, матеріали, техніка сучасні)
- 5-6 (загалом матеріально-технічна база застаріла, проте є деякі сучасні види обладнання та матеріалів)
- менше 5 (обладнання, інструменти, матеріали застарілі, навчання на них не сприяє)

4.3.5.

Як за 10-бальною шкалою Ви оціните рівень матеріально-технічної бази Вашого закладу ППТО?

- 7-8 (обладнання не найсучасніше, проте досить якісне і відповідає вимогам навчального процесу)
- 9-10 (обладнання, інструменти, матеріали, техніка сучасні)
- 5-6 (загалом матеріально-технічна база застаріла, проте є деякі сучасні види обладнання та матеріалів)
- менше 5 (обладнання, інструменти, матеріали застарілі, навчання на них не сприяє формуванню професійних навичок)

Більшість учнів на пропозицію оцінити за 10-ти бальною шкалою рівень матеріально-технічної бази ЗППТО зробили високу оцінку (7-8), яка підтверджує тезу, що обладнання не достатньо сучасне, але відповідає вимогам навчального процесу (1210 осіб або 58,0%). Максимальну оцінку виставила майже чверть опитаних (469 осіб або 22,5%). Низьку оцінку (5-6) дають 350 або 16,8% респонден-

тів, вкрай низьку (менше 5) – 56 осіб або 2,7% (Діаграма 4.3.5, Таблиця 12.5 Додатку 12).

Такі високі оцінки стану матеріально-технічної навчальної бази на фоні її колосального морального та фізичного зношення свідчать про те, що респонденти не володіють повною мірою інформацією про сучасні навчальні технології, устаткування та обладнання.

Важливими є високі оцінки учнями за 10-ти бальною шкалою умов проживання в гуртожитку (за його наявності). Так, наприклад, високі бали (7-8) визначили респонденти у 51,3% відповідей, а максимальні (9-10) – 27,8%. На задовільні/незадовільні умови (5-6 балів) указано у 13,9% відповідей, а на край погані та неприйнятні – 7,0% (Таблиця 12.6 Додатку 12).

Отже, виходячи з відповідей учнів, умови проживання у гуртожитках ЗППТО регіону є добрими, що позитивно характеризує їх керівництво, педагогічні колективи та господарські служби.

На пряме запитання «Що Вам не подобається у Вашому закладі ППТО?» учні мали можливість дати не більше двох варіантів відповіді. Їх (варіантів) розподіл виглядає так:

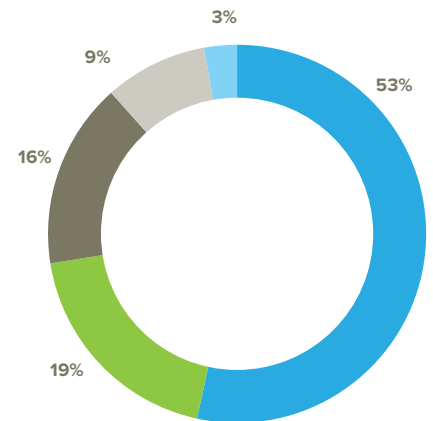
- ▶ Погана, застаріла матеріально-технічна база, яка не дозволяє отримати належний рівень професійних навичок – 32,5%;
- ▶ Непристосованість приміщень, холодні класи – 14,9%;
- ▶ Не можна знайти роботу після завершення навчання – 14,1%;
- ▶ Рівень навчання, який не відповідає сучасним вимогам – 9,2%;
- ▶ Погані умови проживання у гуртожитку – 7,2%;
- ▶ Погано організована виробнича практика – 3,8%;
- ▶ Інше – 18,3% (Таблиця 12.7 Додатку 12).

Визначення учнями застарілості матеріально-технічної бази ЗППТО, непристосованості приміщень як головного негативного чинника у його діяльності свідчить про те, що ключовою пробле-

4.3.8.

Що, на Вашу думку, потрібно зробити задля покращення діяльності закладу ППТО, у якому навчаєтеся? (вказіть не більше двох варіантів відповідей)

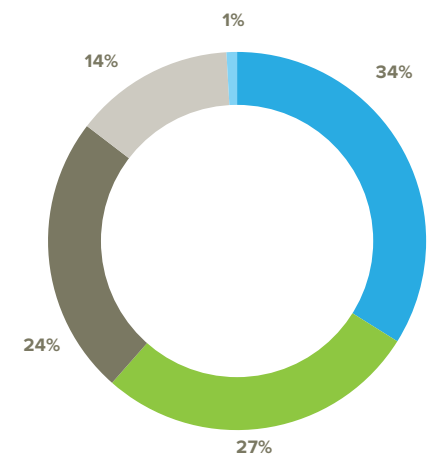
- Оновити матеріально-технічну базу, зокрема придбати нове обладнання, автомобілі, трактори, будівельні матеріали тощо
- Змінити систему навчання, зробити її більш цікавою для учнів
- Збільшити тривалість фахової підготовки і виробничої практики
- Суттєво покращити умови навчання і проживання у гуртожитку
- Інші варіанти відповідей

4.3.9.

Які заходи, на Вашу думку, потрібно реалізувати, аби навчання в закладах ППТО стало більш привабливим для молоді? (вказіть не менше двох варіантів відповідей)

- Гарантувати працевлаштування і високий зарібок відповідно до присвоєної професійної кваліфікації
- Суттєво оновити систему навчання, матеріально-технічну базу, перетворити заклади ППТО на сучасні освітні установи
- Популяризувати переваги професійної освіти, аби змінити негативний "імідж" закладів ППТО у молоді
- Посилити практичну підготовку, проводити її так, щоб випусник відразу ж міг приступити до роботи
- Інші варіанти відповідей

мою ППТО області не є рівень освіти або плінність педагогічних працівників. Тобто домінує не людський, а техногенний фактор.

Учні також мали можливість обрати не більше двох варіантів відповіді на запитання «Що, на Вашу думку, потрібно зробити задля покращення діяльності закладу ППТО, в якому Ви навчаєтеся?». Учнівські поради розподілились у такий спосіб:

- ▶ Оновити матеріально-технічну базу, зокрема придбати нове обладнання, автомобілі, трактори, будівельні матеріали тощо – 53,4%;
- ▶ Змінити систему навчання, зробити її більш цікавою для учнів – 19,1%;
- ▶ Збільшити тривалість фахової підготовки і виробничої практики – 15,9%;
- ▶ Суттєво покращити умови навчання і проживання у гуртожитку – 8,8% (Діагра-

ма 4.3.8, Таблиця 12.8 Додатку 12).

Як і в попередньому випадку, учні здебільшого виказують побажання щодо покращення технічного та матеріально-побутового забезпечення ЗППТО. Підтвердженням цього є те, що дві третини відповідей респондентів торкалися варіанту щодо оновлення матеріально-технічної бази та варіанту щодо суттєвого покращення умов проживання в гуртожитках.

Як і в попередньому випадку, учні здебільшого виказують побажання щодо покращення технічного та матеріально-побутового забезпечення ЗППТО. Підтвердженням цього є те, що дві третини відповідей респондентів торкалися варіанту щодо оновлення матеріально-технічної бази та варіанту щодо суттєвого покращення умов

проживання в гуртожитках.

На останнє запитання «Які заходи, на Вашу думку, потрібно реалізувати, аби навчання в закладах ППТО стало більш привабливим для молоді?» опитувані також мали можливість указувати два варіанти відповіді. Отримані результати виглядають так:

- Гарантувати працевлаштування і високий зарібок відповідно до присвоєної професійної кваліфікації – 33,9%;
- Суттєво оновити систему навчання, матеріально-технічну базу, перетворити заклади ППТО на сучасні освітні установи – 27,6%;
- Популяризувати переваги професійної освіти, аби змінити негативний «імідж» закладів ППТО у молоді – 23,9%;

- Посилити практичну підготовку, проводити її так, щоб випускник відразу ж міг приступити до роботи – 13,7% (Діаграма 4.3.9, Таблиця 12.9 Додатку 12).

Учні загалом доволі прагматично визначають заходи з підвищення привабливості ППТО та навчання робітничим професіям. Вони пропорційно, без суттєвої диференціації розподіляють свої пріоритети між заходами з підвищення професійної мобільності та високооплачуваного попиту на працю робітників, з модернізації ЗППТО у центри професійного розвитку відповідного освітнього рівня, та заходами профорієнтаційного і просвітницького характеру.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене дослідження «Комплексний аналіз системи професійної освіти в Луганській області та її відповідності потребам регіонального ринку праці» дає можливість зробити такі висновки:

1. Незважаючи на величезні труднощі, пов'язані, перш за все, з недофінансуванням, непродуманою та непідготовленою «децентралізацією» ЗППТО, перенесенням усього тягаря проблем із центру до регіонів, недостатньою фінансово-матеріальною допомогою з боку держави в соціально-економічному розвитку Луганської та Донецької областей, які найбільш глибоко і всебічно постраждали (страждають) від збройного конфлікту, та багатьох інших негараздів, заклади системи ППТО демонструють життєздатність, мотивацію до інноваційних змін, чітко й оперативно реагують на процеси, що відбуваються на регіональних і місцевих ринках праці, зберігають і розширюють основні фонди, трудовий потенціал та кооперацію з партнерами-роботодавцями тощо. Пояснення цього феномену знаходиться тільки одне – професіоналізм, самопожертва та «відомчий фанатизм» керівників ЗППТО, більшості їх працівників, представників органів влади та місцевого самоврядування. Зрозуміло, що будь-які ресурси в природі та/чи суспільстві є вичерпними, тому ключовим завданням державного рівня постає кардинальна зміна політики відновлення Донбасу загалом та його системи підготовки кадрів зокрема.

2. Майбутні тенденції демографічного розвитку Луганської області, у будь-якому разі, визначатимуться фактором депопуляції і вікової структури населення, політичною ситуацією, яка зараз є вирішальними чинником міграції, соціально-економічними факторами, серед яких найважливішим є рівень і якість життєдіяльності населення на підконтрольній та непідконтрольній Україні територіях Луганщини. В умовах скорочення демографічного потенціалу буде зменшуватись кількість учнів (студентів), зокрема тих, хто оплачують свою освіту (зростає значення державного фінансування закладів освіти). Посилиться конкурентна боротьба закладів за контингент.

3. Якщо Луганська область до проведення антитерористичної операції мала значний економічний потенціал і входила до п'ятірки потужних промислово-економічних регіонів України, то тепер вона за лівовою частиною соціально-економічних показників знаходиться на останніх позиціях в країні. За період збройного конфлікту, внаслідок чого частина території регіону стала непідконтрольною уряду України, в 3-4 рази втрачено, як економічний потенціал загалом, так і переважну більшість промислових об'єктів.

4. На сьогодні Луганщина формується як аграрний регіон з окремими «вкрапленнями» промисловості.

5. Серед пріоритетних видів економічної діяльності для розвитку Луганщини автор виділяє 6: сільське господарство, виробництво сільськогосподарської продукції; будівництво, реконструкція та відбудова зруйнованих війною об'єктів нерухомості; вугільна та інші підгалузі видобувної промисловості; «реабілітація довкілля»; енергозбереження, енергоефективність та розвиток відновлювальної енергетики; «реабілітація територій та населення від наслідків збройного конфлікту»; сфера сервісу (соціальний сегмент); сфера малого та середнього бізнесу за різноманітними видами економічної діяльності (Додаток 2).

6. Аналіз сфери прикладання праці та економічної активності працездатного населення на ринку праці Луганської області за останні 15 років свідчить про доволі неоднозначні процеси та тенденції, які здатні суттєво впливати на підготовку кадрів (детальний аналіз виписано в огляді, розміщеному в Додатку 3). Загалом останніми роками намітилися позитивні тенденції у сфері прикладання праці, зниження безробіття, зростання рівня зайнятості та працевлаштування населення, включно з його категоріями, які неспроможні на рівних конкурувати на ринку праці.

7. Для діяльності обласного та базового рівня центрів зайнятості щодо підготовки кадрів характерно: динамічне зростання (починаючи з 2015 року) чисельності безробітних, направлених на проходження професійної підготовки, яке перевищувало в 2018 році в 1,5 рази

показник 2015 року (3958 та 2570 осіб відповідно), та рівня працевлаштування цієї категорії безробітних (з 82,6 до 91,2 % відповідно); стабільний за роками рівень охоплення безробітних професійно-орієнтаційними заходами; стабільне зростання рівня охоплення, зокрема безробітної молоді, громадськими роботами; фактичне згортання (як і в межах усієї країни) практики надання безробітним ваучерів на професійну підготовку й підвищення кваліфікації та на одноразову допомогу з безробіття для організації підприємницької діяльності; зростання кількості та питомої ваги роботодавців, які співпрацюють із центрами зайнятості.

8. Серед основних, не притаманних іншим (окрім Донеччини) регіонам країни, причин формування негативних тенденцій на регіональному ринку праці Луганської області, виділимо:

а) Збройний конфлікт на території регіону, внаслідок чого було втрачено за деякими оцінками більше двох третин природних, трудових, інфраструктурних, освітніх/інтелектуальних та інших ресурсів, розірвано десятки тисяч кооперативних зв'язків підприємств, зруйновано чи призупинено діяльність більш ніж 2 тисяч середніх та великих суб'єктів господарювання;

б) Одна з найгірших серед регіонів України демографічна ситуація, що напряду погіршує стан використання, комплектування та відтворення трудового потенціалу Луганщини;

в) Кардинальні зміни галузевої структури зайнятості населення; зростання її неформального сегменту; негативні наслідки соціально незахищеного та фінансово не підкріпленого закриття шахт; суттєві відмінності у просторовій організації виробництва; моногалузева спеціалізація більшості малих міст та селищ міського типу, вплив частини робочої сили до лав Збройних сил України, зокрема для участі в ООС;

г) Поширення серед багатьох прошарків населення соціальної апатії, мотивації до утримання, в окремих випадках, зневіри до влади через певну відсутність реальної допомоги вимушено переміщеним особам;

д) Залежність регіонального ринку праці від доволі великого сегменту працівників, які зайняті в режимі маятникової трудової міграції, вахтового методу, тимчасової чи неповної зайнятості, зокрема в неформальному секторі економіки, але мешкають на непідконтрольних територіях;

е) Високий рівень мотивації серед молоді до виїзду на навчання до інших регіонів країни, країн ЄС (перш за все, Польщі та Чехії), а також сусідньої Російської Федерації з орієнтиром на подальше закріплення там свого життєвого «коріння»;

ж) Нерозвиненість в області мережі центрів (суб'єктів господарської діяльності), що надають послуги з працевлаштування.

9. Молодіжне безробіття в регіоні характеризується таким:

- Зниженням частки випускників закладів освіти всіх типів і форм власності серед безробітних;
- Доволі високим рівнем безробіття молоді порівняно з іншими віковими групами;
- Зниженням питомої ваги працевлаштованої незайнятої молоді за сприянням центрів зайнятості в загальній працевлаштованій;
- Зростанням питомої ваги молоді, працевлаштованої на нові робочі місця з компенсацією центрами зайнятості витрат роботодавців на сплату ЄСВ у загальній цій категорії працевлаштованих відповідно);
- Зростанням охоплення професійно-орієнтаційними заходами осіб, які навчаються в закладах освіти; зниженням питомої ваги безробітної молоді в загальній безробітних, які перебували на обліку в центрах зайнятості .

10. Порівняно з довоєнним періодом, сфера вищої та фахової передвищої освіти Луганської області понесла дуже значні та болючі втрати. На територіях попереднього розташування цих закладів освіти залишилася як матеріально-технічна база, так і левова частка кадрового потенціалу. Із 34 закладів вищої та фахової передвищої освіти Луганщини, які вона

мала у 2013-2014 навчальному році, на сьогодні на підконтрольній території розташовані 23 одиниці з урахуванням переміщених), в яких чисельність студентів скоротилася за період, що аналізується, з 81,7 до 24,0 тисяч осіб, тобто в 3,4 рази, зокрема в 2,7 рази в коледжах та технікумах (з 15,4 до 5,6 тисяч студентів) і в 3,6 рази в університетах (з 66,3 до 18,4 тисяч студентів відповідно).

11. Як і інші сфери освітньої діяльності, порівняно з довоєнним періодом сфера ППТО Луганської області понесла дуже великі та болючі втрати. На території попереднього розташування закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗППТО) залишилася як матеріально-технічна база, так і лівова частка кадрового потенціалу. Кількість ЗППТО Луганщини у 2017 році скоротилася порівняно з 2010 роком у 3,1 рази (з 74 до 24 закладів).

12. Проведене укрупнення ЗППТО до 22 одиниць, за результатами вивчення стану розвитку системи ППТО, себе вичерпало. Оптимізаційні заходи в майбутньому призводитимуть до руйнації регіональної системи ППТО.

13. Чисельність учнів ЗППТО регіону за період, що аналізується, також катастрофічно зменшилася, а саме в 5,2 рази в 2017 році порівняно з 2010 роком. Для останніх років характерною та стійкою є тенденція до поступового зменшення чисельності учнів, що є ознакою стагнації і всієї системи ПОН України.

14. У Луганській області, як і по всій Україні, заклади ППТО також виконують важливу соціально значущу функцію – навчання та виховання дітей-сиріт та інших соціально вразливих категорій молоді. Так, у 2017-2018 навчальному році питома вага цих категорій учнів у загальному обсязі випуску складала 5,0 % або 100 осіб.

15. Наявна система фінансування ЗППТО функціонує в межах процесу всеохоплюючої децентралізації в країні, який розпочався у 2014 році. Однак нові механізми фінансування так і не були сформовані належ-

ним чином.

16. Рівень фізичного та морального зношення навчально-виробничого обладнання і техніки ЗППТО (без ПК) сягає 90 % межі (термін експлуатації більше 10 років). Катастрофічною ситуацією є експлуатація у навчальному процесі майже половини (49,5 %) вкрай застарілого обладнання («старіше» 20 років). Позитивною тенденцією, яка сформувалася за 2 останні роки, стало розширення навчально-матеріальної бази ЗППТО області.

17. Звертає на себе увагу й той факт, що ЗППТО Луганщини вдається зберігати ресурсний потенціал за основними фондами для можливого та бажаного розширення їх діяльності. Так, проектна кількість навчальних місць перевищувала фактичну в 2017 році в 4,3 рази, в 2018 році – в 5,3 рази, місць у гуртожитках – в 3,6 та 3,1 рази відповідно, місць у їдальнях – в 5,2 та 4,0 рази відповідно.

18. Перед менеджментом ЗППТО наявна непереборна проблема, яка не дозволяє отримувати видатки обласного бюджету на розвиток та оновлення основних фондів – це розтягнутий на роки бюрократичний процес передавання ЗППТО країни з державної до комунальної власності. Непідготовленість процесу децентралізації управлінням ППТО яскраво відображається саме цим прикладом, коли місяцями МОН України не оформлюються довіреності керівникам ЗППТО на проведення відповідних регламентованих процедур тощо.

19. Чисельність персоналу ЗППТО області, насамперед, педагогічних працівників, за останній рік на відміну від більшості регіонів країни та на відміну від тенденцій зі зменшенням кількості закладів та чисельності в них учнів, хоч і в невеликих обсягах, але все ж таки зростає.

20. Для системи ППТО області у 2018 році порівняно з 2017 роком намітилася тенденція до помітного покращення ситуації із фактичним працевлаштуванням їхніх випускників.

21. У 2018 році на ТОП – 10 найбільш популярних у ЗППТО робітничих професій (кухар, тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва, кондитер, водій автотранспортних засобів, електрогазозварник, слюсар з ремонту сільськогосподарських машин, перукар (перукар-модельєр), штукатур, манікюрник та муляр) припадало 57,2 % від загальної чисельності випускників.

22. Випуск учнів і слухачів у 2018 році за 5 першими (за абсолютними значеннями) видами професійної діяльності, то відповідний розподіл виглядатиме так:

- а) Приготування їжі та надання послуг із харчування (кухар, кондитер, офіціант, майстер ресторанного обслуговування);
- б) Будівельно-опоряджувальні роботи (штукатур, муляр, облицювальник-плиточник, маляр, пічник, монтажник гіпсокартонних конструкцій) – 13,5 %;
- в) Роботи з ремонту, обслуговування та експлуатації сільськогосподарської техніки (тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва, слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування);
- г) Послуги з візажу та перукарського мистецтва (перукар (перукар-модельєр), манікюрник, візажист, візажист-стиліст);
- д) Електрогазозварювальні та подібні до них роботи (електрогазозварник, газозварник, газорізальник, електрозварник ручного зварювання).

Загалом на ці професійні угруповання припадало дві третини випуску.

23. Підготовлений автором приклад визначення обсягів і напрямків підготовки робітничих кадрів відповідно до потреб місцевих ринків праці показує можливість органам управління освітою, ЗППТО, центрам зайнятості базового рівня використовувати на практиці методичні підходи після їх доопрацювання та вивчення. За розрахунками в розрізі укрупнених 96 напрямів підготовки за робітничими професіями у 21 ЗППТО області:

- У 10 (10,4 %) випадках пропонується збільшити обсяги підготовки в межах 1,2 - 1,5 разів;

- Майже за половиною напрямів (46 або 47,9 %) рекомендується збереження обсягів підготовки;
- У 18 (18,8 %) випадках пропонується зменшення набору абітурієнтів;
- За 22 (22,9 %) напрямками рекомендується тимчасове чи остаточне згортання набору (яке за окремими ЗППТО уже здійснено).

Слід звернути увагу на те, що це лише приклад, а питання згортання та зменшення обсягів підготовки потребують 1-2 річного підготовчого періоду, необхідного для підготовки кадрів за пріоритетними професіями (Додаток 15).

24. За інформацією МОН України, в Луганській області в 2018-2019 навчальному році 6 ЗППТО здійснюють підготовку учнів за елементами дуальної форми навчання, а заплановано на наступний навчальний рік долучити ще 5 ЗППТО, охоплено та планується охопити підготовкою 6 та 9 професій відповідно. Залучено та планується залучити до цього процесу 8 та 39 підприємств.

25. Автором на базі власної методики було проведено рейтингове оцінювання діяльності, ресурсів і кадрового потенціалу ЗППТО області, яке носить пілотний/експериментальний (для подальшого використання управлінцями доопрацьованої Методики) характер, а його результати – рекомендаційний зміст і вигляд. Серед 16 ЗППТО Луганської області неаграрного спрямування до числа «лідерів» потрапили Сєверодонецький професійний будівельний ліцей, Лисичанський торгово-кулінарний професійний ліцей та Сєверодонецьке вище професійне училище №92. Близько до них наблизилися Лисичанське вище професійне училище №94 та Кременський професійний ліцей (Додаток 8).

Серед 6 ЗППТО Луганської області аграрного спрямування одноосібним «лідером» виступає Марківський аграрний професійний ліцей. Близько до нього наблизилися Білокуракинський аграрний професійний ліцей та Новоайдарський аграрний професійний ліцей (Додаток 9).

26. У проведеному соціологічному опитуванні з питань оцінювання теперішнього стану та визначення перспектив розвитку системи ППТО регіону (за 3 типами анкет) прийняли участь 60 керівників, 361 викладач та майстер професійного навчання, 2086 учнів ЗППТО області. Загалом можна відзначити дуже високу активність, зацікавленість та стурбованість респондентів за майбутнє системи ППТО регіону. Відповіді, пропозиції, оцінки повинні стати для менеджменту освіти на регіональному рівні дороговказом при прийнятті широкого спектру рішень.

З огляду на викладене вище, можна зробити такі пропозиції щодо модернізації системи ППТО Луганської області та діяльності її закладів:

На державному рівні:

1. Прискорити, незважаючи на політичні аспекти законодавчо-нормативної розбудови держави, прийняття та запровадження на практиці Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», який дозволить регіонам повноцінно реалізовувати заходи з модернізації ЗППТО, зокрема стосовно: повного та ефективного формування регіонального сегменту державного замовлення, його взаємодії з державним та відомчим компонентами; наділення регіональних рад із розвитку ППТО правомірними повноваженнями ключового стейкхолдера в управлінні відповідною сферою; правочинне (а не «паперове»), передання регіональній владі майнових комплексів ЗППТО з державної до комунальної форми власності; перенесення ліцензійних прав на надання освітніх послуг ЗППТО до обласного рівня; надання учням ЗППТО статусу студентів, а наставникам-виробничникам – статусу педагогічних чи науково-педагогічних працівників, як фінансово-мотиваційного засобу їхнього залучення до навчання та/чи роботи в закладах ППТО тощо.
2. Прискорити розроблення законопроектів і проектів змін до Закону України «Про професійний розвиток працівників», Закону України «Про зайнятість населення», Закону України «Про ор-

ганізації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності», проекту Трудового кодексу України, Закону України «Про зовнішню трудову міграцію», Закону України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів», Закону України «Про фахову передвищу освіту», Закону України «Про освіту дорослих», Закону України «Про Національну систему кваліфікацій» тощо, які законодавчо-нормативно (прямо чи опосередковано) впливають на функціонування системи ППТО.

3. Забезпечити розроблення та запровадження на практиці дієвих, а не формальних, механізмів законодавчого, фінансово-інвестиційного, кадрово-інтелектуального, інфраструктурного тощо забезпечення відновлення та розвитку підконтрольних Україні територій Донбасу, працевлаштування та соціального забезпечення ВПО, мешканців «прифронтових» територій, стимулювання створення мережі нових продуктивних робочих місць, перш за все, у секторі малого та середнього бізнесу (наприклад, запровадження мораторію на період проведення ООС на сплату будь-яких податків та внесків) тощо.
4. Зініціювати розроблення та прийняття законодавчого акту щодо змішаного, переважно державного, фінансування закладів ППТО та закладів фахової передвищої освіти Луганської та Донецької областей, принаймні на весь період проведення ООС, як складової відновлення і розвитку підконтрольних Україні територій Донбасу та напрямку збереження інтелектуальних, культурних та інших надбань (ресурсів) більшості адміністративних районів цих регіонів.
5. Зініціювати внесення до проекту Трудового Кодексу України змін та доповнень щодо можливості роботодавців більш оперативного та на законних підставах залучати до проходження виробничих практик та підготовки робітничих кадрів за ду-

альною формою навчання учнів ЗППТО – випускників 9 класів підліткового віку при дотриманні відповідних вимог трудового законодавства.

На рівні Міністерства освіти і науки України:

6. Як бенефіціару інфраструктурного проекту ЄС щодо допомоги у реформуванні системи професійної (професійно-технічної) освіти в Україні (Технічний проект ЄС EU4Skills), включити одним із пріоритетних напрямів заходи та засоби підтримки ЗППТО Луганської та Донецької областей, перш за все, під час: створення мережі центрів професійної досконалості й інновацій ППОН (назва робоча); формування системи прогнозування потреби в професійних кваліфікаціях на регіональному рівні; створення практик застосування дуальної форми навчання та підготовки робітничих кадрів на робочих місцях тощо.
7. Прискорити розроблення та запровадження на практиці нормативних, методичних та інструктивних документів сфери регулювання ППОН, відсутність яких погіршує (унеможлиблює) ефективну діяльність ЗППТО (наприклад, методики з розроблення стандартів ППТО на основі професійних стандартів, прогнозування обсягів та напрямків підготовки робітничих кадрів відповідно до потреб регіональних ринків праці тощо).
8. Вирішити до кінця поточного року та в повному обсязі питання передавання ЗППТО з державної до комунальної форми власності.
9. Вирішити до кінця поточного року та в повному обсязі питання зняття диспропорцій в оплаті праці вчителів і майстрів професійного навчання ЗППТО.
10. Сформувати на сайті Міністерства зручну та повну інформаційну базу нормативних актів, прогнозних даних про потребу ринків праці в робітничих кадрах. Перелік і змістовну частину

прийнятих професійних стандартів, стандартів професійної освіти за певними професійними кваліфікаціями, освітні та навчальні програми тощо, що дозволить ЗППТО країни заощаджувати час і матеріальні ресурси при запровадженні на практиці нових інноваційних підходів.

На рівні інших профільних центральних органів виконавчої влади:

11. Рекомендувати Міністерству соціальної політики України, Державній службі зайнятості України спростити та фінансово розширити процедури взаємодії центрів зайнятості та ЗППТО у Луганській та Донецькій областях, перш за все, стосовно підготовки на базі цих закладів слухачів із числа зареєстрованих безробітних, розширення практики надання їм ваучерів на освітні послуги, заохочення роботодавців до працевлаштування відповідних працівників, зокрема до розвитку на їх базі дуальної форми навчання та підготовки робітничих кадрів на робочих місцях, розширення переліку робітничих професій, за якими присвоюються професійні кваліфікації, отримані шляхом оцінювання результатів неформальної та/чи інформальної освіти/навчання тощо.
12. Національному агентству кваліфікацій розглянути питання щодо застосування, окрім інших, професійних кваліфікацій, визнаних закладами формальної освіти, професійних кваліфікацій, присвоєних кваліфікаційними центрами, професійних кваліфікацій, визнаних через оцінювання результатів неформального навчання/освіти. Це призупинить на певний час суперечки між ЗППТО та центрами професійної освіти Державної служби зайнятості України.

На регіональному рівні та рівні ЗППТО:

13. Призупинити на найближчі 2-3 роки процеси оптимізації закладів ЗППТО для збереження наявної мережі, як базису підготовки робітничих кадрів в умовах економічного зростання регіону.

14. Підготувати за сприяння міжнародних партнерів у поточному році документи на відбір кандидатів на конкурс ЗППТО та регіонів для створення центрів професійної досконалості та інновацій ППОН у рамках інфраструктурного проекту ЄС щодо допомоги в реформуванні системи професійної (професійно-технічної) освіти в Україні (Технічний проект ЄС EU4Skills).
15. Зініціювати доопрацювання та запровадження на практиці за сприяння Програми ООН із відновлення та розбудови миру методики з визначення обсягів і напрямів підготовки робітничих кадрів відповідно до потреб регіонального ринку праці, методики з прогнозування регіональних потреб у професійних кваліфікацій в контексті формування регіонального сегменту державного замовлення, методики з оцінювання діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області, направленої на підготовку робітничих кадрів і технічних службовців відповідно до попиту регіональних ринків праці тощо.
16. Розширити мережу закладів ППТО, які застосовують на практиці дуальну форму навчання, з урахуванням передових зарубіжних та вітчизняних практик і підходів (наказ МОН України від 23.06.2017 року за № 916 «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників», наказ МОН України від 15.05.2018 року за № 473 «Про розширення переліку ЗППТО для впровадження елементів дуальної форми навчання» тощо).
17. Органам влади та роботодавцям поступово перейти під час формування регіонального замовлення на підготовку кадрів, зокрема й за робітничими професіями, за 6 напрямками пріоритетного розвитку економіки області (Додаток 2).
18. ЗППТО більш активно приймати участь і запроваджувати на практиці положення законодавчо-нормативних практик, міжнародний та вітчизняний досвід відповідного спрямування (Додаток 4).
19. Провести у поточному році з використанням результатів дослідження ООН погоджувальні заходи між Луганським обласним, міськими та районними центрами зайнятості та широким представництвом системи ППТО стосовно координації зусиль та не допущення збиткового дублювання заходів/ підготовки кадрів тощо.
20. Керівництву системи ППТО області провести деталізовані обговорення результатів дослідження, зокрема результатів соціологічного опитування керівників, працівників та учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської області, для прийняття оперативних і стратегічних рішень.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Статеві-вікова структура населення регіонів Луганської області

Рис.1.1.
Статеві-вікова піраміда населення м. Лисичанська (міськрада)

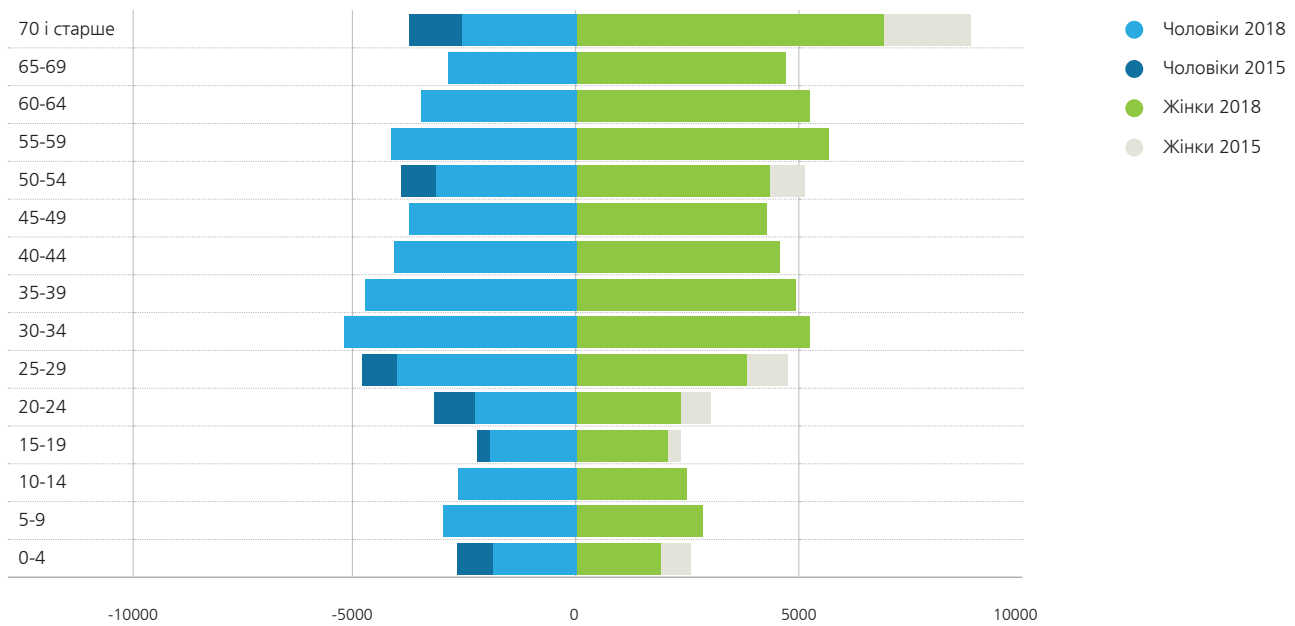

Рис.1.2
Статеві-вікова піраміда населення м. Северодонецька (міськрада)

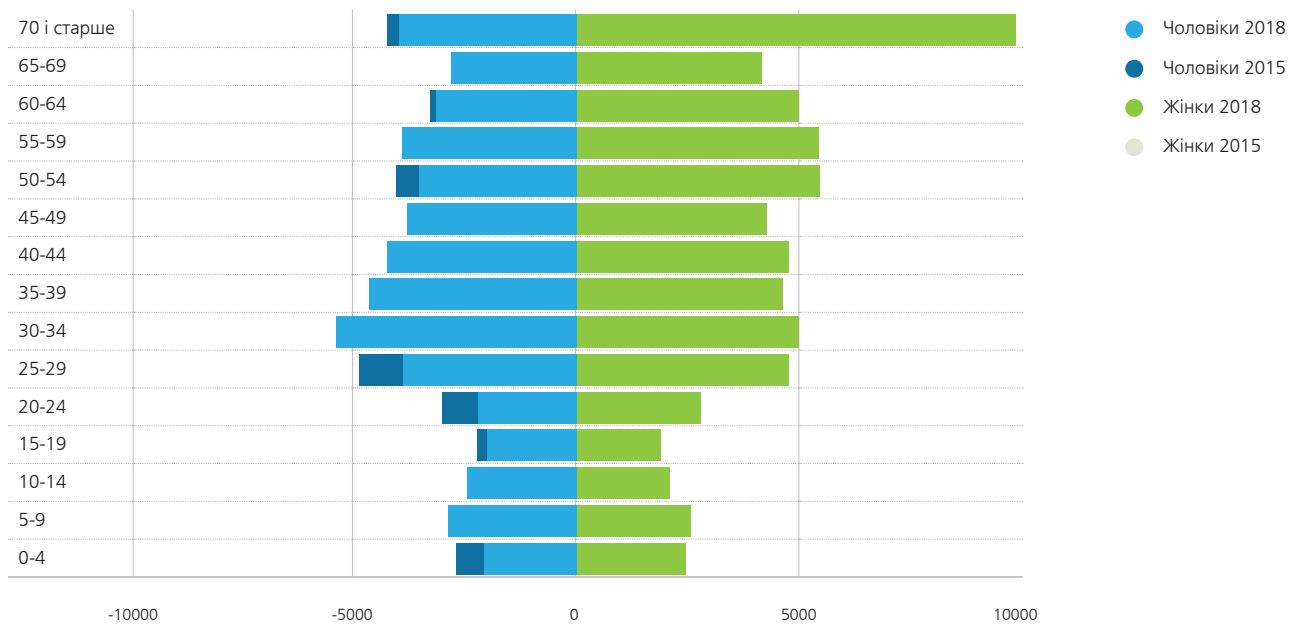

Рис.1.3.
Статеві-вікова піраміда населення Біловодського району (2018 та 2015 роки)

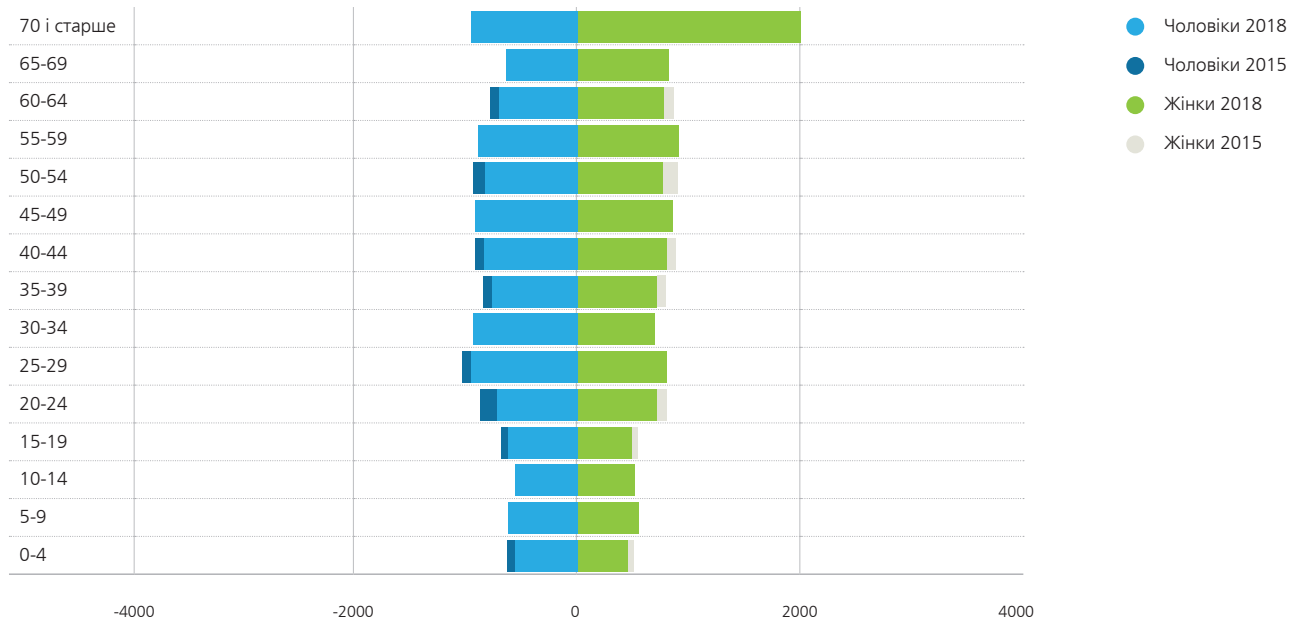

Рис.1.4.
Статеві-вікова піраміда населення Білокуракинського району (2018 та 2015 роки)

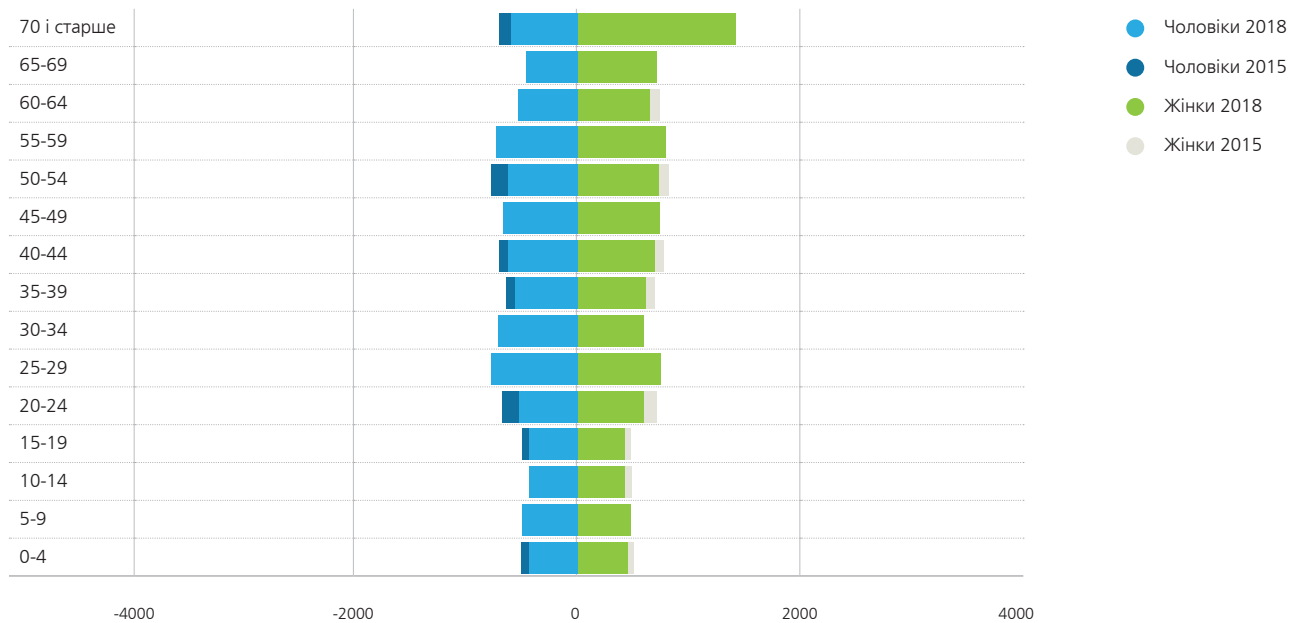

Рис.1.5.
Статеві-вікова піраміда населення Кременіського району (2018 та 2015 роки)

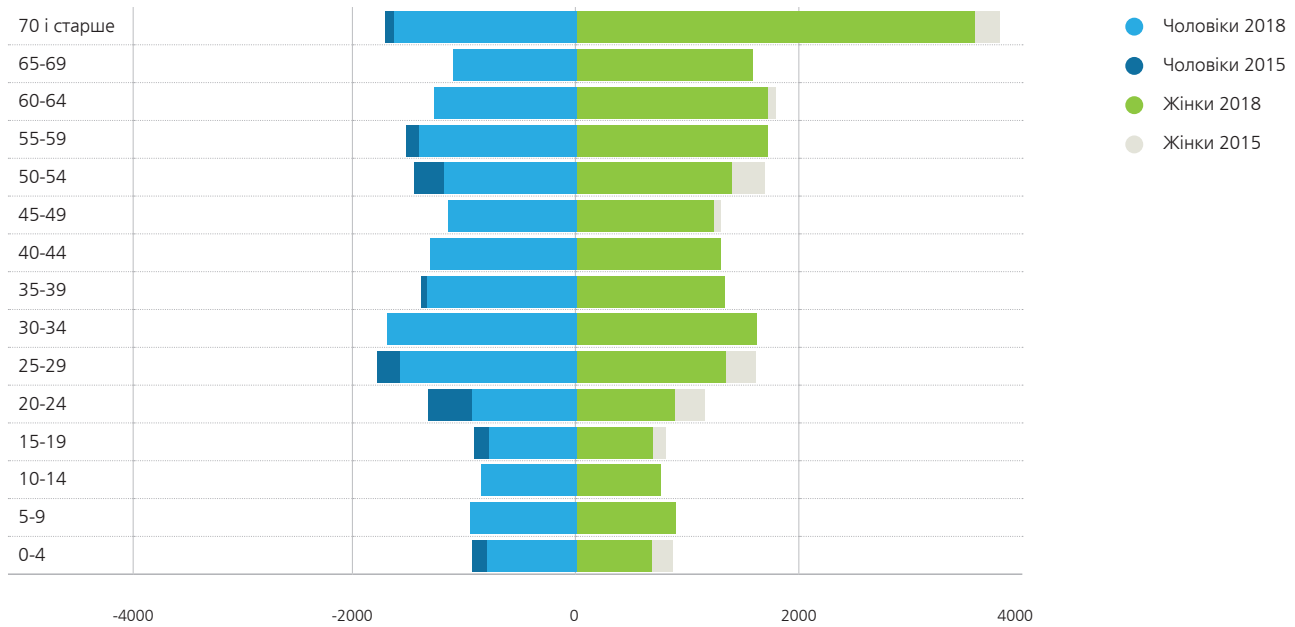

Рис.1.6.
Статеві-вікова піраміда населення Марківського району (2018 та 2015 роки)

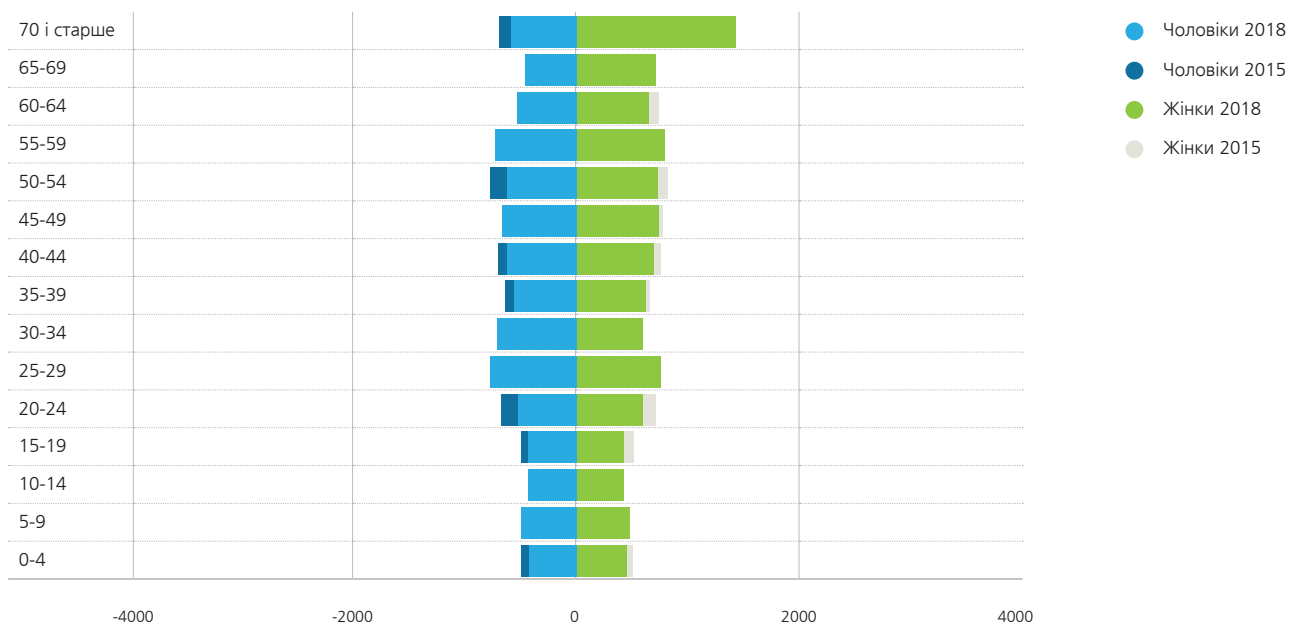

Рис.1.7.
Статеві-вікова піраміда населення Міловського району (2018 та 2015 роки)

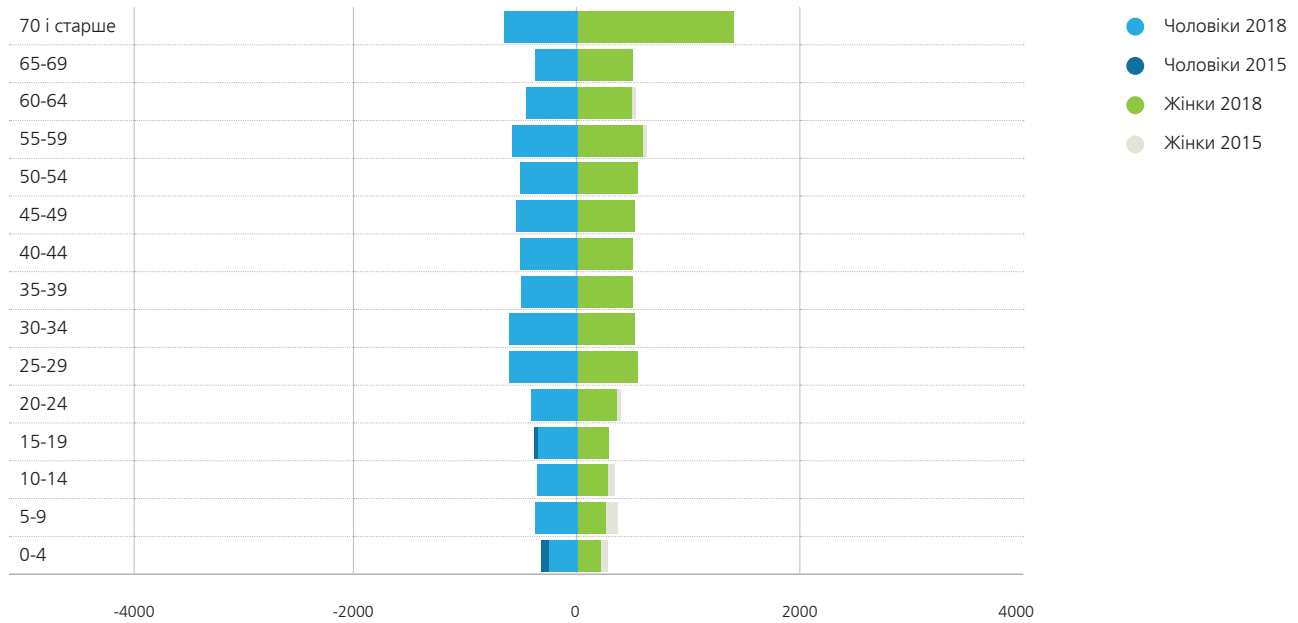

Рис.1.8.
Статеві-вікова піраміда населення Новоайдарського району (2018 та 2015 роки)

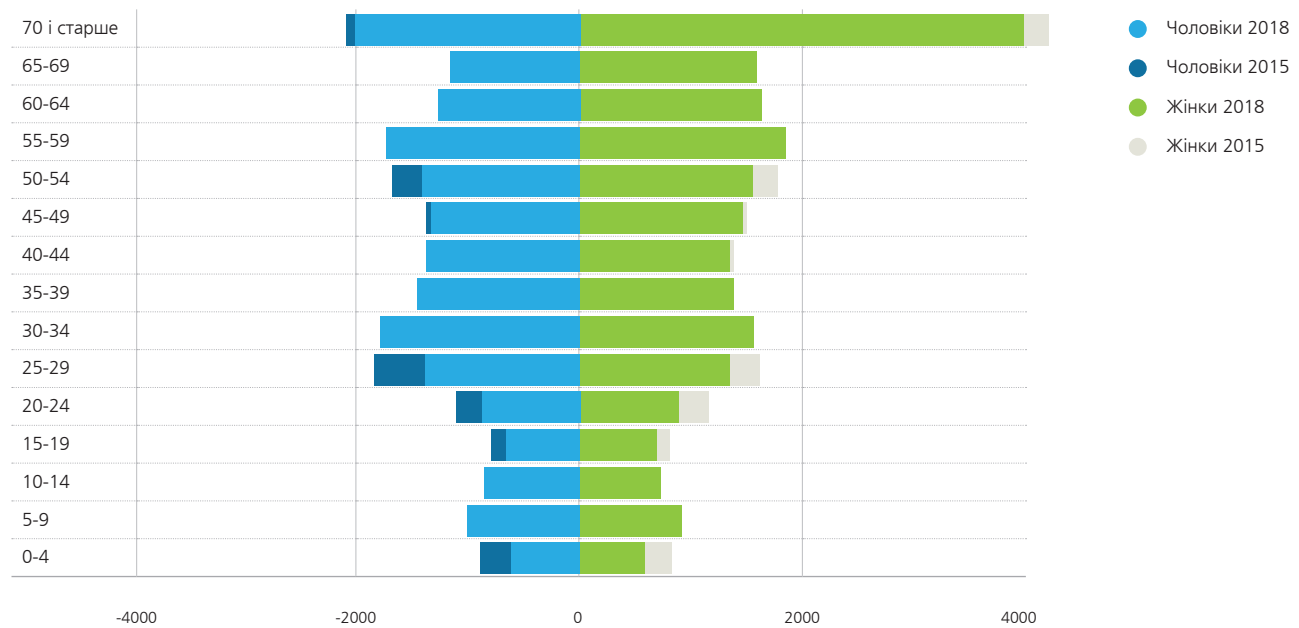

Рис.1.9.
Статеві-вікова піраміда населення Новопокровського району (2018 та 2015 роки)

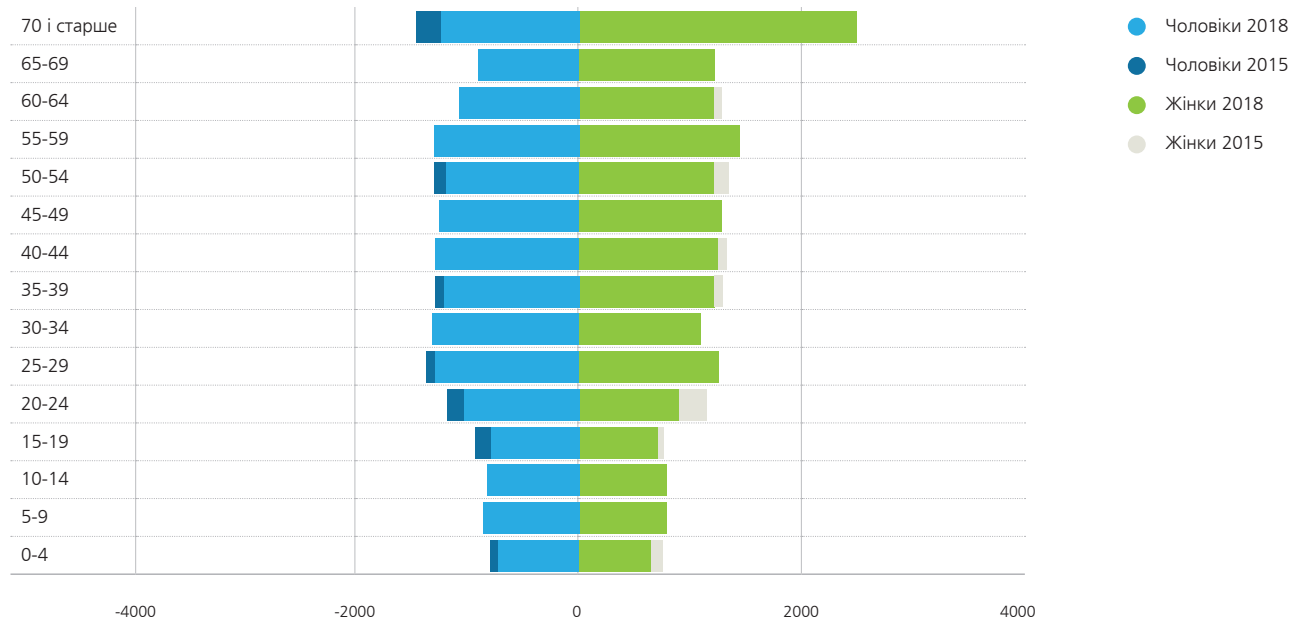

Рис.1.10.
Статеві-вікова піраміда населення Попаснянського району (2018 та 2015 роки)

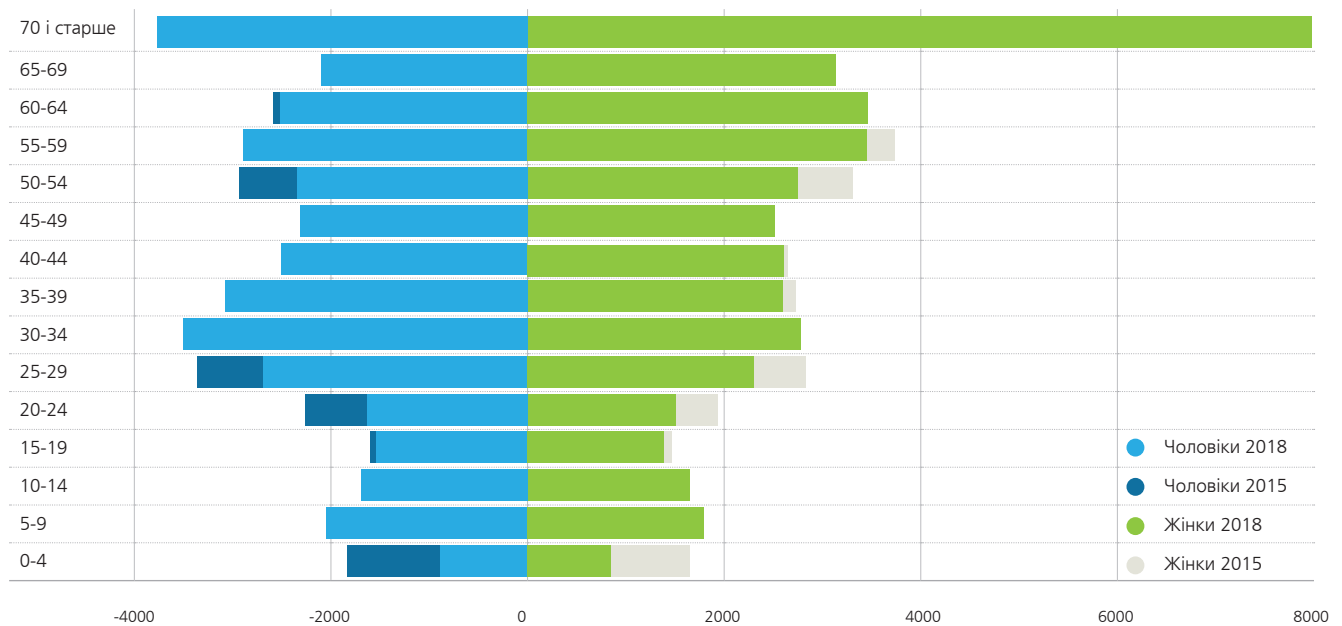

Рис.1.11.
Статеві-вікова піраміда населення Сватівського району (2018 та 2015 роки)

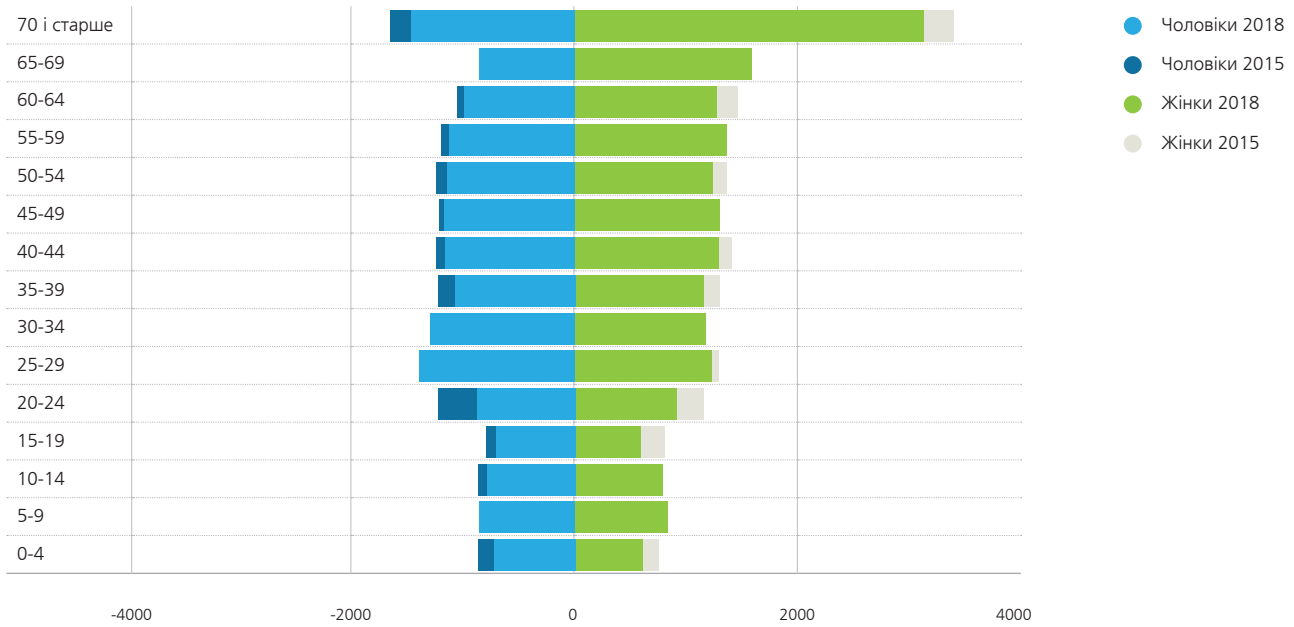

Рис.1.12.
Статеві-вікова піраміда населення Ст.-Луганського району (2018 та 2015 роки)

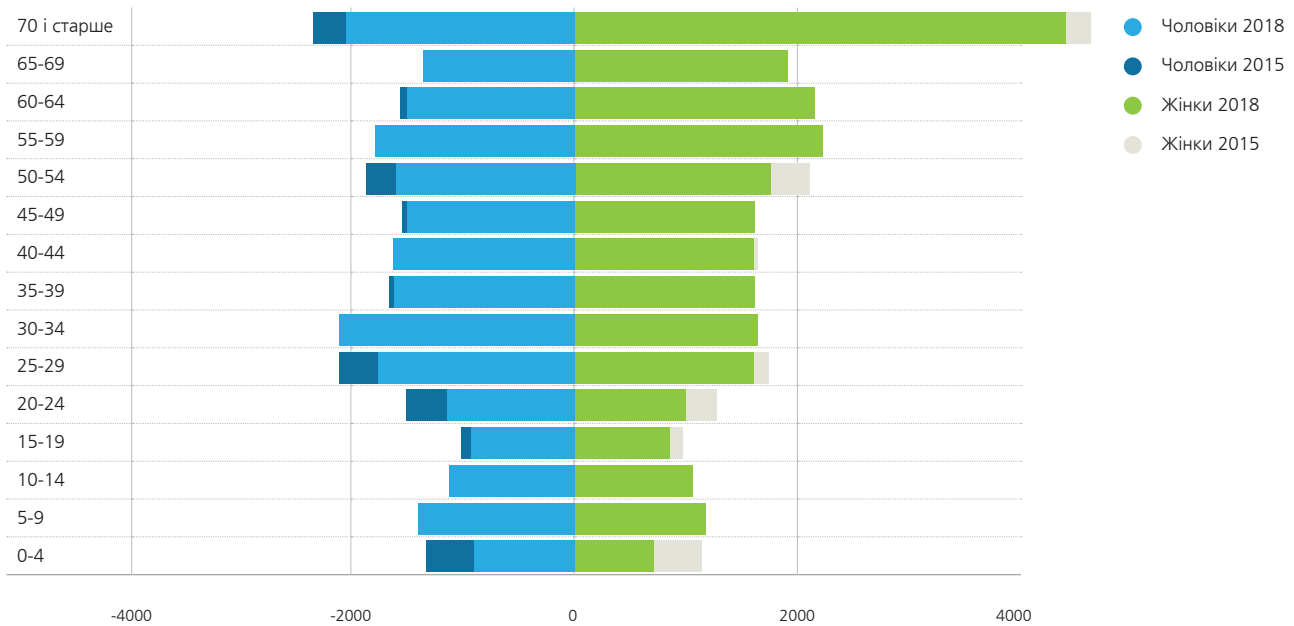

Рис.1.13.
Статеві-вікова піраміда населення Старобільського району (2018 та 2015 роки)

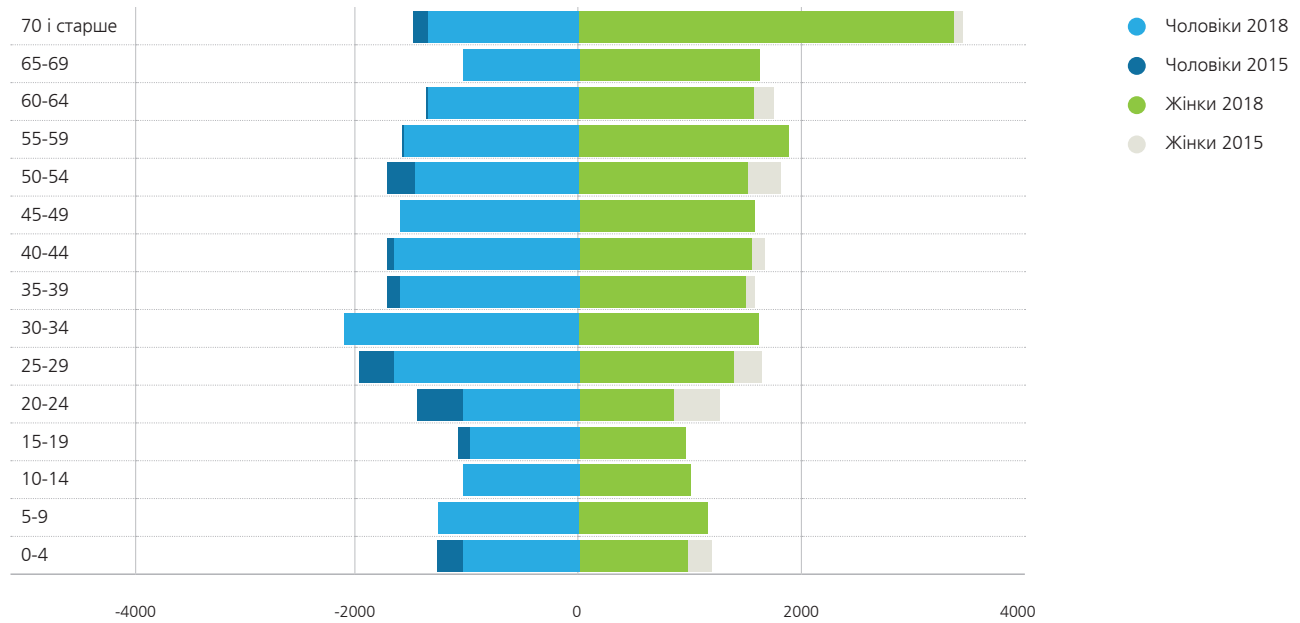
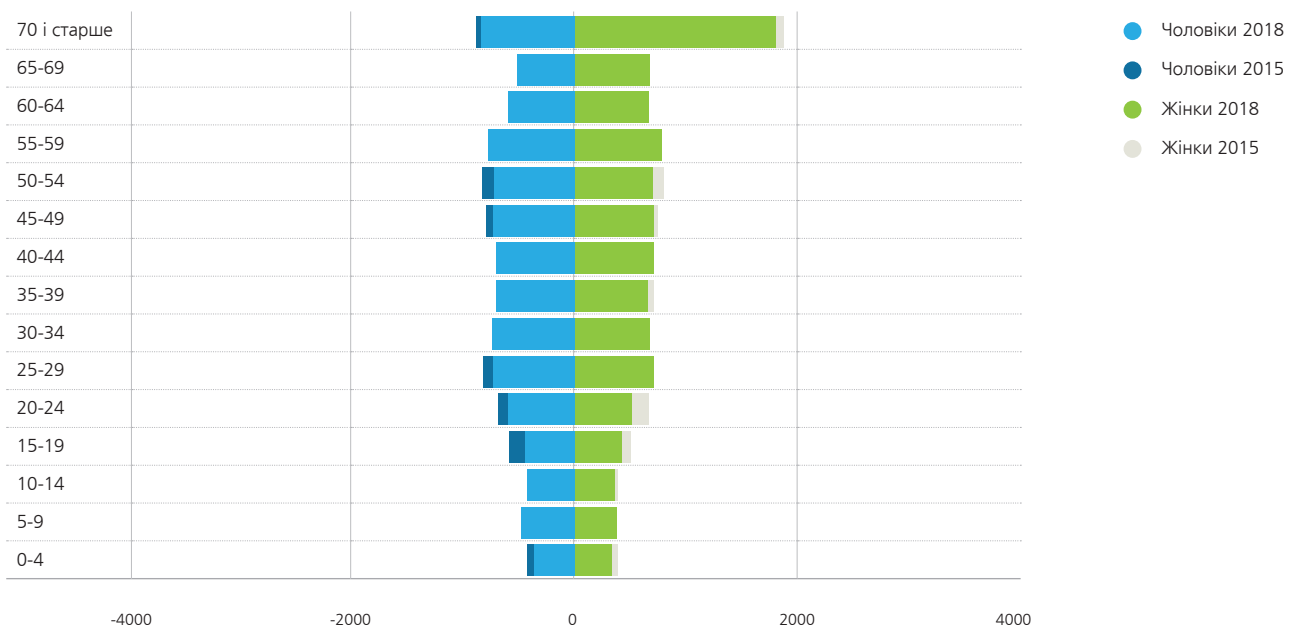

Рис.1.14.
Статеві-вікова піраміда населення Троїцького району (2018 та 2015 роки)

Додаток 2

Рекомендований перелік нових і перспективних професій, підготовка за якими необхідна для розвитку пріоритетних видів економічної діяльності

1. Вугільна та інші підгалузі видобувної промисловості:

гірник підземний, машиніст підземних установок, машиніст підіймальної машини, гірник очисного забою, прохідник і прохідник гірничих схилів, стовбуровий (підземний), електрослюсар підземний, електромеханік гірничого устаткування тощо) та окремими гірничими професіями, що потребують вищої та фахової передвищої освіти (маркшейдер на підземних роботах, інженер гірничий, інженер-електромеханік гірничий, технік-маркшейдер, технік-електромеханік гірничий, диспетчер гірничий тощо) (тут і далі всі назви посад, професій та професійні назви робіт виписані відповідно до Національного класифікатора України ДК 003 «Класифікатор професій» із 8 Змінами до нього) [8].

2. Сільське господарство, виробництво сільськогосподарської продукції тощо:

агроном-дослідник, дослідник/професіонал/фахівець з плодоовочівництва та виноградарства, професіонал з рибальства, сільськогосподарський дорадник, технолог-дослідник/професіонал/технік-технолог, технолог з виробництва та переробки продукції тваринництва, інженер-дослідник із механізації сільськогосподарства, технік-механік із меліорації сільськогосподарського виробництва, технік-механік сільськогосподарського виробництва, технік з промислового рибальства, агротехнік, технік-землевпорядник, технолог з агрономії, фахівець з бджільництва, фахівець з організації та ведення фермерського господарства, фахівець із звірівництва, техніки-технологи з виробництва молочних продуктів, жирів і жирозамінників, полісахаридів, цукристих речовин, м'ясних продуктів, борошняних, кондитерських виробів та харчових концентратів, технік-тех-

нолог з технології харчування, технік-технолог з переробки плодоовочевої продукції, технік-технолог зі зберігання та переробки зерна, виноградар, тютюник, винороб, грибовод, фермер (за спеціалізаціями), робітник фермерського господарства, оператор лінії та установок з консервування овочів і фруктів, оператор лінії у виробництві харчової продукції, пивовар тощо. Зазначимо, що серед нових професій відповідного спрямування вже активно та ефективно здійснюється у провідних агропромислових областях країни (Вінницька, Київська, Полтавська, Миколаївська тощо) підготовка учнів, студентів та слухачів.

3. «Реабілітація довкілля»:

інженер з відтворення природних екосистем, інженер з природокористування, інженер з рекреаційного благоустрою, фахівець з квітникарства, фахівець з ландшафтного дизайну, фахівець з рекреації, інженер-технолог з очищення води, фахівець з геосистемного моніторингу навколишнього середовища, інженер з профілактичних робіт, технік-еколог, природоохоронник, садівник (біля будинку), флорист, машиніст установки сміттєспалювальної пересувної, оператор дезінсекційних установок, оператор стерилізаторів води в ультрафіолетових променях.

4. Енергозбереження, енергоефективність та розвиток відновлювальної енергетики:

фахівець з нетрадиційних видів енергії, фахівець з управління енергозбереженням в будівлях, професіонал/фахівець з енергетичного менеджменту, ергономіст, консультант з енергозбереження в будівлях, консультант із енергозбереження та енергоефективності, техніки з експлуатації вітроенергетичних, гідроенергетичних та сонячних енергетичних установок, електромеханік з обслуговування і ремонту

вітроенергетичної установки, вишкоелектромонтажник, оператор біоенергетичних установок, оператор енергозберігаючого устаткування будівель, майстер з монтажу та обслуговування систем відновлювальної енергетики, електромонтер з ремонту та обслуговування сонячних електроустановок, виконавець робіт з налагоджування та ремонту енергетичного устаткування тощо;

5. Будівництво, реконструкція та відбудова зруйнованих війною об'єктів нерухомості:

інженер-консультант (будівництво), архітектор з реставрації пам'яток архітектури та містобудування, технік з архітектурного планування, технік-технолог (виробництво будівельних матеріалів), дизайнер-виконавець, оформлювач вітрин, приміщень та будівель, виконавець художньо-оформлювальних робіт, вимірювач об'єктів нерухомого майна, деревообробник будівельний, монтажник будівельник, столяр-верстатник (будівельні роботи), монтажник гіпсокартонних конструкцій, монтажник систем утеплення будівель, монтажник-складальник алюмінієвих конструкцій, монтажник-складальник металопластикових конструкцій, опоряджувальник будівельний, покрівельник будівельний, локсмайстер, оператор установки для приготування бітумної емульсії, ізолювальник (будівельні роботи), машиніст термічної установки для розігріву асфальтобетонного покриття, машиніст дорожньо-будівельних машин, машиніст землерийно-будівельних машин, машиніст підіймально-транспортних машин, монтажник інженерних систем будівель, монтажник стельових конструкцій, лицювальник (будівельний), укладальник підлогових покриттів тощо.

6. «Реабілітація територій та населення від наслідків збройного конфлікту»:

інженер з інвентаризації нерухомого майна, інженер з профілактичних робіт, інженер/інструктор з піротехнічних, саперних та вибухових робіт, детектив, приватний детектив, графолог, майстер `службової кінології, рятувальник-кінолог, сапер (розмінування), кінолог, верхолаз, випробувач боєприпасів, підрильник-розрядник боєприпасів тощо.

7. Сфера сервісу (соціальний сегмент):

андрагог, фахівець з урегулювання конфліктів та медіації у соціально-політичній сфері, кар'єрний радник, інструктор з трудової адаптації, інструктор з надання догоспітальної допомоги, гувернер, економка тощо.

8. Сфера малого та середнього бізнесу за різноманітними видами економічної діяльності:

біотехнолог, дизайнери за 21 спеціалізацією, технік-мехатронік, ремонтник-мехатронік, коваль у виробництві готових металевих виробів, демонстратор-консультант із продажу інформаційно-комунікаційного устаткування, зварник, майстер ресторанного обслуговування, груповод, оператор з обробки інформації та програмного забезпечення, оператор інформаційно-комунікаційних мереж, оператор телекомунікаційних послуг, оператор складально-пакувальних машин, машиніст компресорних та холодильних систем, майстер з діагностики та налагодження електронного устаткування автомобільних засобів, монтажник інформаційно-комунікаційних мереж, монтажник інформаційно-комунікаційного устаткування, виробник художніх виробів з дерева та подібних матеріалів (рослинного, тваринного походження), різьбяр (виробництво художніх виробів), робітник з надання послуг у сфері сільського туризму тощо.

Додаток 3

Огляд зайнятості, незайнятості населення Луганської області та загальної ситуації на регіональному ринку праці.

Аналіз сфери прикладання праці та мотивації до цього економічно активного населення в Луганській області за останні 15 років засвідчує доволі неоднозначні процеси та тенденції і на повному, і на офіційному ринках праці. Серед цих характеристик виділимо такі:

а) Питома вага економічно активного населення в загальній чисельності населення області у 2017 році перевищувала відповідні рівні 2005 та 2010 років (63,6 % проти 60,1 % та 61,6 % відповідно), не зважаючи на трикратне її (чисельності економічно активного населення) скорочення в абсолютному вимірюванні (з 1143,2 тисяч осіб у 2005 році та 1094,1 тисяч осіб у 2010 році до 350,4 тисяч осіб у 2017 році). Цей феномен пояснюється, перш за все, фактичним міграційним рухом мешканців ОРДЛО на роботу на підприємства, заклади й установи, розміщені на підконтрольній території країни та формальним «патерналістським» (поїздки пенсіонерів та представників інших незахищених категорій населення для реєстрації статусу внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) рухом. Підтвердженням такого висновку виступає той факт, що після «пікового» значення цього показника у 2015 році (64,7 %), спостерігається його поступове зниження, що пояснюється, окрім іншого, поверненням частини мешканців непідконтрольних територій до домівок, відмовою від подібної зайнятості, посиленням з боку контролюючих органів уваги щодо дотримання вимог до ВПО, виїздом до інших регіонів країни та за її межі. Питома вага Луганської області в чисельності економічно активного населення України скоротилася з 5,2 % у 2010 році до 2,0 % у 2017 році [4, 2].

б) Для рівня зайнятості населення за період, що аналізується, характерна стабільна динаміка з деяким

коливанням (у 2010 році 55,4 % у 2005 році, 57,4 % у 2010 році, 54,6 % у 2015 році та 54,7 % у 2017 році). Рівень зайнятості молоді у 2017 році у віковій групі 15-24 роки складав 32,5 % від загальної чисельності представників цієї групи, що пояснюється їхнім навчанням і підготовкою до дорослого та/чи трудового життя. Водночас для вікової категорії молоді віком 25-29 років за цей період показник складав 67,6 %, віком 30-34 роки – 73,9 %, що свідчить про доволі високий рівень залучення молоді регіону до праці. Слід взяти до уваги, що в абсолютному виразі загальною чисельністю зайнятих в Луганській області скоротилася у 2017 році в 3,6 та 3,5 рази порівняно з 2005 та 2010 роками відповідно. Питома вага зайнятого населення Луганщини в загальній його чисельності по Україні скоротилася з 5,3 % у 2010 році до 1,8 % у 2017 році. Порівняння динаміки чисельності економічно активного населення та зайнятого населення в регіоні дозволяє зробити висновок про те, що зростання першого показника призвело до погіршення зайнятості на ринках праці базового рівня, тобто підвищило навантаження на вакансії/вільні робочі місця при частковому заповненні ВПО їх низькооплачуваного сегменту та зростанням навантаження на регіональні органи виконавчої влади і місцевого самоврядування в частині соціального та пенсійного забезпечення громадян.

в) Доволі суттєві зміни відбуваються в новітній складний період із галузевою структурою зайнятості населення. Так, порівняно з 2015 роком за 3 наступні роки питома вага промисловості втратила своє лідерство (з 30,9 % у 2015 році до 23,3 % у 2017 році) та «передала» його оптовій та роздрібній торгівлі (20,1 % та 23,4 % відповідно). Суттєве зростання в структурі зайнятості характерне для таких видів економічної

діяльності, як «державне управління та оборона» (на 2,4 в.п. – з 6,1 % до 8,5 %) та «сільське господарство» (на 0,9 в.п. – з 12,1 % до 13,0 %). Для більшості інших видів економічної діяльності було характерне зниження питомої ваги, зокрема для транспорту (-0,6 в.п. – з 6,4 % до 5,8 %), освіти (-0,4 в.п. – з 6,8 % до 6,4 %) тощо. Отже, можна констатувати, що в регіоні поступово згортається прикладання праці, перш за все, в сфері виробництва продукції з глибоким переробленням сировини та матеріалів, а трудові ресурси або виходять на фіксований ринок праці для пошуку роботи, або ж частково перерозподіляються в первинний сектор економіки (сільське господарство, видобуток корисних копалин), управлінську, оборонну та торговельну сфери. Для умов сьогодення в Луганській області намітилася тенденція до помітного скорочення формальної та розширення неформальної зайнятості, що призводить до суттєвого погіршення умов зайнятості працівників. Так, наприклад, питома вага неформально зайнятих у загальній чисельності зайнятого населення зросла з 31,5 % у 2015 році до 34,7 % у 2017 році [2,4];

г) У період, що аналізується, в Луганській області намітилась тенденція скорочення чисельності найманих працівників, що відповідає загальним змінам та характеристикам, що відбуваються на повному ринку праці регіону. Так, у 2018 році чисельність найманих працівників зменшилася порівняно з 2015 роком у 2,7 рази (із 306 до 111,5 тисяч осіб). Відповідно до цього знижується й питома вага найманих працівників у загальній чисельності зайнятих (з 56,2 % у 2015 році до 43,8 % у 2017 році). Це відбувається за умов, коли рівень середньомісячної заробітної плати відносно середнього значення цього показника по Україні залишається фактично на одному рівні (93,6 % у 2015 році та 94,2 % у 2018 році) [2];

д) Українська негативною тенденцією є зростання в регіоні рівня безробіття, обчисленого за методологією МОП. Якщо у 2005 році цей показник складав 7,8 %, а в 2010 році – 7,2 %, то в 2015 році було зафіксовано його більш ніж двократне зростання (15,6 %), у 2017 році показник став ще вищим (16,6 %). Луган-

ська (насамперед) та Донецька області через відомі події вийшли на «лідуючі» позиції в країні за цим показником, чого раніше ніколи не було. У 2017 році показник рівня безробіття в Луганській області в 1,7 рази перевищував цей показник по Україні (16,6 % проти 9,5 %) [4].

В узагальненому вигляді безробіття в Луганській області може бути схарактеризоване так:

- ▶ Має один з найгірших показників порівняно з іншими регіонами країни;
- ▶ Довготривале (питома вага безробітних, що перебували на обліку в центрах зайнятості у 2017 році більше 12 місяців складала 37,6 %);
- ▶ Сезонне («аграрно-зимове» – питома вага цієї причини незайнятості – 36,7 %); рівень безробіття має «більш чоловіче обличчя (19,2 % проти 14,0 % у жінок) та міський ландшафт (19,1 % проти 11,7 % у сільській місцевості)»;
- ▶ З доволі високим навантаженням на одне вільне робоче місце/вакансію (18 осіб на кінець 2017 року, 17 осіб на кінець 2018 року), перш за все, у сільському господарстві, інформації та телекомунікації, фінансовій та страховій діяльності (249, 38 та 25 на кінець 2017 року та 194,11 і 89 осіб на кінець 2018 року відповідно), а також серед професій, віднесених до 4 – «Технічні службовці», 6 – «Кваліфіковані робітники сільського та лісового господарств, риборозведення та рибальства» і 8 – «Робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин» Розділів Національного класифікатора України ДК:003 «Класифікатор професій» (32, 99 та 30 на кінець 2017 року і 24, 290 та 27 осіб на кінець 2018 року відповідно);
- ▶ З величезною внутрішньо регіональною диференціацією навантаження на одне вільне робоче місце/вакансію (на кінець 2017 року від 6 у м. Сєвєродонецьку до 21 особи у м. Рубіжному та від 10

- осіб у Попаснянському районі до 281 особи у Білокуракинському районі); динамічним збільшенням з 2015 по 2018 роки кількості вакансій та середнього розміру оплати праці за ними (з 12941 одиниць та 1691 грн. у 2015 році до 20029 одиниць та 4191 грн. у 2018 році);
- Превалюванням у 2018 році на ринку праці запланованого масового скорочення працівників за такими видами економічної діяльності як: державне управління та оборона, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (45,1 % та 26,7 % або 1059 і 627 осіб відповідно);
- Превалюванням за останні 4 роки попиту на робочу силу (питома вага вакансій/вільних робочих місць) в сільському господарстві (29,8 % у 2015 році та 23,8 % у 2018 році), переробній промисловості (11,2 % та 11,8 %), державному управлінні та обороні (10,5 % та 10,8 %) і освіті (10,4 % та 10,0 % відповідно) [3,2].

Додаток 4

Законодавчо-нормативне, програмно-методичне та стандартно-інформаційне забезпечення модернізації освітньої діяльності

Перелік прийнятих протягом останніх років (та тих, що розроблюються у цей час) ключових законодавчих, нормативних, стратегічних, методичних, стандартних і концептуальних документів, які напряду чи опосередковано торкаються діяльності закладів освіти, має такий вигляд:

1. Закон України «Про освіту», прийнятий 5 вересня 2017 року [9];
2. Проект змін до Закону України «Про професійний розвиток працівників» щодо дефініцій термінів «неформальне професійне навчання працівників», «формальне професійне навчання працівників», «підтвердження кваліфікації працівників», «професійне навчання працівників» тощо (стаття 1); організації формального і неформального професійного навчання працівників (стаття 6); форм, навчальних планів і програм професійного навчання працівників (статті 7 та 8); кадрове забезпечення професійного навчання працівників безпосередньо у роботодавця (стаття 9);
3. Проект змін до Кодексу законів про працю України стосовно приведення у відповідність до термінів, що застосовуються в Законі України «Про освіту», статей 5-1, 40, 48, 82, 96, 193-194, 197, 209-210, 212-216, 218-220;
4. Проект Трудового кодексу України щодо приведення у відповідність до термінів, що застосовуються в Законі України «Про освіту», статей 38, 191-194;
5. Проект змін до Закону України «Про зайнятість населення» стосовно приведення у відповідність до термінів, що застосовуються в Законі України «Про освіту», статей 4, 29, 34 та 35;
6. Проект змін до Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» щодо приведення у відповідність до термінів, що застосовуються в Законі України «Про освіту», статті 26 «Права організацій роботодавців, їх об'єднань у сфері вищої, професійно-технічної освіти, навчання на виробництві»;
7. Проект змін до Закону України «Про зовнішню трудову міграцію» стосовно приведення у відповідність до термінів, що застосовуються в Законі України «Про освіту», статей 9 та 13;
8. Проект змін до Закону України «Про формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» щодо приведення у відповідність до термінів, що застосовуються в Законі України «Про освіту», статті 2 «Формування державного замовлення» тощо;
9. Проект Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (2019 рік);
10. Проект Закону України «Про фахову передвищу освіту» (2019 рік);
11. Проект Закону України «Про освіту дорослих» (2019 рік);
12. Проект Закону України «Про Національну систему кваліфікацій» (2019 рік);

13. Проект Закону України «Зміни до Закону України «Про вищу освіту» (щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти)» (2019 рік);
14. Постанова КМУ від 05.12.2018 року за № 1029 «Деякі питання Національного агентства кваліфікацій» [10];
15. Стратегія сталого розвитку «Україна - 2020» (2015 рік) [11];
16. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рік (2013 рік) [12];
17. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року [13];
18. Розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 року за № 1077-р «Про затвердження Плану заходів із впровадження Національної рамки кваліфікацій на 2016–2020 роки» [14];
19. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2017 року за № 440 «Про внесення змін до постанови КМУ від 29.12.2010 року за №1225» щодо відновлення діяльності Міжвідомчої робочої групи з питань розроблення та запровадження Національної рамки кваліфікацій України [15];
20. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 року за № 347 щодо затвердження змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року за № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» [16];
21. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 року за № 776 «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти» [17];
22. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 року за № 660-р «Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» [18];
23. План організації підготовки проектів актів, необхідних для забезпечення реалізації Закону України від 5 вересня 2017 року за № 2145-VIII «Про освіту». На виконання зазначеного рішення Уряду наказом МОН від 13.11.2017 року № 1475 затверджено План підготовки проектів нормативно-правових актів, необхідних для забезпечення реалізації Закону України «Про освіту» [19];
24. Постанова КМУ від 23 листопада 2011 року за № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» [20];
25. Постанова КМУ від 31.05.2017 року за № 373 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження професійних стандартів» [21];
26. Наказ Міністерства соціальної політики України за № 74 від 22 січня 2018 року «Про затвердження Методики розроблення професійних стандартів (zareєстровано у Міністерстві юстиції України 13.02.2018 року за № 165/31617) [22];
27. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти (схвалено Сектором вищої освіти Науково-методичної Ради МОН (протокол від 29.03.2016 року за № 3) [23];
28. Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження кваліфікаційних характеристик (від 31.05.2017 року за № 918)» [24];
29. Постанова КМУ від 31 жовтня 2018 р. № 901, якою внесено зміни до постанови КМУ від 9 серпня 2001 р. № 978 «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах» в частині акредитації освітніх програм на першому (бакалаврському), другому (магістерському), третьому (освітньо-науковому/освітньо-творчому) рівнях вищої освіти та освітньо-кваліфікаційних рівнях «спеціаліст» і «молодший спеціаліст» [25];

30. Розпорядження КМУ від 27.12.2018 року за № 1063-р щодо створення Національного агентства оцінювання якості вищої освіти та затвердження його складу [26];
31. Відповідно до Розділу III «Розвиток людського потенціалу» проекту Середньострокового Плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року Науково-методичною радою Міністерства освіти і науки України за станом на кінець 2018 року розроблено 178 проектів стандартів вищої освіти, з них 108 першого (бакалаврського), 50 другого (магістерського) і 20 третього (освітньо-наукового/ освітньо-творчого) рівнів вищої освіти. Станом на 10 січня 2019 року затверджено 54 стандарти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти;
32. Розроблено пілотний порядок (до прийняття відповідних законодавчих норм) формування регіонального замовлення на підготовку робітничих кадрів відповідно до реальних потреб економіки, регіональних ринків праці, запитів суспільства (наприклад, лист Міністерства освіти і науки України від 04.04.2016 за №1/9-166 «Щодо замовлення на підготовку у професійно-технічних навчальних закладах 2016-2017 навчальний рік»);
33. Закон України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність деяких законодавчих актів України» (28.12.2014 №76-VIII), яким внесено зміни до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», зокрема стосовно того, що реорганізація чи ліквідація закладів освіти комунальної форми власності здійснюється за рішенням місцевих рад [27];
34. МОН України у 2018 році розроблено 9 стандартів професійної (професійно-технічної) освіти з професій, що забезпечують здобуття кваліфікацій 3-5 рівня Національної рамки кваліфікацій за так званими регульованими професіями; 17 стандартів професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом з професій, що забезпечують здобуття кваліфікацій 2-4 рівня Національної рамки кваліфікацій;
35. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 за №196 «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку», якою затверджено Порядок підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, зокрема в сфері підготовки кваліфікованих кадрів відповідно до потреб регіонального ринку праці [28];
36. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 року за № 87, якою затверджено Державний стандарт початкової освіти [29];
37. Накази Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 року за № 405, № 406, № 407 та № 408, якими затверджено типові освітні програми для 2-11 класів закладів загальної середньої освіти [30];
38. Наказ МОН України від 21.03.2018 року за № 268, яким затверджено типові освітні та навчальні програми для 1-2-х класів закладів загальної середньої освіти [31];
39. Накази МОН України від 12.06.2018 року за № 627 та від 25.06.2018 року за № 693, якими затверджено типові освітні програми спеціальних закладів загальної середньої освіти I і II ступенів для дітей з особливими освітніми потребами [32];
40. Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України від 22.02.2018 року, яким затверджено 26 навчальних програм [33];
41. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2015 року за № 298 «Про проведення дослідницько-експериментальної роботи за темою «Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання на базі закладів професійно-технічної освіти» [34];

42. Спільний наказ Міністерства соціальної політики України та Міністерства освіти і науки України від 31.01.2018 року за № 110/85 (zareєстрований у Міністерстві юстиції України 22.02.2018 за № 223/31675), яким затверджено Положення про професійне (професійно-технічне) навчання на основі модульної технології [35];
43. Міністерством соціальної політики України в період з 2012 по 2017 роки затверджено: Порядок підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями; перелік робітничих професій, за якими здійснюється підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями; Перелік суб'єктів підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями (зі змінами, внесеними у 2018 році); Вимоги до підприємств, установ, організацій для підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями; Порядок створення комісії для підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями; Порядок видачі та форми документів про підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями; Положення про Міжвідомчу робочу групу з розгляду питання відповідності підприємств, установ, організацій встановленим Вимогам до підприємств, установ, організацій для підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями; Методичні рекомендації щодо процесу оцінювання та підтвердження результатів неформального професійного навчання за робітничими професіями;
44. На сайті Міністерства соціальної політики та праці України з 5 липня 2018 року створено Реєстр заявок на розроблення та перелік затверджених професійних стандартів. Станом на 01.03 2019 року, до нього включено 111 заявок, з яких 82 (73,9 %) припадає на робітничі професії, а решта потребує наявності вищої освіти (29 або 26,1 %). Із загалу заявок 76 припадає на професії, яким більше 20 років (33 позиції – від 30 до 50 років), 18 – від 10 до 19 років, 17 – до 10 років. Серед зареєстрованих заявок слід виділити розроблення професійних стандартів на такі нові, необхідні для розвитку освітньої сфери чи перспективні на ринках праці професії: викладачі університетів та вищих навчальних закладів; методист закладу професійної (професійно-технічної) освіти; педагог професійного навчання; майстер виробничого навчання; електрогазозварник; електрозварник ручного зварювання; електрозварник труб на стані; електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування; слюсар-ремонтник; стропальник; мехатронік; інженер-програміст тощо. Серед затверджених професійних стандартів необхідно виділити такі професії: вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти; стюард (послуги у дорозі), машиніст електровоза, складач поїздів, монтер колії, фахівець з публічних закупівель, перекладач жестової мови (сурдоперекладач) [36];
45. За 8-річний період з моменту прийняття в 2010 році останньої версії Національного класифікатора України ДК:003 «Класифікатор професій» (далі – КП) до нього було внесено 8 офіційних змін та доповнень, зокрема включено більш як 150 нових назв професій та посад.
- Серед найбільш важливих для ринку праці та ринку професійних (професійно-технічних) освітніх послуг виділимо такі нові професії:
- майстер з монтажу та обслуговування систем відновлювальної енергетики, електромонтер з ремонту та обслуговування сонячних електроустановок, виконавець робіт з налагоджування та ремонту енергетичного устаткування, майстер службової кінології, рятувальник-кінолог, сапер (розмінування), випробовувач боєприпасів, андрагог, фахівець з урегулювання конфліктів та медіації у соціально-політичній сфері, кар'єрний радник, технік-мехатронік, ремонтник-мехатронік, коваль у виробництві готових металевих виробів, демонстратор-консультант із продажу інформаційно-комунікаційного устаткування тощо.

Додаток 5

Законодавчо-нормативне, програмно-методичне та стандартно-інформаційне забезпечення модернізації освітньої діяльності

Перелік закладів фахової передвищої та вищої освіти в Луганській області *

№ з/п	Назва закладу вищої освіти	Контингент студентів за роками, осіб	
		2017	2018
Заклади вищої освіти III-IV рівнів акредитації			
1	Луганський державний медичний університет	895	1077
2	Донбаський державний технічний університет**	1329	-
3	Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка	656	948
4	Луганський національний університет імені Тараса Шевченка	5990	6670
5	Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля	4817	6307
6	Інститут хімічних технологій Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (Рубіжне)	1077	1017
7	Луганський національний аграрний університет***	-	2353
УСЬОГО:		14764	18372
Заклади вищої освіти I-II рівнів акредитації			
1	Відокремлений підрозділ «Старобільський технікум Луганського національного аграрного університету України»	544	507
2	Коледж Луганської державної академії культури і мистецтв	101	115
3	Северодонецький хіміко-механічний технікум Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля	738	738
4	Відокремлений підрозділ «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»	430	457
5	Відокремлений підрозділ «Кадіївський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»	143	63
6	Відокремлений підрозділ «Рубіжанський політехнічний коледж імені О. Є. Порай-Кошиці Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»	834	771

7	Відокремлений підрозділ «Брянківський коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»	173	170
8	Коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка	195	226
9	Відокремлений підрозділ «Старобільський гуманітарно-педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»	237	291
10	Лисичанський державний гірничо-індустріальний коледж	612	536
11	Державний вищий навчальний заклад «Лисичанський нафтохімічний технікум»	201	199
12	Первомайський індустріально-педагогічний технікум	104	94
13	Рубіжанський індустріально-педагогічний технікум	446	676
14	Лисичанське державне медичне училище	330	333
15	Кремінське обласне медичне училище	178	149
16	Старобільське обласне медичне училище	297	172
17	КЗ «Сєвєродонецьке музичне училище ім. С. С. Прокоф'єва»	159	155
УСЬОГО:		5722	5652

*Матеріали Департаменту освіти і науки Луганської обласної адміністрації (лист за № 01/04/02 – 837 від 28.02. 2019 року).

**Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від № 587 від 05 червня 2018 року Донбаський державний технічний університет реорганізовано шляхом приєднання до Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

***У 2014 році Луганський національний аграрний університет переміщений до м. Харків. У 2018 році відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.08.2018№ 925 встановлено юридична адреса Луганського національного аграрного університету встановлена у м. Старобільськ.

Додаток 6

Перелік закладів професійної (професійно-технічної) освіти в Луганській області (за станом на початок 2019 року)

Заклади ППТО, підпорядковані МОН України

- ▶ Біловодський професійний аграрний ліцей
- ▶ Білокуракинський професійний аграрний ліцей
- ▶ Золотівський професійний ліцей
- ▶ Кременський професійний ліцей
- ▶ Лисичанське ВПУ №94
- ▶ Лисичанський професійний торгово-кулінарний ліцей
- ▶ Марківський професійний аграрний ліцей
- ▶ Новоайдарський професійний аграрний ліцей
- ▶ Новопсковський професійний аграрний ліцей
- ▶ Попаснянський професійний ліцей залізничного транспорту
- ▶ Привільський професійний ліцей (Відповідно до наказу МОН № 885 від 21.06.2017р. «Про реорганізацію професійно-технічних навчальних закладів міста Лисичанська Луганської області» припинено Державний професійно-технічний навчальний заклад «Лисичанський професійний ліцей» (код ЄДРПОУ 02541183), Державний професійно-технічний навчальний заклад «Лисичанський професійний гірничо-промисловий ліцей» (код ЄДРПОУ 02540261) шляхом їх приєднання до Державного професійно-технічного навчального закладу «Привільський професійний ліцей» (код ЄДРПОУ 02540752).
- ▶ Рубіжанський хіміко-технологічний ліцей (Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 21.06.2017 року № 886 «Про реорганізацію професійно-технічних навчальних закладів міста Рубіжного Луганської області» припинено існування Рубіжанського професійного ліцею через приєднання до Рубіжанського професійного хіміко-технологічного ліцею)

- ▶ Сватівський професійний аграрний ліцей
- ▶ Сєвєродонецьке вище професійне училище
- ▶ Сєвєродонецьке ВПУ №92
- ▶ Сєвєродонецький професійний будівельний ліцей
- ▶ Сєвєродонецький професійний ліцей
- ▶ Старобільський професійний ліцей
- ▶ Щастинський професійний ліцей

Заклади ППТО, структурні підрозділи закладів вищої освіти

- ▶ ВП РЦПО Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (Відокремлений підрозділ «Регіональний центр професійної освіти Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» створений відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 23.07.2015 р. № 790 «Деякі питання Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (зі змінами від 30.09.2016 р. № 1173) шляхом злиття відокремлених підрозділів: Професійний ліцей ЛНУ імені Тараса Шевченка, Щастинський професійний ліцей автомобільного транспорту ЛНУ імені Тараса Шевченка, Рубіжанський професійний електромеханічний ліцей ЛНУ імені Тараса Шевченка).

Заклади ППТО інших типів

- ▶ Первомайський індустріально-педагогічний технікум
- ▶ Рубіжанський індустріально-педагогічний технікум

Додаток 7

Перелік назв професій (професійних назв робіт, посад, для молодших спеціалістів – спеціальностей), за якими у 2018 році здійснювався випуск учнів та слухачів ЗППО Луганської області

Назва професії (професійної назви роботи, посади, для молодших спеціалістів - спеціальності)	Код КП	Кількість учнів та слухачів	Кількість слухачів	Питома вага слухачів за професією, %	Питома вага кількості студентів/ слухачів за професією в загальній чисельності отримувачів професійних кваліфікацій, %
Бджоляр	6123	12	-	-	0,3
Візажист	5141	44	-	-	1,3
Візажист-стиліст	5141	19	-	-	0,5
Водій автотранспор-тних засобів	8322	223	29	13,0	6,4
Газозварник	7212	41	-	-	1,2
Газорізальник	7212	22	-	-	0,6
Електрослюсар підземний	7241	24	-	-	0,7
Електрогазо-зварник	7212	205	59	28,8	5,8
Електрозварник ручного зварювання	7212	73	-	-	2,0
Електромон-тажник з освітлення та освітлювальних мереж	7137	45	-	-	1,3
Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустат-кування	7241	48	11	22,9	1,4
Електромонтер охоронно-пожежної сигналізації	7244	57	-	-	1,6
Електрослюсар підземний	7241	17	-	-	0,5
Касир (в банку)	4212	14	-	-	0,4
Кондитер	7412	226	9	4,0	6,5
Канторський (офісний) службовець (бухгалтерія)	4121	54	-	-	1,5
Кравець	7433	73	39	53,4	2,0
Кухар	5122	298	26	8,7	8,5

Лаборант хіміко-бактеріологічного аналізу	8229	15	-	-	0,4
Лицювальник-плиточник	7132	73	-	-	2,0
Майстер ресторанного обслуговування	5129	22	-	-	0,6
Маляр	7141	72	10	13,9	2,0
Манікюрник	7433	136	50	36,8	3,8
Машиніст електровоза	8311	7	-	-	0,2
Машиніст крана автомобільного	8332	18	-	-	0,5
Машиніст тепловоза	8311	29	-	-	0,8
Молодший спеціаліст. Автомобільний транспорт	-	22	-	-	0,6
Молодший спеціаліст. Електроніка	-	14	-	-	0,4
Молодший спеціаліст. Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка	-	12	-	-	0,3
Молодший спеціаліст. Комп'ютерна інженерія	-	16	-	-	0,5
Молодший спеціаліст. Облік і оподаткування	-	11	-	-	0,3
Молодший спеціаліст. Харчові технології	-	42	-	-	1,2
Монтажник гіпсокартонних конструкцій	7129	29	9	32,1	0,8
Муляр	7122	88	-	-	2,8
Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних	4121	16	-	-	0,5
Оператор дистанційного пульта керування у хімічному виробництві	8154	5	-	-	0,1
Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення	4113	71	-	-	2,0
Оператор комп'ютерного набору	4112	63	-	-	1,8
Оператор поста централізації	8312	18	-	-	0,5
Офіціант	5123	30	-	-	0,8
Охоронник	5169	64	7	10,9	1,8
Педикюрник	5141	27	-	-	0,8
Перукар (перукар-модел'єр)	5141	194	91	46,9	5,5
Пічник	7122	24	-	-	0,7
Продавець непродовольчих товарів	5220	30	-	-	0,8

Продавець продовольчих товарів	5220	46	-	-	1,3
Рихтувальник кузовів	7213	18	-	-	0,5
Робітник з комплексного обслуговування й ремонту будівель	7129	22	-	-	0,6
Слюсар з експлуатації та ремонту газового устаткування	7233	17	-	-	0,5
Слюсар з контрольно-вимірвальних приладів та автоматики (електромеханіка)	7241	60	-	-	1,7
Слюсар з ремонту автомобілів	7231	62	-	-	1,7
Слюсар з ремонту рухомого складу	7233	29	-	-	0,8
Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування	7233	200	-	-	5,6
Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва	8331	249	15	6,0	7,1
Черговий стрілочного поста	8312	18	-	-	0,5
Штукатур	7133	184	-	-	5,2
ВСЬОГО випущено учнів та слухачів		3548	355	10,0	100,0

Додаток 8

Рейтингове оцінювання діяльності, ресурсів та кадрового потенціалу ЗППО Луганської області неаграрного спрямування

Показник	Навчальні/календарні роки			Зміна показників 2017/2018 н. р. до 2016/2017 н. р.		Зміна показників 2017/2018 н. р. до 2013/2014 н. р.	
	2013-2014 (дані зведені за 3 ЗППО, що об'єдналися)	2016-2017	2017-2018	%	Місце за обласним рейтингом серед ЗППО неаграрного спрямування (показник графі 5)	%	Місце за обласним рейтингом серед ЗППО неаграрного спрямування (показник графі 7)
1	2	3	4	5	6	7	8
Регіональний центр професійної освіти ЛНУ імені Тараса Шевченка							
1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	1078	632	642	101,6	8	59,6	14
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	113	24	25	104,2	2	22,1	9
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	50	24	25	104,2	4	50,0	10
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	0	0	0	-	10	-	10
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	883	487	523	107,4	5	59,2	10
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	505	235	178	75,7	15	35,3	14
7. Чисельність учнів-випусників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	252	123	78	63,4	14	31,0	14
8. Працевлаштувалося учнів-випусників, осіб	261	169	145	85,8	14	55,6	10
9. Рівень працевлаштування за отриманою професією, %	51,7	71,9	81,5	113,4	10	-	За показником Графі 4 (тут і далі визначається якісна характеристика останнього року) 2
10. Продовжують навчання (учні-випусники), осіб	128	48	32	66,7	11	25,0	12
11. Рівень продовження навчання випусників, %	25,3	20,4	18,0	88,2	8	-	За показником Графі 4 10
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випусників, зокрема прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	116	18	1	5,6	14	0,9	1
13. Рівень не-працевлаштування випусників. %	23,0	7,7	0,5	6,5	1	-	За показником Графі 4 1
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	101,0	48,1	48,5	100,0	4	51,8	14
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	33,0	50,0	13,9	27,8	12	42,2	11
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	360	720	720	100,0	1	у 2,0 рази	2

17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	92,3	100,0	100,0	100,0	9	108,3	9
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	185	101	108	106,9	4	58,4	14
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	31	18	55	у 3,1 рази	1	у 1,8 рази	5
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	32	17	16	94,1	11	50,0	14
21. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од.	-	-	-	-	13	-	12
22. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	-	-	-	-	12	-	10
Сума рейтингових балів					183		208

Загальна сума балів – 391

Середнє значення за всім масивом вибірки –391 /44= 8,89

Місце серед 16 ЗППО - 13

Лисичанський торгово-кулінарний професійний ліцей

1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	211	186	213	114,5	4	100,9	2
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	45	18	37	у 2,1 рази	1	82,2	4
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	30	18	30	у 1,6 рази	1	100,0	3
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	15	-	7	у 7,0 разів	2	46,7	4
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	164	132	159	120,5	2	96,7	3
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	74	50	68	136,0	5	91,9	6
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	14	21	22	104,8	7	у 1,6 рази	5
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	39	7	30	у 4,3 рази	2	100,0	3
9. Рівень працевлаштування за отриманою професією, %	52,7	14,0	44,1	у 3,1 рази	2	-	За показни-ком Графи 4 8
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	12	9	5	55,6	13	41,7	11
11. Рівень продовження навчання випускників, %	16,2	18,0	7,4	41,1	14	-	За показни-ком Графи 4 13
12. Чисельність не-працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	23	30	30	100,0	8	130,4	10
13. Рівень не- працевлаштування випускників. %	31,1	60,0	44,1	73,5	7	-	За показни-ком Графи 4 14
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	41,0	36,0	41,0	113,9	1	100,0	2
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	-	-	-	-	14	-	13
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	-	-	-	--	13	-	13
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	100,0	100,0	100,0	100,0	9	100,0	9

18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	36	22	28	127,3	1	77,8	12
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	5	7	8	114,3	5	у 1,6 рази	6
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	4	4	4	100,0	7	100,0	5
21. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од.	2	19	16	84,2	8	у 8,0 разів	6
22. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	-	10	4	40,0	5	у 4,0 рази	4
Сума рейтингових балів					131		157

Загальна сума балів – 288

Середнє значення за всім масивом вибірки –288 /44= 6,55

Місце серед 16 ЗППО–1-3

Лисичанське вище професійне училище 394

1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	367	344	370	107,6	6	100,8	3
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	9	135	0	-	16	-	16
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	9	135	0	-	16	-	16
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	-	-	-	-	10	-	10
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	204	219	358	117,8	3	126,0	1
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	157	125	144	115,2	7	92,0	5
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	41	71	118	у 1,6 рази	2	у 2,9 рази	3
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	3	6	32	у 5,3 рази	1	у 10,7 рази	1
9. Рівень працевлаштування за отриманою професією, %	1,9	4,8	22,2	у 4,6 рази	1	-	За показни-ком Графи 4 12
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	46	52	48	92,3	6	104,0	7
11. Рівень продовження навчання випускників, %	29,3	41,6	33,3	80,0	10	-	За показни-ком Графи 4 8
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	108	67	63	94,0	6	58,0	8
13. Рівень не працевлаштування випускників. %	68,8	53,6	43,8	81,7	8	-	За показни-ком Графи 4 13
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	92,0	86,0	93,0	108,1	2	101,0	1
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	-	-	-	-	14	-	13
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	-	-	-	-	13	-	13
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	100,0	100,0	100,0	100,0	9	100,0	9
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	59	52	66	126,9	2	112,0	2

19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	6	6	7	116,7	4	116,7	8
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	5	7	9	128,6	1	у 1,8 рази	1
21. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од.	-	-	17	у 17,0 разів	1	у 17,0 разів	3
22. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	--	-	2	у 2,0 рази	3	у 2,0 рази	5
Сума рейтингових балів	299				141		158

Загальна сума балів – 299

Середнє значення за всім масивом вибірки –299/44= 6,80

Місце серед 16 ЗППО– 4-5

Первомайський індустріально-педагогічний технікум

1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	-	28	69	у 2,5 рази	1	-	-
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	-	29	5	17,2	12	-	13
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	-	29	5	17,2	12	-	14
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	-	-	-	-	10	-	10
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	-	32	51	у 1,6 рази	1	-	-
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	-	4	11	у 2,8 рази	1	-	-
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	-	4	11	у 2,8 рази	16	-	-
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	-	1	1	100,0	11	-	-
9. Рівень працевлаштування за отриманою професією, %	-	25,0	9,1	36,4	14	За показни-ком Графи 4 15	
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	-	3	10	у 3,3 рази	2	-	-
11. Рівень продовження навчання випускників, %	-	75,0	90,9	121,2	2	За показни-ком Графи 4 1	
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, зокрема прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	-	0	0	0	-	-	-
13. Рівень не працевлаштування випускників. %	-	0	0	0	-	За показни-ком Графи 4 -	
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	-	-	-	-	-	-	-
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	-	100,0	100,0	100,0	7	-	-
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	-	-	-	-	-	-	-
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	-	100,0	100,0	100,0	9	-	9
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	-	8	9	112,5	3	-	-
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	-	5	2	40,0	14	-	-

20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	2	2	100,0	7	-	-
21. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од.	-	-	-	13	-	-
22. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	-	-	-	12	-	-
Сума рейтингових балів				143		62

Загальна сума балів – 205

Середнє значення за всім масивом вибірки –205/24= 8,54

Місце серед 16 ЗППО – 9-11

Попаснянський професійний ліцей залізничного транспорту

1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	359	325	344	105,8	7	95,8	5
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	31	29	30	103,4	3	96,8	2
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	14	11	12	109,1	2	85,7	5
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	9	11	8	72,7	4	88,9	3
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	14	13	3	23,1	15	21,4	13
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	131	88	107	121,6	6	81,7	11
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	111	80	80	100,0	9	72,1	8
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	68	51	58	113,7	9	85,3	6
9. Рівень працевлаштування за отриманою професією, %	51,9	58,0	54,2	93,4	13	-	За показни-ком Графи 7
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	14	13	3	23,1	15	21,4	13
11. Рівень продовження навчання випускників, %	10,7	14,7	2,8	19,0	15	-	За показни-ком Графи 4 15
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	48	24	28	116,7	11	58,3	9
13. Рівень не-працевлаштування випускників. %	36,6	27,2	26,2	96,3	9	-	За показни-ком Графи 4 11
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	100,0	100,0	100,0	100,0	4	100,0	2
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	-	-	-	-	14	-	13
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	-	-	-	-	13	-	13
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	100,0	100,0	100,0	100,0	9	100,0	9
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	57	50	50	100,0	5	87,7	7
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	5	13	12	92,3	7	у 2,4 рази	1
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	5	5	4	80,0	14	80,0	10

21. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од	-	3	2	66,7	9	у 2.0 рази	8
22. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	-	-	-	-	12		10
Сума рейтингових балів					205		181

Загальна сума балів – 386
Середнє значення за всім масивом вибірки –386/44= 8,77
Місце серед 16 ЗППО – 12

Привільський професійний ліцей

1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	755	581	544	93,6	12	72,1	12
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	73	57	10	17,5	11	13,7	12
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	73	57	10	17,5	11	13,7	13
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	-	-	-	-	10	-	10
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	550	467	475	101,7	7	86,4	7
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	264	152	136	89,5	13	51,5	13
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	210	117	88	75,2	12	41,9	12
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	86	48	45	93,8	13	52,3	11
9. Рівень працевлаштування за отриманою професією, %	32,6	31,6	33,1	104,7	11	-	За показни-ком Графи 4 10
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	22	24	16	66,7	11	72,7	10
11. Рівень продовження навчання випускників, %	8,3	15,8	11,8	74,7	12	-	За показни-ком Графи 4 12
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, зокрема прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	156	78	75	96,2	7	48,1	7
13. Рівень не працевлаштування випускників. %	59,1	51,3	55,1	107,4	10	-	За показни-ком Графи 4 15
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	42,3	32,0	31,0	96,9	8	73,3	13
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	-	-	-	-	14	-	13
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	-	-	-	-	13	-	13
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	100,0	100,0	100,0	100,0	9	100,0	9
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	134	105	83	79,0	15	61,9	13
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	21	27	24	88,9	9	114,3	9
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	22	20	15	75,0	16	68,2	13
21. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од	4	1	-	-	13	-	12

22. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	-	7	-	-	12	-	10
Сума рейтингових балів					246		249
Загальна сума балів – 495							
Середнє значення за всім масивом вибірки –495 /44= 11,25							
Місце серед 16 ЗППО – 16							

Рубіжанський індустріально-педагогічний технікум

1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	73	71	50	70,4	16	68,5	14
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	-	-	-	-	14	-	15
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	-	-	-	-	14	-	15
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	-	-	-	-	10	-	10
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	-	-	-	-	-	-	-
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	69	67	66	98,5	11	95,7	4
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	-	23	25	108,7	6	у 25 разів	1
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	-	-	-	-	-	-	-
9. Рівень працевлаштування за отриманою професією, %	-	-	-	-	-	-	За показни-ком Графи 4 -
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	69	67	50	74,6	10	72,5	9
11. Рівень продовження навчання випускників, %	100,0	100,0	75,8	75,8	11		За показни-ком Графи 4 3
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	-	-	16	у 16 разів	15	у 16 разів	14
13. Рівень не працевлаштування випускників. %	0	0	14,2	у 14,2 рази	15		За показни-ком Графи 4 6
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	100,0	100,0	100,0	100,0	4	100,0	2
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	100,0	100,0	100,0	100,0	7	100,0	6
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	330	330	330	100,0	6	100,0	7
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	100,0	100,0	100,0	100,0	9	100,0	9
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	25	26	23	88,5	11	92,0	5
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	5	7	4	57,2	13	80,0	12
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	3	3	3	100,0	7	100,0	5
21. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од.	-	-	-	-	13	-	12
22. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	-	-	-	-	12	-	10

Сума рейтингових балів				204	159		
Загальна сума балів – 363							
Середнє значення за всім масивом вибірки –363 /38= 9,55							
Місце серед 16 ЗППО – 14-15							
Сєверодонецький професійний будівельний ліцей							
1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	218	190	229	120,5	3	105,0	1
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	69	71	42	59,2	6	60,9	8
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	23	22	17	77,3	7	73,9	7
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	19	-	-	-	10	-	10
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	113	82	94	114,6	4	83,2	8
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	134	73	120	у 1,6 рази	3	89,6	9
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	127	42	67	у 1,6 рази	1	52,8	11
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	71	54	67	124,1	6	94,4	4
9. Рівень працевлаштування за отриманою професією, %	53,0	74,0	55,8	75,4	15	-	За показни-ком Графи 4 5
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	12	7	28	у 4,0 рази	1	у 2,3 рази	2
11. Рівень продовження навчання випускників, %	9,0	10,0	23,3	у 2,3 рази	1	-	За показни-ком Графи 9
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	51	10	20	у 2,0 рази	13	39,2	6
13. Рівень не працевлаштування випускників. %	38,1	13,7	16,7	121,9	12	-	За показни-ком Графи 4 8
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	80,0	72,0	74,0	102,8	3	92,5	7
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	100,0	100,0	100,0	100,0	7	100,0	6
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	200	200	200	100,0	6	100,0	7
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	100,0	100,0	100,0	100,0	9	100,0	9
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	41	32	32	100,0	5	78,0	4
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	23	29	10	34,5	6	43,5	10
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	5	5	6	120,0	15	120,0	12
21. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од	0	0	17	у 17,0 разів	1	у 17,0 разів	3
22. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	0	0	55	у 55,0 разів	1	у 55,0 разів	2
Сума рейтингових балів				135	148		

Загальна сума балів – 283
Середнє значення за всім масивом вибірки –283/44= 6,43
Місце серед 16 ЗППО– 1-3

Сєвєродонецький професійний ліцей

1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	423	302	345	114,2	5	81,6	9
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	89	161	76	47,2	7	85,4	3
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	8	25	10	40,0	8	125,0	2
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	61	76	57	75,0	3	93,4	2
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	229	124	120	96,8	10	52,4	10
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	264	227	224	98,7	10	84,8	10
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	117	78	71	91,0	10	60,7	10
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	217	173	200	115,6	7	92,2	5
9. Рівень працевлаштування за отриманою професією, %	82,2	76,2	89,3	117,2	9	-	За показни-ком Графи 4 1
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	20	13	15	115,4	4	75,0	8
11. Рівень продовження навчання випускників, %	7,6	5,7	6,6	115,8	3	-	За показни-ком Графи 4 14
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	27	18	9	50,0	3	33,3	3
13. Рівень не працевлаштування випускників. %	10,2	7,9	4,0	50,6	4	-	За показни-ком Графи 4 3
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	100,0	95,0	81,0	85,3	12	81,0	10
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	100,0	100,0	100,0	100,0	7	100,0	6
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	420	420	420	100,0	6	100,0	7
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	100,0	100,0	100,0	100,0	9	100,0	9
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	50	45	44	97,8	8	88,0	6
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	8	12	7	58,3	12	87,5	11
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	8	8	7	87,5	12	87,5	9
21. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од.	1	24	8	33,3	10	у 8,0 разів	6
22. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	-	12	-	-	12	-	10
Сума рейтингових балів					171		154

Загальна сума балів – 325
Середнє значення за всім масивом вибірки –325 /44= 7,39
Місце серед 16 ЗППО – 6

Старобільський професійний ліцей

1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	332	321	268	83,5	14	80,7	10
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	21	38	17	44,7	8	81,0	5
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	21	14	13	92,9	9	61,9	12
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	0	8	0	-	10	-	10
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	241	217	197	90,8	13	81,7	5
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	112	176	101	57,4	2	90,2	2
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	71	45	75	у 1,7 рази	11	105,6	7
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	92	86	68	79,1	15	73,9	7
9. Рівень працевлаштування за отриманою професією, %	82,1	48,9	67,3	137,6	7	-	За показником Графи 4 4
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	14	41	16	39,0	14	114,3	6
11. Рівень продовження навчання випускників, %	15,2	23,3	15,6	66,7	13	-	За показником Графи 4 11
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	6	16	15	93,8	5	у 2,5 рази	12
13. Рівень не працевлаштування випускників %	5,4	9,1	14,9	у 1,6 рази	14	-	За показником Графи 4 7
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	83	80	67	83,8	13	80,7	11
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	100,0	100,0	100,0	100,0	7	100,0	6
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	260	260	260	100,0	6	100,0	7
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	100,0	100,0	100,0	100,0	9	100,0	9
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	58	57	49	86,0	13	84,5	9
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	6	23	14	60,9	11	у 2,3 рази	3
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	9	9	11	122,2	2	122,2	2
21. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од.	1	22	20	90,9	6	у 20,0 разів	2
22. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	-	-	-	-	12	-	10
Сума рейтингових балів					214		157

Загальна сума балів – 371

Середнє значення за всім масивом вибірки – $371/44 = 8,43$

Місце серед 16 ЗППО – 9-11

Додаток 9

Рейтингове оцінювання ЗППО Луганської області аграрного спрямування

Показники	Навчальні/календарні роки			Зміна показників 2017/2018 н. р. до 2016/2017 н. р.		Зміна показників 2017/2018 н. р. до 2013/2014 н. р.	
	2013-2014	2016-2017	2017-2018	%	Місце за обласним рейтингом серед аграрних професійних ліцеїв (показник Графи 5)	%	Місце за обласним рейтингом серед аграрних професійних ліцеїв (показник Графи 7)
Біловодський аграрний ліцей							
1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	166	137	120	87,6	5	72,3	4
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	10	3	5	1,7 рази	2	50,0	6
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	4	3	5	1,7 рази	2	125,0	4
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	10	0	0	-	5	-	5
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	150	125	120	96,0	6	80,0	5
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	73	53	36	67,9	6	49,3	6
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	37	50	34	68,0	5	91,9	4
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	48	15	6	40,0	6	12,5	6
9. Рівень працевлаштування за отриманою професією, %	-	28,3	22,2	78,4	6	-	За показником Графи 4 6
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	2	0	7	у 7 разів	1	3,5 рази	2
11. Рівень продовження навчання випускників, %	-	1,9	19,4	у 10,2 рази	1	-	За показником Графи 4 4
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	48	15	6	40,0	6	12,5	6
9. Рівень працевлаштування за отриманою професією, %	-	28,3	22,2	78,4	6	-	За показником Графи 4 6
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	2	0	7	у 7 разів	1	3,5 рази	2
11. Рівень продовження навчання випускників, %	-	1,9	19,4	у 10,2 рази	1	-	За показником Графи 4 4
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	23	36	23	63,9	2	100,0	3

13. Рівень не працевлаштування випускників. %	-	67,9	63,9	94,1	3	-	За показником Графи 4 6
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	48	40	35	87,5	6	72,9	6
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	0	0	0	-	6	-	6
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	0	0	0	-	6	-	6
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	99	99	80	80,8	6	80,8	6
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	33	30	27	90,0	5	90,0	3
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	5	4	2	50,0	4	40,0	5
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	8	7	5	71,4	6	62,5	6
21. Чистий прибуток від сільськогоспо-дарської діяльності (для аграрних ЗППТО) за календарний рік, тис. грн	71	461,5	431,7	93,5	3	у 6,1 рази	2
22. Надійшло за календарний рік сільськогосподарської техніки (для аграрних ЗППТО), од.	0	0	0	-	4	-	4
23. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од.	0	10	0	-	5	-	5
24. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	0	0	0	-	4	-	4
Сума рейтингових балів					104		114

Загальна сума балів – 220

Середнє значення за всім масивом вибірки – 218/48 = 4,54

Місце серед 6 аграрних професійних ліцеїв – 6

Білокуракинський аграрний професійний ліцей

1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	94	97	131	135,1	3	139,4	1
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	36	32	60	1,9 рази	1	1,7 рази	3
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	36	32	60	1,9 рази	1	1,7 рази	3
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	0	0	13	у 13 разів	1	у 13 разів	1
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	72	77	98	127,3	3	136,1	3
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	35	29	50	у 1,7 рази	1	142,9	2
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	35	29	50	у 1,7 рази	1	142,9	2
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	16	4	12	у 3,0 рази	1	75,0	4
9. Рівень працевлаштування випускників за отриманою професією, %	-	13,8	24,0	у 1,7 рази	1		За показником Графи 4 5
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	10	16	15	93,8	5	у 1,5 рази	4
11. Рівень продовження навчання випускників, %	-	55,1	30,0	54,5	5		За показником Графи 4 2

12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	9	9	22	у 2,4 рази	6	у 2,4 рази	5
13. Рівень не працевлаштування випускників, %	-	31,0	44,0	у 1,4 рази	6	За показником Графи 4 5	
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	31,3	32,3	43,7	135,3	1	139,6	1
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	100,0	100,0	100,0	100,0	3	100,0	3
16. Кількість місць у гуртожитках, од. (якщо такі є)	310	310	310	100,0	3	100,0	3
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	100,0	100,0	100,0	100,0	3	100,0	3
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	31	22	21	95,5	3	67,7	6
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	14	5	16	у 3,2 рази	1	114,3	2
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	14	13	13	100,0	4	92,9	4
21. Чистий прибуток від сільськогосподарської діяльності (для аграрних ЗППТО) за календарний рік, тис. грн.	90,2	117,1	318,0	у 2,7 рази	1	у 3,5 рази	3
22. Надійшло за календарний рік сільськогосподарської техніки (для аграрних ЗППТО), од.	0	4	0	-	4	-	4
23. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од.	0	10	0	-	5	-	6
24. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	0	0	0	-	4	-	4
Сума рейтингових балів					67		79

Загальна сума балів – 146

Середнє значення за всім масивом вибірки – 146/48 = 3,04

Місце серед 6 аграрних професійних ліцеїв – 2-3

Марківський аграрний професійний ліцей

1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	133	135	185	137,0	2	139,1	2
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	6	64	21	32,8	6	у 3,5 рази	1
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	6	64	21	32,8	5	у 3,5 рази	1
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	0	0	0	-	5	-	5
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	133	174	185	106,3	5	139,1	2
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	20	72	52	72,2	5	у 2,6 рази	1
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	20	45	58	128,9	3	у 2,9 рази	1
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	3	49	36	73,5	5	у 12,0 разів	1
9. Рівень працевлаштування випускників за отриманою професією, %	-	68,0	69,2	101,8	4	За показником Графи 4 2	
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	0	10	11	110,0	3	у 11,0 разів	1

11. Рівень подовження навчання випускників, %	-	13,9	21,2	у 1,5 рази	2	За показни-ком Графи 4 3	
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	17	13	6	35,3	1	46,2	2
13. Рівень не працевлаштування випускників, %	-	18,1	11,5	63,5	1	За показни-ком Графи 4 2	
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	70	75	70	93,3	5	100,0	2
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	100,0	100,0	100,0	100,0	3	100,0	3
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	60	60	60	100,0	3	100,0	3
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	100	100	100	100,0	3	100,0	3
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	26	38	39	102,6	1	у 1,5 рази	5
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	7	13	3	23,1	5	42,9	3
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	8	5	6	120,0	2	75,0	2
21. Чистий прибуток від сільськогоспо-дарської діяльності (для аграрних ЗППТО) за календарний рік, тис. грн.	60,0	150,0	90,3	60,2	4	у 1,5 рази	4
22. Надійшло за календарний рік сільськогоспо-дарської техніки (для аграрних ЗППТО), од.	0	0	0	-	4	-	1
23. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од.	0	2	12	у 6,0 разів	1	у 12,0 разів	2
24. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	0	0	0	-	4		2
Сума рейтингових балів					76		54

Загальна сума балів – 130

Середнє значення за всім масивом вибірки – 130/48= 2,70

Місце серед 6 аграрних професійних ліцеїв – 1

Новоайдарський аграрний професійний ліцей

1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	190	91	136	149,5	1	71,6	5
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	28	117	91	77,8	4	у 3,3 рази	2
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	28	111	91	82,0	3	у 3,3 рази	2
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	0	6	9	у 1,5 рази	2	у 9 разів	2
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	146	144	153	106,3	4	105,0	4
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	111	59	81	137,3	3	73,0	4
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	46	32	15	46,9	6	32,6	6
8. Працевлаштува-лося учнів-випускників, осіб	92	51	73	у 1,4 рази	2	79,3	3
9. Рівень працевлаштування випускників за отриманою професією, %	-	86,4	90,1	104,3	3	За показни-ком Графи 4 1	

10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	2	4	1	25,0	6	50,0	6
11. Рівень подовження навчання випускниками, %	-	6,8	1,2	17,6	6		За показни-ком Графи 4 6
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	17	4	7	у 1,7 рази	4	41,1	1
13. Рівень не працевлаштування випускників, %	-	6,8	8,6	126,5	4		За показни-ком Графи 4 1
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	45,0	43,0	47,0	109,3	2	104,4	2
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	100,0	100,0	100,0	100,0	3	100,0	3
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	360	360	360	100,0	3	100,0	3
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	100,0	100,0	100,0	100,0	3	100,0	3
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	45	35	32	91,4	4	71,1	5
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	11	8	7	87,5	2	63,6	3
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	5	5	5	100,0	4	100,0	2
21. Чистий прибуток від сільськогоспо-дарської діяльності (для аграрних ЗППТО) за календарний рік, тис. грн.	47,7	85,8	92,3	107,6	2	у 1,9 рази	4
22. Надійшло за календарний рік сільськогоспо-дарської техніки (для аграрних ЗППТО), од.	1	0	1	-	4	100,0	1
23. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од.	1	17	15	88,2	3	у 15,0 разів	2
24. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	0	2	10	у 5,0 разів	1	у 10,0 разів	2
Сума рейтингових балів					77		73

Загальна сума балів – 150

Середнє значення за всім масивом вибірки – 150/48= 3,13

Місце серед 6 аграрних професійних ліцеїв – 2-3

Новопсковський аграрний професійний ліцей

1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	212	163	140	85,8	6	66,0	6
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	57	64	52	81,3	3	91,2	5
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	6	7	2	28,6	6	33,3	6
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	8	19	20	105,2	3	у 2,5 рази	3
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	204	102	140	137,2	2	68,6	6
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	69	31	43	138,7	2	62,3	5
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	69	31	43	138,7	2	62,3	5
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	46	12	15	125,0	3	32,6	5

9. Рівень працевлаштування випускників за отриманою професією, %	-	38,7	34,9	90,2	5	За показником Графи 4 4
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	7	12	16	133,3	2	у 2,3 рази
11. Рівень подовження навчання випускників, %	-	38,7	37,2	96,1	4	За показником Графи 4 1
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	16	5	10	у 2,0 рази	5	62,5
13. Рівень не працевлаштування випускників, %	-	16,1	23,3	144,7	5	За показником Графи 4 3
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	78,0	60,0	61,0	101,6	3	78,2
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	100,0	100,0	100,0	100,0	3	100,0
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	37	37	37	100,0	3	100,0
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	100,0	100,0	100,0	100,0	3	100,0
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	32	31	31	100,0	2	96,8
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	4	6	1	16,6	6	25,0
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	5	4	6	у 1,5 рази	1	120,0
21. Чистий прибуток від сільськогосподарської діяльності (для аграрних ЗППТО) за календарний рік, тис. грн	77,7	937,0	537,9	57,4	5	у 6,9 рази
22. Надійшло за календарний рік сільськогосподарської техніки (для аграрних ЗППТО), од.	0	0	0	-	4	-
23. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од.	1	13	43	у 3,3 рази	2	у 43,0 рази
24. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	0	0	2	-	4	-
Сума рейтингових балів					84	81

Загальна сума балів – 165

Середнє значення за всім масивом вибірки – $165/48 = 3,44$

Місце серед 6 аграрних професійних ліцеїв – 5

Сватівський аграрний професійний ліцей

1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року, осіб	290	292	300	102,7	4	131,0
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року, осіб	130	203	151	74,4	5	116,2
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами, осіб	130	203	151	74,4	4	116,2
4. Зокрема прийнято за направленням центру зайнятості, осіб	0	0	0	-	5	-
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, осіб	101	102	145	142,2	1	143,6
6. Підготовлено (випущено) кваліфікованих робітників на кінець року, осіб	166	152	129	84,9	4	77,7
7. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, осіб	86	92	113	122,8	4	131,4
8. Працевлаштувалося учнів-випускників, осіб	84	73	70	95,9	4	83,3

9. Рівень працевлаштування випускників за отриманою професією, %	-	48,0	54,3	113,1	2	За показником Графи 4 3	
10. Продовжують навчання (учні-випускники), осіб	23	18	19	105,5	4	82,6	5
11. Рівень подовження навчання, %	-	11,8	14,7	124,6	3	За показником Графи 4 5	
12. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами, осіб	59	61	40	65,6	3	67,8	4
13. Рівень не працевлаштування випускників, %	-	40,1	31,0	77,3	2	За показником Графи 4 4	
14. Кількість заповнених навчальних місць, % від наявних	71,6	71,6	71,6	100,0	4	100,0	4
15. Рівень забезпеченості учнів гуртожитком, %	100,0	100,0	100,0	100,0	3	100,0	3
16. Кількість місць в гуртожитках, од. (якщо такі є)	90	90	90	100,0	3	100,0	3
17. Рівень надання підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), % від потреб	100,0	100,0	100,0	100,0	3	100,0	3
18. Чисельність педагогічних працівників, осіб	45	53	39	73,6	6	86,7	4
19. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників, осіб	2	11	6	54,5	3	у 3,0 рази	1
20. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка, од.	8	8	8	100,0	4	100,0	2
21. Чистий прибуток від сільськогоспо-дарської діяльності (для аграрних ЗППТО) за календарний рік, тис. грн.	175,0	0	0	-	6	-	6
22. Надійшло за календарний рік сільськогосподарської техніки (для аграрних ЗППТО), од.	0	0	0	-	4	-	4
23. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки, од.	9	38	23	60,5	4	у 2,6 рази	4
24. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин, од.	0	47	70	148,9	2	у 70,0 разів	1
Сума рейтингових балів					79		81

Загальна сума балів – 160

Середнє значення за всім масивом вибірки – $160/48 = 3,33$

Місце серед 6 аграрних професійних ліцеїв – 4

Додаток 10

Відповіді керівників ЗППО на запитання анкети із соціологічного опитування

Таблиця 10.1

Чи відповідають навчальні плани, за якими ведеться підготовка кваліфікованих робітників у вашому ЗППО, реаліям сьогодення?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Навчальні плани створені з урахуванням затверджених МОН України стандартів ППТО за конкретними професіями	58,3
2	Так, навчальні плани відповідають сучасним вимогам	21,7
3	Навчальні плани недостатньо враховують можливості запровадження дуальної освіти	13,3
4	Навчальні плани застаріли, вони уже не відповідають сучасним запитам	6,7
Усього		100,0

Таблиця 10.2

Чи залучається ваш ЗППО до розроблення/обговорення стандартів ППТО з конкретних професій відповідного спрямування?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Мене залучали до колективного обговорення вимог і компетентностей які містять Стандарти	56,7
2	Так, я брав безпосередню участь у підготовці проектів таких Стандартів	23,3
3	Ні, мене не залучають до розроблення Стандартів	15,0
4	Я про такі Стандарти нічого не знаю	3,9
5	Інше	1,1
Усього		100,0

Таблиця 10.3

Як ви ставитеся до створення регіональних центрів (міст із сукупністю закладів ППТО) професійної освіти (наприклад, Старобільського)?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Вони, можливо, і потрібні, проте не сприятимуть вирішенню проблем професійної (професійно-технічної освіти) регіону	50,0
2	Позитивно, вони потрібні для вирішення проблем ринку праці, зокрема узгодження напрямків і кількості підготовки фахівців і потреби у них	26,7
3	Вони потрібні для координації зусиль регіональних органів влади, ЗППО, роботодавців, інших зацікавлених сторін у реформуванні системи професійно-технічної освіти	16,7
4	Вони не потрібні, це додаткова управлінська структура, яку потрібно утримувати і фінансувати	6,7
Усього		100,0

Таблиця 10.4

Чи задовольняє Вас участь роботодавців у діяльності вашого ЗППТО? (укажіть не більше двох варіантів відповіді)

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Роботодавці лише сприяють проходженню виробничої практики наших учнів	58,3
2	Так, повністю задовольняє	16,7
3	Роботодавці забезпечують проходження виробничої практики та надають допомогу у придбанні (передачі) обладнання	11,7
4	Роботодавці формують свої вимоги до професійних компетентностей випускників	11,7
5	Інше	1,6
Усього		100,0

Таблиця 10.5

Чи влаштовує вас сучасний підхід до фінансування ЗППТО?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Влаштовує частково, а тому потрібно шукати варіанти його покращання	38,3
2	Не влаштовує, проте іншого виходу немає, оскільки є рішення КМ України	31,7
3	Не влаштовує, оскільки у ближчому майбутньому призведе до руйнації системи професійної (професійно-технічної) освіти	16,7
4	Так, повністю влаштовує	13,3
Усього		100,0

Таблиця 10.6

Якою, на Вашу думку, має бути система фінансування ЗППТО?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Фінансування має здійснюватися лише із Державного бюджету	45,0
2	Фінансування має бути комплексним – із регіонального, місцевого бюджетів, а також за участі роботодавців	21,7
3	Фінансування має бути змішаним – частина із Державного бюджету, частина – з місцевих і регіональних бюджетів	21,7
4	Такою як тепер	11,7
Усього		100,0

Таблиця 10.7

Які Ви бачите шляхи участі роботодавців у підтримці ЗППТО? (укажіть не більше двох варіантів відповіді)

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Вони мають створювати необхідні умови для якісного проходження учнями виробничої практики	45,0
2	Вони мають забезпечити ЗППТО сучасним обладнанням, на якому будуть навчатися учні	23,3
3	Вони мають бути активними співучасниками дуальної освіти	18,3
4	Вони мають брати участь у розробленні вимог до компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників	8,3
5	Вони мають брати участь у фінансуванні ЗППТО	3,9
6	Інше	1,2
Усього		100,0

Таблиця 10.8

Яке Ваше ставлення (бачення) до створення на базі окремих ЗППТО центрів професійної освіти (наприклад, Сєвєродонецького професійного центру на базі одного чи декількох ЗППТО міста)?

№	Відповідь	Питома вага, %
1	Ставлення неоднозначне, проте не проти, щоб такий центр був створений на базі нашого ЗППТО	46,7
2	Позитивне, вони будуть взірцем того, як має здійснюватися система професійної (професійно-технічної) освіти	26,7
3	Нейтрально, хоча загрозу діяльності окремих ЗППТО вони все ж несуть	15,0
4	Негативне, тому що їх відкриття несприятливо позначиться на розвитку інших ЗППТО	11,7
Усього		100,0

Таблиця 10.9

Які шляхи покращання матеріально-технічної бази вашого ЗППТО ви вважаєте найбільш дієвими? (вказіть не більше двох варіантів відповіді)

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Придбання обладнання одночасно коштом державного бюджету, регіональних фінансів і коштів роботодавців	48,3
2	Придбання обладнання коштом державного бюджету	28,3
3	Допомога спонсорів і міжнародних донорів	20,0
4	Постачання обладнання (інструментів) коштом роботодавців	2,5
5	Інше	0,9
Усього		100,0

Таблиця 10.10

Які шляхи реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти ви можете запропонувати? (укажіть не більше двох варіантів відповіді)

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Кардинально оновити навчальні плани, стандарти освіти, матеріально-технічну базу	43,3
2	Змінити систему фінансування	15,0
3	Максимально узгодити перелік спеціальностей, обсяги підготовки і потребу в робочій силі	11,7
4	Залишити в ЗППТО лише ті спеціальності, які відповідають його профілю	6,7
5	Провести оптимізацію ЗППТО і залишити лише найкращі з них	5,0
6	Здійснювати лише професійне навчання (на базі повної середньої освіти)	5,0
7	Інше	13,3
Усього		100,0

Таблиця 10.11

Як, на Вашу думку, можна підвищити престижність професійної (професійно-технічної) освіти? (укажіть не більше двох варіантів відповіді)

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Високим рівнем заробітної плати працівників робітничих професій	43,3
2	Демонстрацією переваг робітничих професій, наприклад щодо гарантованого працевлаштування	23,3
3	Наданням певних преференцій (фінансових, соціальних) для учнів ЗППО	21,7
4	Широким рекламуванням робітничих професій через центри професійної освіти	5,0
5	Інше	6,7
	Усього	100,0

Додаток 11

Відповіді працівників ЗППО на запитання анкети із соціологічного опитування

Таблиця 11.1

До якої категорії педагогічних працівників Ви належите?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Майстер виробничого навчання	45,5
2	Викладач загальноосвітніх дисциплін	31,6
3	Викладач спеціальних (профільних) дисциплін	19,8
4	Інше	3,1
	Усього	100,0

Таблиця 11.2

До якої вікової категорії Ви належите?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	36-45 років	25,0
2	46-55 років	22,2
3	56-60 років	20,4
4	до 35 років	20,2
5	понад 60 років	12,2
	Усього	100,0

Таблиця 11.3

На скільки за 10-ти бальною системою Ви оцінює рівень і новизну (застарілість) матеріально-технічної бази вашого закладу ППО?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	7-8	50,3
2	5-6	34,9
3	9-10	8,2
4	менше 5	6,7
	Усього	100,0

Таблиця 11.4

Яке ваше ставлення до реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти в області, наприклад, до об'єднання закладів ППТО, створення центрів професійної освіти тощо?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Реформувати потрібно систему навчання, практичної підготовки, матеріально-технічну базу, проте не закрити і не об'єднувати заклади ППТО	52,3
2	Система професійної (професійно-технічної) освіти потребує кардинальних змін, вона не може існувати в теперішньому вигляді	21,9
3	Система професійної освіти потребує модернізації, проте я проти оптимізації кількості закладів ППТО	17,3
4	Реформувати потрібно окремі елементи професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема практичну підготовку за рахунок розвитку дуальної освіти	7,9
5	Інше	0,6
Усього		100,0

Таблиця 11.5

Чи задовольняє вас участь роботодавців у діяльності вашого закладу ППТО? (позначте не більше двох варіантів відповіді)

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Роботодавці лише сприяють проходженню практики наших учнів	73,2
2	Роботодавці формулюють свої вимоги до професійних компетентностей випускників	11,2
3	Так, повністю задовольняє	7,9
4	Роботодавці забезпечують проходження практики та надають допомогу у придбанні (передачі) обладнання	5,6
5	Інше	2,1
Усього		100,0

Таблиця 11.6

Чи влаштовує вас сучасний підхід до фінансування закладу ППТО?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Влаштовує частково, а тому потрібно шукати варіанти його покращання	32,4
2	Не влаштовує, проте іншого виходу немає, оскільки є рішення КМ України	31,6
3	Не влаштовує, оскільки у ближчому майбутньому призведе до руйнації системи професійної (професійно-технічної) освіти	29,1
4	Так, повністю влаштовує	6,9
Усього		100,0

Таблиця 11.7

Якою, на Вашу думку, має бути система фінансування закладів ППТО?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Фінансування має здійснюватися лише з державного бюджету	47,2
2	Фінансування має бути змішаним – частина з державного бюджету, частина – з місцевих і регіональних бюджетів	24,5
3	Фінансування має бути комплексним – із регіонального, місцевого бюджетів, а також за участі роботодавців	24,2
4	Такою як тепер	4,1
Усього		100

Таблиця 11.8

Які Ви бачите шляхи участі роботодавців у підтримці закладів ППТО?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Вони мають створювати необхідні умови для якісного проходження учнями виробничої практики	53,6
2	Вони мають бути активними співучасниками дуальної освіти	13,3
3	Вони мають забезпечити заклади ППТО сучасним обладнанням, на якому будуть навчатися учні	11,8
4	Вони мають брати участь у фінансуванні закладів ППТО	10,0
5	Вони мають брати участь у розробленні вимог до компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників	10,0
6	Інше	1,3
Усього		100,0

Таблиця 11.9

Яке Ваше ставлення (бачення) до створення на базі окремих закладів ППТО центрів професійної освіти, наприклад, чи Северодонецького центру професійної освіти на базі одного (декількох) закладів ППТО ?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Позитивне, вони будуть взірцем того, як має здійснюватися система професійної (професійно-технічної) освіти	29,2
2	Ставлення неоднозначне, проте не проти, щоб такий центр був створений на базі нашого закладу ППТО	26,2
3	Негативне, тому що їх відкриття несприятливо позначиться на розвитку інших закладу ППТО	25,9
4	Нейтральне, хоча загрозу діяльності окремих ЗППТО вони все ж несуть	17,9
5	Інше	0,8
Усього		100,0

Таблиця 11.10

Як, на Вашу думку, мають змінитися навчальні плани підготовки кваліфікованих робітників у закладі ППТО? (позначте не більше двох варіантів відповіді)

№	Відповіді	Питома вага, %
1	У навчальних планах потрібно значно більше часу відвести на фахову підготовку, адже саме вона забезпечує формування професійних компетентностей	40,5
2	Їх потрібно кардинально змінити відповідно до вимог сучасних стандартів підготовки кваліфікованих робітників	25,6
3	У навчальних планах потрібно змінити фахову складову, а загальноосвітні дисципліни залишити без змін	15,9
4	Навчальні плани потрібно змінити з урахуванням побажань роботодавців	9,0
5	Навчальні плани потрібно змінити відповідно до вимог дуальної освіти	8,5
6	Інше	0,5
Усього		100,0

Таблиця 11.11

Які шляхи покращання матеріально-технічної бази вашого закладу ППТО Ви вважаєте найбільш дієвими? (позначте не більше двох варіантів відповіді) найбільш дієвими?

№	Відповідь	Питома вага, %
1	Придбання обладнання одночасно коштом державного бюджету, регіональних фінансів і коштів роботодавців	48,1
2	Придбання обладнання коштом державного бюджету	35,0
3	Допомога спонсорів і міжнародних донорів	14,8
4	Постачання обладнання (інструментів) коштом роботодавців	1,9
5	Інше	0,2
Усього		100

Таблиця 11.12

Які шляхи реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти Ви можете запропонувати? (позначте не більше двох варіантів відповіді)

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Кардинально оновити навчальні плани, стандарти освіти, матеріально-технічну базу	35,0
2	Змінити систему фінансування	23,4
3	Максимально узгодити перелік спеціальностей, обсяги підготовки і потребу в робочій силі	16,5
4	Залишити в закладах ППТО лише ті спеціальності, які відповідають профілю закладу ППТО	12,3
5	Провести оптимізацію закладів ППТО і залишити лише найкращі з них	4,9
6	Здійснювати лише професійне навчання (на базі повної середньої освіти)	4,0
7	Повністю перейти на систему дуальної освіти	3,8
8	Інше	0,1
Усього		100,0

Таблиця 11.13

Як, на Вашу думку, можна підвищити престижність професійної (професійно-технічної) освіти? (позначте не більше двох варіантів відповіді)

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Високим рівнем заробітної плати працівників робітничих професій	48,7
2	Демонстрацією переваг робітничих професій, наприклад щодо гарантованого працевлаштування	25,0
3	Наданням певних преференцій (фінансових, соціальних) для учнів закладів ППТО	19,4
4	Широким рекламуванням робітничих професій через центри професійної освіти	5,4
5	Інше	1,5

Додаток 12

Відповіді учнів ЗППО на запитання анкети із соціологічного опитування

Таблиця 12.1

Чому Ви обрали для навчання саме цей заклад ППТО? (укажіть не більше двох варіантів відповіді)

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Я хотів (-ла) отримати робітничу професію	30,8
2	Він знаходиться у місці мого проживання	21,9
3	Після навчання в закладі ППТО я зможу відносно легко працевлаштуватися й отримувати достойну платню	13,5
4	Порада друзів/знайомих/родичів	13,4
5	Він знаходиться найближче до поселення, де я проживав (-ла) і навчався (-лася) у школі	10,3
6	На цьому наполягли мої батьки	4,8
7	Я не вступив (-ла) до закладу вищої освіти, оскільки отримав (-ла) низькі оцінки на ЗНО	4,1
8	Інше	1,2
Усього		100,0

Таблиця 12.2

Як за 10-ти бальною шкалою Ви оцінюєте рівень викладання загальноосвітніх (шкільних) предметів (дисциплін)?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	9-10	50,0
2	7-8	44,7
3	5-6	4,2
4	Менше 5	1,1
Усього		100,0

Таблиця 12.3

Як за 10-ти бальною шкалою Ви оцінюєте рівень викладання спеціальних (профільних) дисциплін?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	9-10	59,0
2	7-8	35,5
3	5-6	3,0
4	Менше 5	2,5
Усього		100,0

Таблиця 12.4

Як Ви оцінюєте рівень проведення виробничого навчання та виробничої практики (виробничих практик)?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Цілком задовольняють, вони дозволяють набути необхідні практичні уміння та навички	61,6
2	Загалом задовольняють, проте їх потрібно покращити в частині практичної діяльності	29,8
3	Не задовольняють, оскільки не сприяють формуванню професійних компетентностей	3,8
4	Не задовольняють, оскільки мало пов'язані зі спеціальністю і тим обладнанням, на якому ведеться навчання у закладі ППТО	3,0
5	Інше	1,8
Усього		100,0

Таблиця 12.5

Як за 10-ти бальною шкалою Ви оціните рівень матеріально-технічної бази Вашого закладу ППТО?

№	Відповідь	Питома вага, %
1	7-8 (обладнання не найсучасніше, проте доволі якісне і відповідає вимогам навчального процесу)	58,0
2	9-10 (обладнання, інструменти, матеріали, техніка сучасні)	22,5
3	5-6 (загалом матеріально-технічна база застаріла, проте є деякі сучасні види обладнання та матеріалів)	16,8
4	менше 5 (обладнання, інструменти, матеріали застарілі, навчання на них не сприяє формуванню професійних навичок)	2,7
Усього		100,0

Таблиця 12.6

Як за 10-ти бальною шкалою Ви оцінюєте умови проживання в гуртожитку закладу ППТО (якщо він є)?

№	Відповіді	Питома вага, %
1	7-8 (гуртожиток непоганий, температура у кімнатах прийнятна, є більшість побутових зручностей)	51,3
2	9-10 (гуртожиток відносно новий, умови проживання дуже добрі, є гаряча вода, інші побутові зручності)	27,8
3	5-6 (гуртожиток не новий, кімнати не дуже комфортні, взимку прохолодно, меблі старі, побутові умови задовільні)	13,9
4	менше 5 (умови проживання погані, взимку холодно, більшості побутових зручностей немає, учні не хочуть проживати у гуртожитку)	7,0
Усього		100,0

Таблиця 12.7

Що вам не подобається у Вашому закладі ППТО? (вказіть не більше двох варіантів відповіді)

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Погана, застаріла матеріально-технічна база, яка не дозволяє отримати належний рівень професійних навичок	32,5
2	Неприспособаність приміщень, холодні класи	14,9
3	Не можна знайти роботу після завершення навчання	14,1
4	Рівень навчання, він не відповідає сучасним вимогам	9,2
5	Погані умови проживання у гуртожитку	7,2
6	Погано організована виробнича практика	3,8
7	Інше	18,3
Усього		100,0

Таблиця 12.8

Що, на Вашу думку, потрібно зробити задля покращання діяльності закладу ППТО, в якому Ви навчаєтеся? (вказіть не більше двох варіантів відповіді)

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Оновити матеріально-технічну базу, зокрема придбати нове обладнання, автомобілі, трактори, будівельні матеріали тощо	53,4
2	Змінити систему навчання, зробити її більш цікавою для учнів	19,1
3	Збільшити тривалість фахової підготовки і виробничої практики	15,9
4	Суттєво покращити умови навчання і проживання у гуртожитку	8,8
5	Інше	2,8
Усього		100,0

Таблиця 12.9

Які заходи, на Вашу думку, потрібно реалізувати, аби навчання у закладах ППТО стало більш привабливим для молоді? (вказіть не більше двох варіантів відповіді)

№	Відповіді	Питома вага, %
1	Гарантувати працевлаштування і високий заробіток відповідно до присвоєної професійної кваліфікації	33,9
2	Суттєво оновити систему навчання, матеріально-технічну базу, перетворити заклади ППТО на сучасні освітні установи	27,6
3	Популяризувати переваги професійної освіти, аби змінити негативний «імідж» закладів ППТО у молоді	23,9
4	Посилити практичну підготовку, проводити її так, щоб випускник відразу ж міг приступити до роботи	13,7
5	Інше	0,9
Усього		100,0

Додаток 13

Методика з оцінювання діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської та Донецької областей, спрямованої на підготовку робітничих кадрів та технічних службовців відповідно до попиту регіональних ринків праці

1. Загальні положення

1.1. Методика з оцінювання діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти Луганської та Донецької областей, спрямованої на підготовку робітничих кадрів та технічних службовців відповідно до попиту регіональних ринків праці (далі – Методика), підготовлена як внутрішній документ для експертів, які проводять дослідження в межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру. Методика є тільки одним із багатьох застосованих підходів (соціологічне опитування, вивчення думок ключових стейкхолдерів, безпосереднє ознайомлення з роботою закладу тощо) щодо вивчення експертами фактичного стану, визначення тенденцій розвитку та підготовки пропозицій щодо подальшого розвитку системи профтєхосвіти відповідного регіону. Крім того, вона розкриває виключно авторські суб'єктивні підходи щодо вивчення діяльності ЗППТО та не є офіційним документом, який слугував би обов'язковою підставою для прийняття управлінських рішень органами влади певного рівня.

1.2. Методика підготовлена для виконання, окрім іншого, таких завдань:

- Аналіз діяльності кожного закладу професійної (професійно-технічної) освіти (ЗППТО) за останні повні два навчальні (2016-2017 та 2017-2018 н. р.) та календарні (2017 та 2018) роки за ключовими, виключно офіційними, статистичними даними. Останні беруться в департаменті освіти і науки області для навчального року із статистичних Форм №№ 1-2 (профтех), для кален-

дарного року – статистичних Форм №№3-5 та 9 (профтех). Період для аналізу вибрано, виходячи з того, що в 2014-2016 роки через збройний конфлікт на територіях Луганської та Донецької областей, ситуація в галузях економіки, включаючи і сферу професійної (професійно-технічної) освіти, була непередбачуваною. Крім того, починаючи з 2017 року в Україні відбуваються процеси децентралізації в управлінні та фінансуванні саме цього сектору освіти;

- Характеристика діяльності окремого ЗППТО на підставі даних із означених вище статистичних форм порівняно із середніми значеннями відповідних показників по ЗППТО області (де це можливо);
- Ранжирування ЗППТО за показниками – якісними характеристиками їх діяльності, зорієнтоване на визначення найбільш пріоритетних з них стосовно підготовки кадрів за найбільш затребуваними регіональним ринком праці робітничими професіями, перш за все, новими та інтегрованими;
- Урахування (групування) в оцінюванні діяльності ЗППТО їх розподілу за: типами (професійні ліцеї, професійні коледжі, професійно-технічні училища, ЗППТО, приналежні закладам вищої освіти чи пенітенціарній службі тощо); за спеціальностями/ професійними кваліфікаціями/професіями; за галузевою орієнтацією (за умови, що понад половину учнів та слухачів навчаються за спеціальністю, зорієнтованою на певний вид економічної діяльності – промисловість, транспорт, будівництво, сфера послуг, торгівля, сільське господарство тощо).

2. Аналіз діяльності ЗППТО

Ключові показники, які характеризують діяльність певного ЗППТО, вписані в Таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка основних показників діяльності ЗППТО за 2016-2017 та 2017-2018 навчальні та 2017 і 2018 календарні роки

Назва ЗППТО _____

Показники	Одиниця виміру	2016-2017	2017-2018	2017-2018 до 2016-2017, %
1	2	3	4	5
1. Чисельність учнів, слухачів на початок навчального року	осіб			
2. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року	осіб			
3. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами	осіб			
4. Зокрема прийнято за направленням центрів зайнятості	осіб			
5. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти	осіб			
6. Прийнято учнів, слухачів протягом навчального року	осіб			
7. Зокрема прийнято за договорами з підприємствами	осіб			
8. Зокрема прийнято за направленням центрів зайнятості	осіб			
9. Чисельність учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти	осіб			
10. Чисельність учнів-випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій	осіб			
11. Працевлаштувалося учнів-випускників	осіб			
12. Подовжують навчання (учні-випускники)	осіб			
13. Чисельність не працевлаштованих учнів-випускників, прийнятих за договорами з підприємствами	осіб			
14. Кількість заповнених навчальних місць	одиниць			
15. Кількість заповнених місць у гуртожитках	одиниць			
16. Фактично надано підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо)	одиниць			
17. Чисельність педагогічних працівників	осіб			
18. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників	осіб			
19. Кількість спеціальностей, спеціалізацій, професій, за якими здійснюється підготовка	одиниць			

20. Прийнято учнів, слухачів на протязі календарного року за основною (профільною, провідною) спеціальністю/професією	осіб
21. Чистий прибуток від сільськогосподарської діяльності (для аграрних ЗППТО) за календарний рік	тис. грн.
22. Надійшло за календарний рік сільськогосподарської техніки (для аграрних ЗППТО)	одиниць
23. Отримано за календарний рік комп'ютерної техніки	одиниць
24. Отримано за календарний рік іншого устаткування та машин	одиниць

Аналіз зазначених кількісних показників у їх динаміці за останні 2 навчальні (календарні) роки зорієнтований, перш за все, на визначення тенденцій і проблем розвитку кожного ЗППТО. Вивчення динаміки офіційних статистичних показників дозволяє визначити: зростання/зниження обсягів прийому та працевлашту-

вання випускників, зокрема тих, які додатково отримують профільну загальну середню освіту (№№ 1-2, 5-6, 9, 11); взаємодію з підприємствами та центрами зайнятості (№№ 3-4, 7-8, 13, 16, 20); зміни в кадровому, методичному та матеріально-технічному забезпеченні (перш за все, №№ 14-15, 17-19, 21-24).

3. Порівняння результатів діяльності окремого ЗППТО із середніми значеннями відповідних показників по ЗППТО області

Результати порівняння результатів діяльності окремого ЗППТО із середніми значеннями відповідних показників по ЗППТО області виписуються в Таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Результати порівняння результатів діяльності окремого ЗППТО із середніми значеннями відповідних показників по ЗППТО _____ області

Показники	2016-2017, 2017			2017-2018, 2018			2017-2018 до 2016-2017		
	Значення	Середній	Відхилення	Значення	Середній	Відхилення	Значення	Середній	Відхилення
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Динаміка зміни чисельності учнів, слухачів, %	-	-	-	-	-	-			
2. Динаміка прийому учнів, слухачів протягом навчального року, %	-	-	-	-	-	-			
3. Динаміка чисельності учнів, що проходять первинну професійну підготовку з отриманням повної загальної середньої освіти, %	-	-	-	-	-	-			

4. Питома вага учнів – випускників, які отримали робітничу кваліфікацію з двох і більше професій, %			
5. Динаміка прийому учнів, слухачів протягом календарного року за основною (профільною, провідною) спеціальністю/ професією, %	-	-	-
6. Рівень працевлаштування учнів – випускників, %			
7. Рівень подовження навчання учнями-випускниками, %			
8. Питома вага не працевлаштованих учнів – випускників, прийнятих за договорами з підприємствами у загальні тих випускників, що навчалися за такими договорами, %			
9. Завантаженість навчальних місць відповідно до проектних даних, %			
10. Заповнення місць у гуртожитках відповідно до проектних даних, %			
11. Фактично надано підприємствами робочих місць для проведення виробничого навчання (практики тощо), %			
12. Питома вага педагогічних працівників у загальній чисельності працівників, %			
13. Підвищило кваліфікацію педагогічних працівників від їх загалу, %			
14. Динаміка чистого прибутку від сільськогосподарської діяльності (для аграрних ЗППТО) за календарний рік, %	-	-	-
15. Питома вага комп'ютерної техніки із терміном експлуатації до 10 років у її загальній, %			
16. Питома вага іншої техніки (машин, устаткування) із терміном експлуатації до 10 років, %			

Аналіз показників Таблиці 3.1 являє собою інструментарій, що дозволяє охарактеризувати діяльність окремого ЗППТО виключно за якісними показниками та шляхом порівняння із середніми значеннями по системі професійної (професійно-технічної) освіти області.

4. Ранжирування ЗППТО за показниками – якісними характеристиками їх діяльності у 2017-2018 навчальному році/2018 календарному році та динамікою їх зміни за останні 2 повні навчальні та календарні роки.

Рейтингове оцінювання ЗППТО здійснюється за підходами, викладеними в Таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Рейтингові оцінки ЗППО за показниками – якісними характеристиками діяльності закладів у 2017-2018 навчальному році/2018 календарному році та динамікою їх зміни за останні 2 повні навчальні та календарні роки

№ з/п		ЗППО _____ області													
		ЗППО		Біловодський професійний аграрний ліцей		Білокуракинський професійний аграрний ліцей		ВПУ № 94		ВПУ № 92		ДНЗ Сєвєродонецьке ВПТУ		...	
		Показник із Табл. 3.1		Значення	Місце	Значення	Місце	Значення	Місце	Значення	Місце	Значення	Місце	Значення	Місце
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
1	Показник 1, Графа 10														
2	Показник 2, Графа 10														
3	Показник 3, Графа 10														
4	Показник 4, Графа 8														
5	Показник 4, Графа 10														
6	Показник 5, Графа 10														
7	Показник 6, Графа 8														
8	Показник 6, Графа 10														
9	Показник 8, Графа 8														
10	Показник 8, Графа 10														
11	Показник 9, Графа 10														
12	Показник 10, Графа 10														
13	Показник 12, Графа 8														
14	Показник 13, Графа 8														
15	Показник 13, Графа 10														
16	Показник 14, Графа 10														
17	Показник 15, Графа 8														
18	Показник 16, Графа 8														
Загальна Сума рейтингових балів															
Рейтингове місце Сума:18															

Вищі рейтингові місця за кожним показником визначаються за максимальним значенням. Для показників за №№ 9-10 вищі рейтингові місця визначаються за мінімальним значенням.

Ранжирування можна здійснювати за певними категоріями (групами, типами тощо) ЗППО, перш за все, за їх типами (професійні ліцеї, професійні коледжі, професійно-технічні училища, ЗППО, приналежні закладам вищої освіти чи пенітенціарній службі тощо) та за галузевою орієнтацією (за умови, що більш як половина учнів та слухачів навчаються за спеціальністю, зорієнтованою на певний вид економічної діяльності (промисловість, транспорт, будівництво, сфера послуг, торгівля, сільське господарство тощо).

Додаток 14

Витяг з Методичних рекомендацій щодо визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури підготовки кадрів у навчальних закладах відповідно до потреб регіонального ринку праці

Методичні рекомендації розроблено з метою забезпечення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури підготовки кваліфікованих кадрів у навчальних закладах регіону потребам регіонального ринку праці.

Методичні рекомендації спрямовані на реалізацію державної політики щодо підготовки кадрів для забезпечення усіх видів економічної діяльності країни кваліфікованими працівниками у відповідності до потреб регіонального ринку праці.

Методичні рекомендації призначено для використання регіональними та місцевими органами виконавчої влади, центрами зайнятості, навчальними закладами, соціальними партнерами галузевого і регіонального рівнів для регулювання професійно-кваліфікаційної структури та обсягів підготовки кадрів навчальними закладами, після закінчення яких випускникам нада-

ється документ про отримання професійної кваліфікації (ВНЗ, ПТНЗ та ін.).

Методичні рекомендації рекомендовано до друку Ученою Радою ДУ НДІ соціально-трудова відносин Мінсоцполітики України (протокол № 8 від 13 грудня 2011 року).

В основу Методичних рекомендацій покладено методичні підходи, викладені у Методичних рекомендаціях щодо визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників закладів профтехосвіти потребам ринку праці (НДІ соціально-трудова відносин Мінпраці України/К.: Видавництво «Соцінформ», 2003.- 40 с.).

Розробники: С.В. Мельник, к.е.н., П.М. Коропець, М.М. Мартиненко, Н.С. Гаєвська, М.Г. Шевченко (ДУ НДІ соціально-трудова відносин).

ЗМІСТ

Загальні положення	4
Характеристика вихідних показників для здійснення розрахунків відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіонального ринку праці та методів їх визначення	6
Розрахунок показників для визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіонального ринку праці	10
Додаток А Форма для подання навчальними закладами даних про випускників за два роки, що передують розрахунковому, до міських (районних) центрів зайнятості	16
Додаток Б Орієнтовні функціональні обов'язки регіональних управлінських структур, центрів зайнятості, навчальних закладів стосовно запровадження на практиці Методичних рекомендацій щодо визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіонального ринку праці	17
Додаток В Методичні підходи щодо визначення потреби галузей економіки регіону у кваліфікованих кадрах із застосуванням балансового методу	21
Додаток Г Приклади розрахунку показників щодо визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіонального ринку праці	26
Додаток Д Орієнтовна шкала рівнів диверсифікації професій за галузями економіки, складена за розрахунками ДУ НДІ соціально-трудоких відносин	28
Додаток Е Приклад розрахунку інтегрального коефіцієнта збалансованості попиту та пропозиції кваліфікованих робітників, підготовлених у професійно-технічних навчальних закладах	29
Додаток Є Показники, необхідні для визначення коефіцієнта збалансованості попиту та пропозиції кадрів, підготовлених у навчальних закладах, методи їх розрахунку (визначення) та джерела інформації	30
Додаток Ж Алгоритм комп'ютерної обробки інформації	34

1. Загальні положення

1.1 Головними завданнями Методичних рекомендацій (далі – МР) є:

- ▶ Створення інформаційної бази для внесення коректив до планів формування професійно-кваліфікаційної структури підготовки кваліфікованих робітників та фахівців у навчальних закладах на місцях на близьку та середню перспективи;
- ▶ Забезпечення збалансованості та гнучкості системи підготовки кадрів відповідно до потреб регіонального ринку праці;
- ▶ Зниження рівня молодіжного безробіття;
- ▶ Оптимізація мережі навчальних закладів, її регіонально-функціональної структури;
- ▶ залучення до формування, розміщення та виконання державного (регіонального) замовлення на підготовку кадрів соціальних партнерів регіонального та галузевого рівнів.

1.2 Розрахунки щодо визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіонального ринку праці відповідно до МР здійснюються на рівні міста (району) міськими (районними) центрами зайнятості згідно з даними навчальних закладів, що знаходяться у цьому місті (районі), щодо випуску кваліфікованих робітників та фахівців за останні два роки, що передують розрахунковому, за формою, наведеною у Додатку А.

1.3 Забезпечення діяльності щодо визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіонального ринку праці згідно з МР на регіональному рівні покладаються на головні управління (управління) праці та соціального захисту населення регіонального органу виконавчої влади (АР Крим, областей, мм. Києва та Севастополя).

1.4 Координацію дій за конкретними напрямками діяльності щодо здійснення розрахунків з визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам

регіонального ринку праці згідно з МР здійснюють:

- ▶ Головне управління освіти і науки регіонального органу виконавчої влади (АР Крим, областей, мм. Києва та Севастополя) (координація дій навчальних закладів щодо якісної підготовки необхідної інформації для здійснення розрахунків згідно з МР, своєчасного їх подання до центрів зайнятості та використання отриманих результатів у формуванні обсягів та професійно-кваліфікаційної структури учнів та студентів на близьку, середню та далеку перспективи);
- ▶ Регіональний (АР Крим, обласний, мм. Києва та Севастополя) центр зайнятості (координація дій центрів зайнятості базового рівня щодо своєчасного якісного здійснення розрахунків згідно з МР та подання до регіонального центру зайнятості даних за їх результатами. Визначення напрямів та обсягів підготовки кваліфікованих робітників та фахівців у системі навчальних закладів регіону на перспективу за допомогою застосування балансового методу розрахунку додаткової потреби галузей економіки регіону у кваліфікованих робітниках та фахівцях на перспективу).
- ▶ 1.5 На організаційно-підготовчому етапі керівникам та координаторам робіт із здійснення розрахунків згідно з МР щодо визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіонального ринку праці рекомендується:
- ▶ Прийняти на регіональному рівні відповідні рішення щодо впровадження на практиці МР, призначення структур та осіб, відповідальних за виконання робіт, пов'язаних із запровадженням на практиці МР як на регіональному, так і на базовому (у міських та районних центрах зайнятості та навчальних закладах міст і районів регіону) рівнях;
- ▶ Визначити порядок та терміни подання даних для здійснення розрахунків згідно з МР, безпосереднього здійснення розрахунків, подання їх результатів відповідним структурам та узгодження шляхів оптимізації напрямів підготовки кадрів у системі навчальних закладів з відповідними управлінськими структурами регіону, виходячи із потреби економіки регіону у кваліфікованих кадрах на перспективу.

Перелік орієнтовних функціональних обов'язків відповідних регіональних управлінських структур, центрів зайнятості та навчальних закладів щодо визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіонального ринку праці наведено у Додатку Б.

1.6 Розрахунки показників щодо визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіонального ринку праці рекомендується здійснювати у третьому кварталі року, що передує розрахунковому.

1.7 Розрахунки показників здійснюються у порядку, викладеному у розділах 2 і 3 МР і виконуються із застосуванням доданої до них комп'ютерної програми.

1.8 Основними етапами проведення розрахунків є визначення:

- ▶ Коефіцієнтів реального працевлаштування випускників навчальних закладів та об'єктивного їх вибуття із професійного сегмента регіонального ринку праці;
- ▶ Рівня можливої самозайнятості випускників за професіями (фахами), встановлення меж рівнів диверсифікації професій (фахів), притаманних конкретному регіону, створення таблиці характеристик рівнів диверсифікації професій (фахів) для конкретного регіону;
- ▶ Інтегральних коефіцієнтів збалансованості випуску кваліфікованих робітників та фахівців у навчальних закладах регіону за професійними напрямками їх підготовки;
- ▶ Рекомендованих обсягів підготовки кваліфікованих робітників та фахівців у системі навчальних закладів із застосуванням інтегральних коефіцієнтів збалансованості попиту та пропозиції робочої сили за напрямками підготовки та механізмів приведення професійно-кваліфікаційної структури підготовки кадрів у навчальних закладах відповідно до потреб регіональних ринків праці.

1.9 Шляхами оптимізації напрямів підготовки кадрів у навчальних закладах можуть бути:

- ▶ Згортання напряму професійної підготовки на від-

повідний термін;

- ▶ Збереження підготовки на існуючому рівні;
- ▶ Скорочення або збільшення обсягів підготовки.

Вибір напрямів оптимізації підготовки кадрів у навчальних закладах регіону здійснюється на основі балансових розрахунків додаткової потреби галузей економіки регіону в кваліфікованих робітниках та фахівцях на перспективу за методикою, наведеною у Додатку В.

1.10 Для реалізації навчальними закладами заходів упереджувального характеру у підготовці кваліфікованих кадрів їм рекомендується впроваджувати навчання за новими професіями та новими технологіями у відповідності до перспективних потреб регіонального ринку праці у кваліфікованих працівниках.

Нові професії визначатимуться та розмішуватимуться на початку календарного року на сайті ДУ НДІ соціально-трудова відносин Мінпраці України на підставі змін та доповнень до Національного класифікатора ДК 003:2010 «Класифікатор професій».

2. Характеристика вихідних показників для здійснення розрахунків відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіонального ринку праці та методів їх визначення

2.1 Первинна інформація щодо показників, необхідних для визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіонального ринку праці, охоплює два роки, що передують розрахунковому. Це дає змогу виявити тенденції у зміні параметрів, що характеризують попит та пропозицію робочої сили, які складаються на доволі динамічному за сучасних складних умов економічних перетворень фіксованому ринку праці регіону.

2.2 Визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіонального ринку праці здійсню-

ється за професіями (фахами), які отримують випускники на основі таких первинних показників:

а) Показники, значення яких беруться за два роки, що передують розрахунковому:

Чв – чисельність випускників навчальних закладів, яким визначено професійну кваліфікацію, осіб;

Чрп – чисельність реально працевлаштованих випускників навчальних закладів за отриманою професією (кваліфікацією), осіб;

Чз – чисельність випускників навчальних закладів (хлопців), призваних до Збройних Сил України, осіб;

Чд – чисельність випускників навчальних закладів (дівчат), які пішли у декретну відпустку або відпустку з догляду за дитиною, осіб;

Чнз – чисельність випускників навчальних закладів, які вступили до інших навчальних закладів, осіб;

Чм – чисельність випускників навчальних закладів, які змінили місце проживання у зв'язку з направленням на роботу в іншу місцевість та з інших причин, осіб;

Чб – чисельність незайнятих кваліфікованих працівників, які перебували на обліку в центрі зайнятості за професіями (фахами), осіб;

Чп – потреба підприємств, установ та організацій у кваліфікованих працівниках для заміщення вільних робочих місць (вакансій) за професіями (фахами), осіб;
б) Показники, значення яких беруться на момент проведення розрахунків:

Рс – рівень можливої самозайнятості випускників навчальних закладів, %;

Чвп – планова чисельність випускників навчальних закладів на розрахунковий рік за професіями (фахами), осіб.

2.2.1 Джерелом інформації щодо чисельності випускників навчальних закладів за професіями (фахами) (Чв) та їх вибуття з професійного сегмента ринку праці за два роки, що передують розрахунковому (Чз, Чд,

Чнз, Чм), і планової чисельності випускників навчальних закладів на розрахунковий рік (Чвп) є матеріали статистичних даних, поточного обліку та планових (оперативних) даних навчальних закладів і центрів зайнятості.

У разі підготовки в навчальних закладах кваліфікованих робітників та фахівців (молодших спеціалістів, бакалаврів та магістрів) за інтегрованими, декількома суміжними професіями чисельність випускників за конкретною професією, що входить до складу групи професій, визначається шляхом підбиття підсумку чисельності випускників, які отримали цю професію.

Наприклад: за суміжними професіями «штукатур» та «маляр» підготовлено 24 особи, за професіями «маляр», «лицювальник-плиточник» – 19 осіб; а за професією «маляр» – 16 осіб. Таким чином, за професією «маляр» фактично підготовлено 24 особи + 19 осіб + 16 осіб = 59 осіб.

2.2.2 Чисельність реально працевлаштованих випускників навчальних закладів регіону за певною професією (фахом) рекомендується визначати за даними щодо працевлаштування випускників за цією професією (фахом), наданими навчальним закладам та центром зайнятості підприємствами та організаціями через 2-3 місяці після їх працевлаштування (шляхом збору цієї інформації навчальними закладами та центрами зайнятості від підприємств та організацій).

2.2.3 Рівень можливої самозайнятості випускників навчальних закладів за професіями (фахами) визначається методом експертної оцінки можливої самозайнятості за кожною професією (фахом) фахівцями навчальних закладів, економічних структур обл (міськ-, рай-) держадміністрацій з урахуванням стану розвитку економіки та малого підприємництва за участі регіональних комітетів соціального партнерства у певному регіоні. Він визначається у відсотках і свідчить про ступінь можливості випускника відкрити власну справу за отриманою професією.

У випадку, якщо професія дозволяє випускнику без особливих фінансових витрат і матеріальних ресур-

сів організувати власну справу, рівень можливої самозайнятості за цією професією складатиме 100,0 %. У міру збільшення кількості різних умов (проблем та ускладнень), за яких організація випускниками власної справи за отриманою професією утруднюється, ступінь можливої самозайнятості буде знижуватися. На підставі визначених рівнів розроблюється шкала диверсифікації професій.

Під терміном «диверсифікація професій» мається на увазі розширення можливості самозайнятості за певною професією, послаблення її залежності від потреб та вимог підприємств, установ та організацій у кваліфікованих робітниках та фахівцях для заміщення вільних робочих місць.

Для зручності у підготовці необхідних даних щодо визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіональних ринків праці з урахуванням рівня можливої самозайнятості випускників за отриманими професіями, рекомендується Міністерству освіти АР Крим, Головному управлінню освіти і науки обласних, Київської міської та Управлінню Севастопольської міської держадміністрацій спільно з регіональним комітетом соціального партнерства скласти шкалу рівнів диверсифікації професій, за якими здійснюється підготовка кваліфікованих робітників та фахівців у навчальних закладах регіону, та централізовано забезпечувати останніх цією інформацією.

2.2.4 Чисельність незайнятих кваліфікованих робітників та фахівців за професіями (фахами), які перебували на обліку в центрі зайнятості (ЧЗ), та потреба підприємств і організацій у кваліфікованих робітниках та фахівцях за професіями та фахами для заміщення вільних робочих місць (Чп) за два роки, що передують розрахунковому, визначаються за даними статистичної форми № 2 ПН (розділи VI та VIII) за станом на 30.06 та 31.12. відповідного року.

2.3 На обсяги та професійно-кваліфікаційну структуру випускників навчальних закладів, які потрапляють на місцевий фіксований ринок праці, вплива-

ють:

- ▶ чисельність реально працевлаштованих випускників у відповідному місті (районі);
- ▶ об'єктивні чинники, пов'язані з вибуттям випускників навчальних закладів із професійного сегмента місцевого ринку праці;
- ▶ рівень можливої самозайнятості випускників.

2.3.1 До чинників об'єктивного характеру належить вибуття з об'єктивних причин з професійного сегмента ринку праці регіону таких категорій випускників навчальних закладів як:

- ▶ Хлопці-випускники, які призиваються до Збройних Сил України;
- ▶ Дівчата-випускниці, які йдуть у декретні відпустки та у відпустки з догляду за дітьми;
- ▶ Випускники, які вступають до інших навчальних закладів;
- ▶ Випускники, які змінюють місце проживання у зв'язку з направленням на роботу в іншу місцевість та з інших причин.

2.4 При наданні первинних даних виконавці повинні дотримуватися таких основних вимог:

- а) Найменування та коди професій і фахів (спеціальностей, напрямів підготовки) слід виписувати відповідно до Національного класифікатора ДК 003:2010 «Класифікатор професій» та переліків спеціальностей і напрямів підготовки, інших відповідних нормативних актів, затверджених постановами КМУ;
- б) Первинна інформація повинна надаватися із суворим дотриманням установлених для цього термінів.

3. Розрахунок показників для визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам регіонального ринку праці

3.1 Основним показником, що характеризує відповідність обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам ринку праці, є коефіцієнт збалансованості попиту та пропозиції кадрів, підготовлених у системі навчальних закладів (КБ).

Технологія проведення розрахунків визначення КБ передбачає:

- Визначення середньорічної (за останні два роки, що передують розрахунковому) чисельності випускників навчальних закладів за професіями (фахами) (Чв);
- Визначення середньорічної (за останні два роки, що передують розрахунковому) чисельності реально працевлаштованих випускників навчальних закладів у відповідному місті (районі) за отриманими професіями (фахами) (Чрп);
- Визначення середньорічної (за останні два роки, що передують розрахунковому) чисельності випускників навчальних закладів за професіями (фахами), які вибули з професійного сегмента регіонального ринку праці з об'єктивних причин (призов до Збройних Сил України (Чз), перебування у декретній відпустці або відпустці з догляду за дитиною (Чд), вступ до інших навчальних закладів (Чнз), зміна місця проживання (Чм)) та рівня самозайнятості випускників за професіями (фахами) (Рс);
- Визначення середнього значення показника щодо чисельності незайнятих кваліфікованих робітників та фахівців за професіями (посадами, професійними назвами робіт) та фахами, які перебували на обліку в місцевому центрі зайнятості, за станом відповідно на 30 червня та 31 грудня за останні два роки, що передують розрахунковому (Чб);
- Визначення середнього значення показника щодо потреби підприємств, установ та організацій регіону у кваліфікованих робітниках та фахівцях за професіями (посадами, професійними назвами робіт) та фахами для заміщення вільних робочих місць (вакансій) за станом відповідно на 30 червня та 31 грудня за останні два роки, що передують розрахунковому (Чп);
- Визначення коефіцієнтів:
 - а) Реального працевлаштування випускників навчальних закладів за професіями (посадами, професійними назвами робіт) та фахами (Крп);
 - б) Об'єктивного вибуття випускників навчальних закладів із професійного сегмента регіонального ринку праці за професіями та фахами (Ков);
 - в) Можливої самозайнятості випускників навчальних закладів за професіями (Кс);

г) Співвідношення середнього значення чисельності незайнятих кваліфікованих робітників та фахівців за професіями (посадами, професійними назвами робіт) та фахами та їх потреби на фіксованому регіональному ринку праці (Кцз);

д) Співвідношення планової чисельності випускників навчальних закладів на розрахунковий рік за професіями (фахами) та середнього значення показника потреби фіксованого регіонального ринку праці у кваліфікованих робітниках та фахівцях за професіями (посадами, професійними назвами робіт) та фахами (Кпто).

3.1.1 Середньорічна (за останні два роки, що передують розрахунковому) чисельність випускників навчальних закладів за професіями (фахами) (Чв) визначається як середня величина від чисельності випускників навчальних закладів за кожною професією за два роки, що передують розрахунковому.

За такою ж схемою визначається середньорічна чисельність реально працевлаштованих випускників за отриманою професією (фахом) (Чрп) та випускників, які вибули з професійного сегмента регіонального ринку праці з об'єктивних причин (Чз, Чд, Чнз, Чм). У разі підготовки кадрів за певною професією (фахом) на протязі одного року з двох, що передують розрахунковому, для наступних розрахунків, як середні, беруться дані за відповідний рік.

Приклад розрахунку визначення середньорічних показників чисельності випускників навчальних закладів та їх реального працевлаштування наведено у Прикладі 1 Додатка Г.

3.1.2 Середнє значення показника щодо чисельності незайнятих кваліфікованих робітників та фахівців за професіями (посадами, професійними назвами робіт) та фахами, які перебували на обліку в центрі зайнятості за останні два роки, що передують розрахунковому, як такі, що шукають роботу, визначається як середня величина від чисельності кваліфікованих робітників та фахівців за професіями та фахами, які перебували на обліку в центрі зайнятості на кінець півріччя та кінець кожного з двох років, що передують розрахунковому.

Приклад розрахунку цього показника наведено у Прикладі 2 Додатка Г.

3.1.3 Середнє значення показника щодо потреби підприємств та організацій регіону в кваліфікованих робітниках та фахівцях за професіями (посадами, професійними назвами робіт) та фахами визначається як середня величина від заявленої підприємствами та організаціями регіону потреби у кваліфікованих робітниках та фахівцях за професіями (посадами, професійними назвами робіт) та фахами на кінець півріччя та на кінець кожного з двох років, що передують розрахунковому.

Приклад розрахунку цього показника наведено у Прикладі 3 Додатка Г.

3.1.4 Коефіцієнт реального працевлаштування випускників навчальних закладів (K_{rp}) за певною професією (фахом) визначається за формулою:

$$K_{rp} = \frac{Ч_{rp}}{Ч_{в}} , \text{ де } (1)$$

$Ч_{rp}$ – середньорічна чисельність реально працевлаштованих випускників навчальних закладів за отриманою професією (фахом);

$Ч_{в}$ – середньорічна чисельність випускників навчальних закладів за певною професією (фахом).

3.1.5 Коефіцієнт об'єктивного вибуття випускників навчальних закладів з професійного сегмента регіонального ринку праці за професіями (посадами, професійними назвами робіт) та фахами ($K_{ов}$) визначається за формулою:

$$K_{ов} = \frac{Ч_{з} + Ч_{д} + Ч_{нз} + Ч_{м}}{Ч_{в}} , \text{ де } (2)$$

$Ч_{з}$ – середньорічна чисельність випускників навчальних закладів за певною професією (посадою, професійною назвою роботи) та фахом, призваних до Збройних Сил України;

$Ч_{д}$ – середньорічна чисельність випускниць навчальних закладів за певною професією (посадою, професійною назвою роботи) та фахом, які вибули з професійного сегмента регіонального ринку праці із причин декретної відпустки та відпустки з догляду за дітьми;

$Ч_{нз}$ – середньорічна чисельність випускників навчальних закладів за певною професією (фахом), які вступили до інших навчальних закладів;

$Ч_{м}$ – середньорічна чисельність випускників навчальних закладів за певною професією (фахом), які змінили (тимчасово чи на постійній основі) місце проживання у зв'язку з направленням на роботу в іншу місцевість та з інших причин.

3.1.6 Коефіцієнт урахування можливої самозайнятості випускників навчальних закладів за професіями (фахами) ($K_{с}$) визначається за формулою:

$$K_{с} = \frac{P_{с}}{100} , \text{ де } (3)$$

$P_{с}$ – рівень можливої самозайнятості випускників навчальних закладів за певною професією, фахом.

Орієнтовну шкалу рівнів диверсифікації професій за галузями виробництва, складену за розрахунками ДУ НДІ соціально-трудова відносин, наведено у Додатку Д.

3.1.7 Коефіцієнт співвідношення середнього значення чисельності незайнятих кваліфікованих робітників та фахівців за професіями (посадами, професійними назвами робіт) та фахами та їх потреби на фіксованому регіональному ринку праці ($K_{цз}$) визначається за формулою:

$$K_{цз} = \frac{Ч_{б}}{Ч_{п}} , \text{ де } (4)$$

$Ч_{б}$ – середнє значення показника щодо чисельності незайнятих кваліфікованих робітників та фахівців за певною професією (посадою, професійною назвою роботи) та фахом, які перебували на обліку в центрі

зайнятості за останні два роки, що передують розрахунковому;

Чп – середнє значення показника щодо потреби підприємств та організацій міста (району) в працівниках за певною професією (посадою, професійною назвою роботи) та фахом за останні два роки, що передують розрахунковому.

3.1.8 Коефіцієнт співвідношення планової чисельності випускників навчальних закладів на розрахунковий рік за професіями та фахами та середнього значення показника потреби фіксованого регіонального ринку праці у кваліфікованих робітниках та фахівцях за професіями (посадами, професійними назвами робіт) та фахами (Кпто) визначається за формулою:

$$K_{пто} = \frac{Ч_{пп}}{Ч_{п}} , \text{ де } (5)$$

Чпп – планова чисельність випускників навчальних закладів на розрахунковий рік за певною професією (фахом), осіб.

3.2 Інтегральний коефіцієнт збалансованості попиту та пропозиції робочої сили, підготовленої у навчальних закладах (Кб), визначається за формулою:

$$K_{б} = K_{цз} + K_{пто} \times (1 - K_{рп} - K_{ов}) \times (1 - K_{с}) (6)$$

3.2.1 Для отримання більш об'єктивних даних щодо збалансованості попиту та пропозиції робочої сили, підготовленої у навчальних закладах, рекомендується здійснювати розрахунки інтегрального коефіцієнта збалансованості без застосування коефіцієнта самозайнятості (Кс), виходячи з того, що не кожен випускник, який не був працевлаштований, може організувати свою самозайнятість:

$$K_{б} = K_{цз} + K_{пто} \times (1 - K_{рп} - K_{ов}) (7)$$

Приклад розрахунку інтегрального коефіцієнта збалансованості випускників професійно-технічних навчальних закладів з потребами фіксованого регіонального ринку праці за двома варіантами наведено

у Додатку Е.

Показники, необхідні для визначення коефіцієнта збалансованості попиту та пропозиції кваліфікованих кадрів, підготовлених у системі навчальних закладів, методи їх розрахунку або визначення та джерела інформації наведено у Додатку Є.

3.2.2 При розрахунку інтегрального коефіцієнта збалансованості попиту та пропозиції кадрів, підготовлених у системі навчальних закладів, рекомендується дотримуватися таких вимог:

1) У разі, якщо чисельність незайнятих кваліфікованих робітників (фахівців) або їх потреба за певною професією (посадою, професійною назвою роботи) та фахом на фіксованому регіональному ринку праці дорівнює нулю (0), то для розрахунку Кцз приймається замість нуля одиниця (1);

2) У разі, якщо відсутні дані, як щодо чисельності незайнятих кваліфікованих робітників (фахівців), так і щодо їх потреби, то Кцз дорівнює нулю;

3) У разі відсутності даних щодо чисельності незайнятих кваліфікованих робітників (фахівців) та їх потреби за професіями (фахами) на фіксованому ринку праці за будь-який період з двох років, що передують розрахунковому, середнє значення цих показників визначається без урахування цього періоду.

Наприклад, потреба у фахівцях за професією «юрист» становила: за станом на 30.06.2010 р. – 20 осіб, за станом на 31.12.2010 р. – 16 осіб, за станом на 31.12.2011 р. – 10 осіб.

У цьому випадку середнє значення показника щодо потреби за професією «юрист» (Чп) за 2010–2011 рр. складатиме:

$$Ч_{п} = \frac{(20+16+10)}{3} = 15 \text{ осіб}$$

3.3 Приведення у відповідність обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам місцевого фіксованого ринку праці

на відповідну робочу силу на 2–3 роки після розрахункового здійснюється у такій послідовності:

а) Якщо інтегральний коефіцієнт збалансованості попиту та пропозиції кадрів за певною професією (посадою, професійною назвою роботи) та фахом (Кб) знаходиться в межах від 1,0 до 3,0 – вважається, що досягнуто умовну збалансованість, а обсяги підготовки кадрів у навчальних закладах за цією професією (фахом) коригуванню не підлягають. Визначений діапазон зорієнтовано на нестабільну макроекономічну ситуацію в країні за теперішніх умов та, у разі її поліпшення, повинен наближатися до 1,0;

б) Якщо Кб менше одиниці, то збільшення обсягів підготовки визначається за формулою:

$$ОП=Чвп:Кб, \text{ де } \underline{\hspace{2cm}} (8)$$

Оп – обсяги підготовки кадрів у навчальних закладах за певною професією (фахом);

Чвп – планова чисельність випускників навчальних закладів на розрахунковий рік за певною професією (фахом), осіб.

Так, наприклад, якщо в 2010–2011 навчальному році навчальними закладами регіону було підготовлено 50 аудиторів, а Кб для цієї професії складав 0,21, то на 2012–2013 навчальний рік на підготовку за цим фахом можна набирати ($Оп=50:0,21=238,1$) 238 студентів (при розрахунках слід округляти до меншого цілого значення);

в) При діапазоні Кб від 3,0 до 10,0 рекомендується тимчасове зменшення обсягів підготовки кадрів за конкретною професією (фахом);

г) Якщо Кб більше 10,01, то рекомендується тимчасове згортання набору учнів чи студентів за конкретною професією (фахом) на відповідний термін.

3.4 Приведення у відповідність напрямів підготовки кадрів у навчальних закладах (скорочення обсягів професійної підготовки за професіями (фахами) на відповідний термін та підготовка кадрів за новими професіями (фахами)) згідно з потребами фіксованого регіонального ринку праці рекомендується здійснювати поетапно в міру підготовки відповідної навчальної бази та викладацьких кадрів для навчання за новими професіями протягом двох-трьох років після здійснення розрахунків.

3.5 Алгоритм комп'ютерної обробки інформації щодо визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури випускників навчальних закладів потребам ринку праці наведено у Додатку Ж.

Додаток 15

Витяг з Методичних рекомендацій щодо визначення відповідності обсягів та професійно-кваліфікаційної структури підготовки кадрів у навчальних закладах відповідно до потреб регіонального ринку праці

Регіон, ЗППО, професія	Чисельність випускників, середнє значення за 2017-2018 роки, осіб	Прогнозована кількість вакансій, вільних робочих місць, одиниць	Коефіцієнт збалансованості. Відношення безробітних до попиту, осіб/одиниць	Рекомендації
Біловодський район				
Біловодський аграрний професійний ліцей				
Кухар. Кондитер	15	37	2,1	Зберегти обсяг підготовки
Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва Водій автотранспортних засобів	23	534	1,24 – 1,42	Зберегти обсяг підготовки
Оператор комп'ютерного набору. Офісний службовець (бухгалтерія)	12	-	-	Згорнути підготовку
Білокуракинський район				
Білокуракинський аграрний професійний ліцей				
Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування Водій автотранспортних засобів	18	417	1,51-1,61	Зберегти обсяг підготовки
Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва Водій автотранспортних засобів	15	410	1,51-1,61	Зберегти обсяг підготовки
Кухар. Кондитер	12	27	2,19	Зберегти обсяг підготовки
Кремінський район				
Кремінський професійний ліцей				
Муляр. Електрозварник ручного зварювання	16	2	4,2-7,0	Зменшити обсяг підготовки
Оператор комп'ютерного набору	19	3	6,6	Зменшити обсяг підготовки
Кухар. Кондитер	16	-	-	Згорнути підготовку
Оператор комп'ютерного набору. Офісний службовець	14	3	6,6	Зменшити обсяг підготовки
Марківський район				
Марківський аграрний професійний ліцей				
Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва Водій автотранспортних засобів	37	266	1,89 – 3,78	Зберегти обсяг підготовки
Водій автотранспортних засобів	25	99	2,15	Зберегти обсяг підготовки

Кухар. Кондитер	16	20	4,04	Зменшити обсяг підготовки
Оператор комп'ютерного набору	35	3	7,89	Згорнути підготовку
Новоайдарський район				
Новоайдарський аграрний професійний ліцей				
Лаборант хіміко-бактеріологічного аналізу	15	1	8,33	Зменшити обсяг підготовки
Офісний службовець (бухгалтерія)	12	-	-	Згорнути підготовку
Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування Водій автотранспортних засобів	18	137	1,45 -2,67	Зберегти обсяг підготовки
Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва Водій автотранспортних засобів	19	134	1,45-1,66	Зберегти обсяг підготовки
Щастинський професійний ліцей				
Електромонтер охоронно-пожежної сигналізації. Охоронник	51	6	4,86	Зменшити обсяг підготовки
Муляр. Штукатур	58	-	-	Згорнути підготовку
Новопсковський район				
Новопсковський аграрний професійний ліцей				
Муляр. Пічник. Штукатур	17	2	4,4-6,4	Зменшити обсяг підготовки
Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування Водій автотранспортних засобів	13	362	1,42-1,65	Зберегти обсяг підготовки
Кухар	10	23	2,19	Зберегти обсяг підготовки
Електрогазоварник	10	15	1,43	Зберегти обсяг підготовки
Кухар. Кондитер	15	23	2,19	Зберегти обсяг підготовки
Водій автотранспортних засобів	29	126	1,62	Зберегти обсяг підготовки
Попаснянський район				
Попаснянський професійний ліцей залізничного транспорту				
Слюсар з ремонту рухомого складу, машиніст тепловоза	26	50	0,99-2,6	Зберегти обсяг підготовки
Електрогазоварник	17	11	1,65	Зберегти обсяг підготовки
Оператор поста централізації, черговий стрілочного поста	24	-	-	Згорнути підготовку
Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування Водій автотранспортних засобів	34	63	0,88-1,38	Зберегти обсяг підготовки
Золотівський професійний ліцей				
Кухар. Кондитер	18	21	1,97	Зберегти обсяг підготовки
Оператор комп'ютерного набору. Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних	21	-	-	Згорнути підготовку
Електрослюсар підземний. Електрозварник ручного зварювання	25	57	0,58-1,65	Збільшити обсяг підготовки в 1,4 рази

Електрогазоварник. Рихтувальник кузовів	10	48	1,11-1,65	Зберегти обсяг підготовки
--	----	----	-----------	---------------------------

Старобільський район

Старобільський професійний ліцей

Муляр. Пічник. Штукатур	9	5	0,5-2,08	Зберегти обсяг підготовки
Оператор комп'ютерного набору. Офісний службовець (бухгалтерія)	18	5	-	Згорнути підготовку
Кухар. Кондитер	25	15	0,8-2,84	Зберегти обсяг підготовки
Електрогазоварник	40	19	1,36	Зберегти обсяг підготовки
Перукар (перукар- модельєр)	44	-	-	Згорнути підготовку

Відокремлений підрозділ «Регіональний центр професійної освіти Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»

Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва. Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування. Водій автотранспортних засобів	15	338	1.16-1,66	Зберегти обсяг підготовки
Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування. Водій автотранспортних засобів	21	8	1,16	Зберегти обсяг підготовки
Канторський (офісний) службовець (бухгалтерія)	13	-	-	Згорнути підготовку
Слюсар з ремонту автомобілів. Водій автотранспортних засобів	48	140	1,16	Зберегти обсяг підготовки
Перукар (перукар-модельєр)	8	-	-	Згорнути підготовку
Касир (в банку)	24	-	-	Згорнути підготовку
Електрозварник ручного зварювання. Газорізальник	13	19	1,36	Зберегти обсяг підготовки
Кухар	16	9	2,84	Зберегти обсяг підготовки
Кондитер	12	9	2,84	Зберегти обсяг підготовки
Електрогазоварник	11	19	1,36	Зберегти обсяг підготовки
Кравець	8	-	-	Згорнути підготовку

Сватівський район

Сватівський аграрний професійний ліцей

Препаратор (ветеринарна медицина). Оператор з ветеринарного оброблення тварин	12	-	-	Згорнути підготовку
Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування. Бджоляр	14	7	0,83	Зберегти обсяг підготовки
Продавець продовольчих товарів	18	22	5,2	Зменшити обсяг підготовки
Канторський (офісний) службовець (бухгалтерія)	20	-	-	Згорнути підготовку
Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування Водій автотранспортних засобів	20	287	1,95-2,08	Зберегти обсяг підготовки

Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування	33	190	1,95-2,08	Зберегти обсяг підготовки
Кухар. Кондитер	18	10	3,76	Зменшити обсяг підготовки
Муляр. Штукатур	20	1	9,0	Зменшити обсяг підготовки

Лисичанська міська рада Вище професійне училище №94

Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник	34	7	7,5	Зменшити обсяг підготовки
Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування; електромонтажник з освітлення та освітлювальних мереж	21	59	0,99-1,2	Збільшити обсяг підготовки в 1,5 рази
Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення	24	-	-	Згорнути підготовку
Слюсар з контрольно-вимірювальних приладів та автоматики (електромеханіка). Слюсар з експлуатації та ремонту газового устаткування	17	11	2,3	Зберегти обсяг підготовки
Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів. Рихтувальник кузовів	8	7	2,43	Зберегти обсяг підготовки
Штукатур. Лицувальник-плиточник	15	5	2,0	Зберегти обсяг підготовки

Лисичанський професійний торгово-кулінарний ліцей

Кондитер. Кухар	59	37	2,76	Зберегти обсяг підготовки
-----------------	----	----	------	---------------------------

Привільський професійний ліцей

Електрослюсар підземний. Електрогазозварник	23	113	0,72-1,3	Збільшити обсяг підготовки в 1,3 рази
Кравець	8	17	4,06	Зменшити обсяг підготовки
Штукатур. Лицувальник-плиточник. Маляр	32	20	1,57-2,53	Зберегти обсяг підготовки
Робітник з комплексного обслуговування й ремонту будівель	22	13	1,87	Зберегти обсяг підготовки
Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів. Електрозварник ручного зварювання	7	7	2,43	Зберегти обсяг підготовки
Оператор дистанційного пульта керування у хімічному виробництві. Слюсар з контрольно-вимірювальних приладів та автоматики (електромеханіка)	5	10	2,3	Зберегти обсяг підготовки
Офісний службовець (бухгалтерія). Касир (в банку)	14	-	-	Згорнути підготовку

Місто Рубіжне

Рубіжанський професійний хіміко-технологічний ліцей

Перукар (перукар-модельєр). Манікюрник	28	2	13,00	Згорнути підготовку
Електрозварник ручного зварювання Газозварник	15	39	1,32	Зберегти обсяг підготовки
Електромонтер охоронно-пожежної сигналізації Охоронник	37	23	2,44	Зберегти обсяг підготовки
Кухар. Кондитер	9	48	1,54-2,15	Зберегти обсяг підготовки

Рубіжанський індустріально-педагогічний технікум

Кухар	18	43	2,15	Зберегти обсяг підготовки
Маляр. Штукатур	24	12	3,1-6,19	Зменшити обсяг підготовки
Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів	24	4	2,82	Зберегти обсяг підготовки

Сєверодонецька міська рада Вище професійне училище № 92

Кухар. Кондитер	67	58	1,41	Зберегти обсяг підготовки
Продавець продовольчих товарів Продавець непродовольчих товарів	28	252	1,53 -3,24	Зберегти обсяг підготовки

Сєверодонецьке вище професійне училище

Слюсар з ремонту автомобілів	26	33	0,62	Збільшити обсяг підготовки в 1,4 рази
Слюсар з ремонту автомобілів Водій автотранспортних засобів	19	247	0,53	Збільшити обсяг підготовки в 1,5 рази
Машиніст крана автомобільного	15	4	-	Згорнути підготовку
Оператор з обробки інформації та програмного забезпечення	43	-	-	Згорнути підготовку
Електрогазозварник	34	55	0,89	Збільшити обсяг підготовки в 1,2 рази
Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	20	73	0,53	Збільшити обсяг підготовки в 2,0 рази
Охоронник	7	17	0,55	Збільшити обсяг підготовки в 2,0 рази

Сєверодонецький професійний ліцей

Слюсар з контрольно-вимірювальних приладів та автоматики (електромеханіка)	21	6	4,69	Зменшити обсяг підготовки
Кравець	28	-	-	Згорнути підготовку
Педикюрник. Манікюрник. Перукар (перукар-модельєр). Візажист. Візажист-стиліст	155	12	4,55	Зменшити обсяг підготовки
Апаратник синтезу	18	-	-	Згорнути підготовку

Сєверодонецький професійний будівельний ліцей

Електрогазозварник. Газорізальник	49	55	0,89	Збільшити обсяг підготовки в 1,2 рази
Маляр. Штукатур. Лицювальник-плиточник	34	43	0,44-2,01	Збільшити обсяг підготовки в 1,2 рази
Монтажник гіпсокартонних конструкцій. Електромонтажник	29	24	0,84 -1,00	Зберегти обсяг підготовки

ВИКОРИСТАНА ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Туринський процес 2016-17. Україна. Регіональний рівень. Аналіз системи професійно-технічної освіти Луганської області. Проект Європейського фонду освіти «Туринський процес 2016-17»/ МОН України, ЄФО, - К.: «Вік - принт», - 2016. – 102 с.
2. Статистична інформація від ГУ статистики у Луганській області (лист за № 13.2-37/180-19 від 20.02. 2019 року та інші).
3. Статистична інформація Луганського обласного центру зайнятості (лист за № 30/05-391 від 15.02.2019 року та інші).
4. Статистичний щорічник Луганської області за 2017 рік. ГУ статистики у Луганській області - Северодонецьк.-2018.- 422 с.
5. Статистичний збірник. Чисельність населення Луганської області станом на 1 січня 2018 року. ГУ статистики у Луганській області - Северодонецьк.-2018.-23 с.
6. Оперативні та офіційні статистичні матеріали МОН України (статистичні форми 1-5 та 9 профтех. тощо).
7. Результати дослідження під егідою ЄФО «Підвищення ефективності роботи регіональних мереж професійної (професійно-технічної) освіти: співпраця з метою створення центрів професійної досконалості в Україні. Київ, 7.11.2018 року.
8. Національний класифікатор України ДК 003 «Класифікатор професій» із 8 Змінами до нього (робоча версія). [Електронний ресурс: <http://ipzn.org.ua/kp-2010-zi-zminamy-robocha-versiya-2/>].
9. Закон України «Про освіту», прийнятий 5 вересня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-9?test=XX7MfyrCSgky91RIZiw4HVwcHI4lAs80msh8le6;
10. Постанова КМУ від 05.12.2018 року за № 1029 «Деякі питання Національного агентства кваліфікацій»;
11. Стратегія сталого розвитку «Україна - 2020» (2015 рік);
12. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рік (2013 рік);
13. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року;
14. Розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 року за № 1077-р «Про затвердження Плану заходів із впровадження Національної рамки кваліфікацій на 2016–2020 роки»
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2017 року за № 440 «Про внесення змін до постанови КМУ від 29.12.2010 року за №1225» щодо відновлення діяльності Міжвідомчої робочої групи з питань розроблення та запровадження Національної рамки кваліфікацій України;

зокрема стосовно того, що реорганізація чи ліквідація закладів освіти комунальної форми власності здійснюється за рішенням місцевих рад;

28. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 за №196 «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку», якою затверджено Порядок підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку, зокрема в сфері підготовки кваліфікованих кадрів відповідно до потреб регіонального ринку праці;
29. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 року за № 87, якою затверджено Державний стандарт початкової освіти;
30. Накази Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 року за № 405, № 406, № 407 та № 408, якими затверджено типові освітні програми для 2-11 класів закладів загальної середньої освіти;
31. Наказ МОН України від 21.03.2018 року за № 268, яким затверджено типові освітні та навчальні програми для 1-2-х класів закладів загальної середньої освіти;
32. Накази МОН України від 12.06.2018 року за № 627 та від 25.06.2018 року за № 693, якими затверджено типові освітні програми спеціальних закладів загальної середньої освіти I і II ступенів для дітей з особливими освітніми потребами;
33. Рішення Колегії Міністерства освіти і науки України від 22.02.2018 року, яким затверджено 26 навчальних програм;
34. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2015 року за № 298 «Про проведення дослідницько-експериментальної роботи за темою «Професійна підготовка кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної системи навчання на базі закладів професійно-технічної освіти»;
35. Спільний наказ Міністерства соціальної політики України та Міністерства освіти і науки України від 31.01.2018 року за № 110/85 (зареєстрований у Міністерстві юстиції України 22.02.2018 за № 223/31675), яким затверджено Положення про професійне (професійно-технічне) навчання на основі модульної технології;
36. Реєстр професійних стандартів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/news/15747.html>;
37. Інформаційні матеріали Європейського фонду освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
38. https://connections.etf.europa.eu/communities/service/html/communityview?communityUuid=91a0c81f-f231-47aa-ab18-8f973dd8591b#fullpageWidgetId=W3db23ac6666d_4c39_bab5_5c62ca9df1c3

